

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבקשה

בס"ד | גליון 33 | חנוכה תש"פ

ירחון חסידי ברסלב

בני בינה ימי שמזנה קבעו ישיב הדגלים

בני בינה
הרה"ח ר' אפרים נחמן אנשין
מתירפק על זכרונות ימי געורו
במחיצת גדולי החסידים

**ברסלב
חסיד בשנחאי**
לאחר שניצל החסיד ר'
אברהם פשווומן בנס מפולין
הבושרת בה איבד את כל
משפחתו, לא נפלה רוחו
בקרבו והוא הדפיס בשנחאי
שבסין את ה'תיקון הכללי'
לזכות את הרבים

תודה והלכה
הרה"ח ר' בצלאל גלינסקי
בשיחה מאלפת מכבשוונה של
ברסלב במעלת לימוד ההלכה
לאור ימי החנוכה הקודשים

לך נאה לשבח הר"ר יוסף עובדיה מגולל את סיפור התקרבותו להיכלו של הנחל נובע

”אני אמרתי עתה אין מדליקין נר חנוכה”

ולהאיר את המוח ואת הלב להבחין ולהתבונן ברמזים הנשחלים אליהם לזכור היטב היטב את זכרון העולם הבא, הנצחי והקיים לעד, ובכך לעורר אותו לתחייה, ולהיטיב ולזכך אותו מהמממה והדמיון הממיתים את הלב מלהגרש את הנוכחות האלוקית החיה והמחיה המקיפה והחודרת את הכל מראש ועד סוף.

...

אבל כנגד כל האור וכל הטוב הזה, אנחנו מוקפים ברבבות אלופי אדום; אפופים בקנאת עשוי וברעי עין עצום ונורא; בחשכת מלכות יוון, המבקשת חוממת לנתק אותנו ממקור חיותינו, לייאש אותנו מהדבקות הגמורה והמוחלטת באלקים חיים, להשכיח לבנו מתורתו ולהעבירו מחוקי רצונו יתברך.

כאן ועכשיו הולכים ומתגלים לעומתם שמונת הנרות, שמונה הצדיקים הנוראים בעלי הזכרון המופלאים מסיפור היום הראשון במעשה משבעה בעטלערס, כשמעל כולם חופף אורו וזכרונו של בעל הזכרון הגבוה מכולם, הקבצן הרועה הראשון, הבעטלער העיוור הזוכר לאו כלום, ”אין גיידענק גאר נישט” אשר ממנו מתחיל כל התקיון וכל הבניין, ניצוץ קטן אחד מאורו יכלה את כל הרע ויתקן את הכל כאשר כלל.

העינים הלוא אוצרות הכל, שם הבחירה, שם השבירה ושם התיקון. מי שזכה לעצום עיניים לגמרי מחיזו דהאי עלמא - לפניו אין שכחה. מי שלא היה לו שום הסתכלות על העולם אפילו לא כהרף עין, הריהו למעלה מהזמן ואין הזמן של כל העולם כולו מתחילה ועד סוף, על כל הרע והכיעור שבו, תופס אצלו מקום ואחיה ושליטה כלל וכלל. אותו ”יפה עיניים וטוב רואי”, הוא זה המעלה ומרומם את כל הדברים והמתגעגעים והנכספים אליו ומחבר אותם אל הזכרון האמיתי, אל החיים האמתיים, חיים חדשים המתחדשים תדיר, והוא נותן להם את עצמיותם, את חייו הארוכים אורך ימים עולם ועד במתנה גמורה, ובאורו נראה אור.

...

”אשרי הגוף שלא נהנה מהעולם הזה כחות השערה, אשרי העינים שלא היו להם שום הסתכלות מה העולם, כי כל העולם מלו לא היה עולה אצלו כהרף עין. אשרי האזנים שלא שמעו שום קול של זה העולם וכן שאר כל האיברים והחושים, כמובן כל זה בהמעשה של השבועה בעטלערס ששפר עין שם היטב והבין, כי לא קדמו אדם בעולם לספר שבחים בקאה על שים צדיק, וגון הסתם קשהוא ידע לספר כל זאת היה אחוז בכל זה, ואם משים לבך להסתמל שם היטב היטב בעין האמת אז מבין משט עצם גולת קדשתו העולה על כל הקדשות אשרי לו” (ימי מוהרנ”ת ס”ו).

הנרות כבר דולקות, השמן בוער כולו ואש הקודש העולה מהם מיתמרת אל על, מאירה את השמים ואת הארץ, מפיצה ושולחת אורות יוקדות ובוהקות למרחקי מרחקים, לכל עבר ופינה. העיניים מביטות בדומיה על הנרות הלוהטות, מתחננות וכוספות להיכלל בהם, מיחלות ומצפות להתעוררות הרומים ממרומים, לזכות שאורם יבקייע ויסיר את המחיצות וההסתרות, יאיר את המוח ויחיה את הלב בשלהובין דרחימותא לעילא ולעילא.

יש להם נרות הקדושות הללו שאנו מדליקין עוצמה אדירה ובלתי נתפסת כוח קדושה עליון ונורא. אור גזו טמיר ונעלם צפון בהם, מדרשת זכיה מיוחדת לגלות את העצה איך להתחבר אליהם, איך לשאוב ולקבל את שפעת אורם הך והבהיר.

...

מצד אחד העולם מלא אורות נשגבים וסודות נפלאים ונוראים המתחדשים תמיד. הבריאה כולה זועקת: יש אדון לעולם, יש מנהיג לבירה! הבורא יתברך מצמצם עצמו כביכול ומשגר ללא הרף לכל אחד ואחד בפרטי פרטיות איך סוף רמזים וכרחים להזכירו ולעוררו לפקוח עיניו לראות את האור והאמת שבעולם.

ומאידך גיסא ניצבים מראות העולם הזה, תשוקותיו הכלי דמיונותיו, וחוצצים בעדו מלהתקרב אל הקודש. המציאות הכוזבת הכלה והנפסדת ושארן המונה של רומי גורמים לשכחת לב, להיסח הדעת ולפיזור הנפש ולא מניחים להרים את הראש, להגביה את העינים, להסתכל למעלה למעלה ולראות את האור המופלא והמופלג של התורה והצדיקים המאירים בכל העולמות באור הגדול לאין ערוך מכל מה שזוהר ונוצץ בכל מלאו עולם.

”וכן שמעתי בשם הבעל שם טוב, שאמר: אוי ואבוי, כי העולם מלא מאורות וסודות נפלאים ונוראים, והיה הקטנה עומדת בפני העינים ומעקבת מלראות אותם גדולים” - (לקוטי מוהר”ן קמא קלג).

...

בשבת חנוכה תקס”ה, אחר שסיים רבינו הקדוש את אמירת התורה ”ויהי מקץ - זכרון עלמא דאתי”, ענה ואמר: ”אני אמרתי עתה אין מדליקין נר חנוכה, בחינת לאמשכא משח רבות קדשא ולאדלקא בוציא”.

בתורה קדושה ונוראה זאת - שלמרה הפלא לא מחובר בה להדיא ענין חנוכה - חבי טוד אורם הגדול של הדלקת נרות חנוכה. ההשגות האלוקיות הנוראות שהתגלו בתורה הזאת, הם הכלים, הדרכים והעצות בהם מדלקים והולכים האורות העליונים של נרות חנוכה. בתורה זו מתברר שהנרות הקדושות הללו ושמן משחת הקודש האצור בתוכם הם אור עצם הזכרון שברא יוצא בראשית לזכור אותו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה, והם באים להזכיר לנו את התכלית האמיתית והנצחית אליה שואפת כל הבריאה כולה ללא הרף. להגדיל

בגליון:

נר אמונה בשנהאן

16 הר”ח ר’ לייביש לנדסמאן מגולל את קורות חייו של חמיו רבי אברהם פשווואמן בימי מלחמת השניה ולאחריה

לאורם של חסידי קמאי

26 הר”ח ר’ אפרים נחמן אנשין בנועם שיח מלבב ומרומם פותח את אוצרות לבו ורוחו וחושף עובדות ותולדות קודש מתייהם המאירים של החסידים המופלאים שבדור הקודם

הלכה מאירה

36 הר”ח ר’ בצלאל גלינסקי בשיחה מקיפה ומאלפת מלאה בתובנות והדרכות ישרות בדרכי קניני הלכה ולימוד השולחן ערוך

שבת בוערת באומן

44 רשימה מרגשת מיומן מסעי משבת חנוכה תשנ”ב רצופה מניעות והרפתקאות מפרי עטו המלבב של יקירנו מ. אומינער המציף את הלב בכיסופים וגעגועים לציון בית חייו

חייתני מיורדי בור

52 הר”ח יוסף עובדיה מגולל את סיפור חייו הבלתי שגרתי, מרגעי הצלתו הפלאית מעביעה במים הוידוים ועד שמצא את מנוחת נפשו באהל ומשכן תקות כל הדורות

ילד שעשועים
 כמה שנה גפרוד? - מאמר
 השפגניה הבלתי נשכחת - ספור
 סוד הדין - לשעווען
עמוד 60

בשער: על כסאו לא ישב זר כי בשם קודש נשבעת לו שלא יכבה נרו לעולם ועד - כסאו של רבינו הקדוש (עלום: מכון תורת צבי)

יחיל עזי מערכת אבקשה
 טל: 02-539-63-63
 פקס: 077-318-0237

כל הזכויות שמורות, העתקת קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת

עיצוב גרפי: א. שפירא

נפשו בשאלתי

נותלזוים לבני הנעורים
בשבילי הכיסופים
והחיפושים

לבני הנעורים

איך נוריד את האור של חנוכה לעולם המעשה?

■ ראיתי בליקוטי מוהר"ן (ב"ח"ב) שימי חנוכה הם ימי הודאה, וכידוע מודים גם על הניסים שהשם יתברך עושה עמנו בזמן הזה, לצערי בעבודת ה' איני רואה שקורה עימי ניסים וישועות, רק אדרבה המצב נהיה רק יותר ויותר גרוע, בכל העניינים, בתורה ותפילה ושמירת עניינים וכדומה, כל ניסיונותי לעבוד את ה' ולהגיע לאיזו דרגה, נתקלים שוב ושוב בקיר אטום, האם גם במצב שלי יש גם על מה להודות לה' [ברוחניות], ובכך לזכות לאור החנוכה? התשובה לכך היא חד משמעית: כן.

והיכן הזה, יוצא ובוקע בקול גדול, מתוך רבבות משפטים של 'ליקוטי הלכות', ומכריז באלפי קולות ובמאות מאות גוונים וצלילים, המרכיבים יחד את ניגונו הענוג של הצדיק, מנחם הדורות, ששר ומנגן לכל מי שמסכים לשמוע: 'אזמרה לאלוקי בעודי', שפירושו הפשוט הוא: אשרי ואזמרה לה' על הניסים הרחניים שעושה עימי, שעדיין מאפשרים לי לקיים את הנקודות הקטנות של היהדות! אם נטלתי ידיים שחרית, זה נס. לבשתי ציצית, עוד נס. ברכת ברכות השחר, שוב נס. טבלתי במקווה, מופת של ממש. הלכתי לשיבה, התפללתי, קראתי קריאת שמע, עניתני אמן ויהא שמהי רבא, וברכו וקדושה - ניסים ונפלאות עד אין מספר. וכל זה גם אם כל אלו היו ללא חשק וללא חיות ואור, כי אם כן, הרי שזה כבר מעל ומעבר לכל טבע ולכל חשבון והגיון. ומה נשיב לה' על כל תגמולהי עלינו וכו' וכו', שהרי איזה זכות יש לנו לשאת ראש ולבוא ולהתפלל ולעבוד אותו יתברך, ועוד להרגיש מפעם לפעם הרגשות נפלאות של קרבת אלוקים.

אלא שהיצר מצויר לנו תמיד דמות של 'בחור מושלם כזה', שעד שלא נראה את עצמינו בתוך נעלי אותו 'עובד מושלם', נרגיש

ש'המצב נהיה יותר גרוע ויותר גרוע בכל העניינים' כלשונך. אבל זה שקר, כי באמת לא מגיע לנו שום דבר טוב, ואפילו עצם יהדותנו הוא פלא וסגולה למעלה מהבנתנו (ראה תורה כ"א). והיה אם תקלות את ההבנה והדעת הזו, ותחיל באמת להודות לה' על כל הטוב והחסד שהוא משפיע עליך בכל עת, אז תצטרך להודות על נס זה גופא - על שקלטת בתוך שכלך דבר זה, וכבר תיקנו לנו חז"ל נוסח על הודאה שכזה, בסוף 'מודים דרבנן': 'על שאנו מודים לך', שפירושו הוא, שאנו מודים על זה שאנו מודים! ומזה תוכל להקיש על כל הבנה, השגה והרגש דקדושה שהשם יתברך מעניק לך, שהכול הוא בבחינת 'נוראות נפלאות נפלאים מעשיך', שעל ידי הצדיק, השם יתברך מוריד לנו מגבהי מרומים השגות אלוקות, באמצעות צמצומים נפלאים, עד למקומו הנמוך והמוגשם, ולפיכך אנו חייבים להודות ולהלל שמו יתברך על כך.

ממש כמו הנר של חנוכה, הכולל בתוכו ייחודים גבוהים ונוראים, אבל יורד הוא בצורת נר אחד קטנטן, למטה מעשרה, בתוך החושך והטומאה, ואנו הקטנים זוכים להסתכל עליו, ולעשות סביבו עסק שלם, 'כְּדִי הַלְוֹת וְלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל נְסִיךְ וְעַל נְפְלְאוֹתֶיךָ וְעַל יְשׁוּעָתֶךָ'.

■ אכן, אחד הניסים הגדולים ביותר ואולי הגדול מכולם הוא שאני יודע קצת מסוד ההתחזקות שגילה רבינו הקדוש בעולם, אבל בפועל כשמגיע שעת מבחן, כשאינו נופל ועובר עלי מה שעובר, היצר הרע מצליח לבלבל את דעתי, ואני לא מצליח בשום פנים ואופן, לצאת מהעצבות והמרידות, כאילו לא שמעתי התחזקות מעולם, איך אזכה להתחזק גם למטה מעשרה טפחים - שיאיר לי אור הצדיק גם בשעת הירידות והנפילות?

לימוד הדעת של הצדיק, אינו עניין של כשרונות, הבנה טובה, תפיסה מהירה, זכרון חזק, ואחר כך דקלום של דיבורים גבוהים ושיחות חריפות, מן השפה ולחוץ ללא חיבור אמתי... אלא הוא שמן של 'דעת', שאמור לחלחל ולהחליק בחשאי, ולהיקלט אל תוך חדרי הלב, ולהיספג בתוך תהלוכות דמינו, עד שזה ייהפך בנו לטבע שני, וזה קורה רק אחרי הרבה שינוי והתמדה בתורת הצדיק, מתוך רצינות ותמימות 'זמן זמנים טובא', עד שיום אחד 'הטיפה היקרה' תיכנס לתוך הפה [ראה חיי מוהר"ן שצ"א, על אותו בן מלך חולה שהוצרכו לשפוך עליו חביות מרפא יקרות, כדי שטיפה אחת תיכנס לתוך פיו].

בחור יקר ונלבב, היה חזק, ובחנוכה זה, קבל על עצמך, לשפוך אל תוכך חביות משמן הפלאים המרפא הזה, בהתמדה יום יום, עם הרבה סבלנות, כי לא ביום אחד תראה שינוי, אך אל דאגה, יום יבוא וה'אסימונים' יתחילו ליפול, הטיפה היקרה תיכנס לך לתוך הפה, פתאום תתחיל לראות, איך 'דיבורים' ודיעות שאתה מכיר אותם כבר שנים, מקבלים אור חדש, אור של מציאות חיים אמיתית, בסוף הנר עוד יידלק ויאיר לך את החושך!

**זק ואמץ!
חנוכה מאיר ושמה**

המעשית המוטלת עלינו להביא את השכל לדרגת 'דעת', היא פשוטה מאוד: לשנן ולשנן ולשנן את ספרי רבינו, ולשמוע שוב ושוב את אותם שיחות ודיבורים מפי אנשי הצדיק מבלי להתעייף, מבלי לעצור ולומר: הרי אני מכיר כבר את הדיבורים הללו ואת הסגנון הזה, ומה ייתן ומה יוסיף לי שאלמד או אשמע את אותם דיבורים עוד פעם ועוד פעם.

לימוד הדעת של הצדיק, אינו עניין של כשרונות, הבנה טובה, תפיסה מהירה, זכרון חזק, ואחר כך דקלום של דיבורים גבוהים ושיחות חריפות, מן השפה ולחוץ ללא חיבור אמתי... אלא הוא שמן של 'דעת', שאמור לחלחל ולהחליק בחשאי, ולהיקלט אל תוך חדרי הלב, ולהיספג בתוך תהלוכות דמינו, עד שזה ייהפך בנו לטבע שני, וזה קורה רק אחרי הרבה שינוי והתמדה בתורת הצדיק, מתוך רצינות ותמימות 'זמן זמנים טובא', עד שיום אחד 'הטיפה היקרה' תיכנס לתוך הפה [ראה חיי מוהר"ן שצ"א, על אותו בן מלך חולה שהוצרכו לשפוך עליו חביות מרפא יקרות, כדי שטיפה אחת תיכנס לתוך פיו].

בחור יקר ונלבב, היה חזק, ובחנוכה זה, קבל על עצמך, לשפוך אל תוכך חביות משמן הפלאים המרפא הזה, בהתמדה יום יום, עם הרבה סבלנות, כי לא ביום אחד תראה שינוי, אך אל דאגה, יום יבוא וה'אסימונים' יתחילו ליפול, הטיפה היקרה תיכנס לך לתוך הפה, פתאום תתחיל לראות, איך 'דיבורים' ודיעות שאתה מכיר אותם כבר שנים, מקבלים אור חדש, אור של מציאות חיים אמיתית, בסוף הנר עוד יידלק ויאיר לך את החושך!

**זק ואמץ!
חנוכה מאיר ושמה**

בחור יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בטל' המערכת: 02-539-63-63 שלווחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַתּוֹנֵנוּ בְּרֵימָה הַלְלוּהוּ הָרְאשִׁוֹנִים
וְלִבֵּי בְּרֵימִיָּהם (ח"י)

מאמר כ"ד
ההתייחסות ללימוד קבלה (ב)

לשמור את דרך עין החיים

לאחר שביארנו מי ראוי ללימוד הקבלה, ומה אמורים לעשות אלו שאינם ראויים – נתייחס כס"ד לאותם הראויים ללימוד זה, ונבאר כיצד עליהם ללמוד אותה; כאיזו צורה, ולאילו מטרה עליהם לכוון את דעתם ולכנס

אחר שביארנו עוצם מעלת לימוד חכמת הקבלה מחד, וגודל הסכנה לאלו שאינם ראויים לכך מאידך, נעבור לאותם הראויים ללימוד הקבלה, ונראה כיצד עליהם ללמוד אותה.

סבלנות ואורך רוח

ראשית כל, נפתח בהרכה פשוטה ומעשית, אותה נתן רבינו למהרנ"ח.

היה זה כאשר ציווהו לעסוק בקבלה,

"ואם לא אבינך? - שאל מוהרנ"ח. "אתה למד" - השיב רבנו - **ובכל מקום שלא תבין רשם נקודה וסימן שלא הבנת במקום זה, ובשאלתך פעם שניה תראה שישחתו הנקודות שסמנת לצמח על אי הבנתך, וכשתלמד עוד פעם, יפחתו עוד הנקודות, וכן בכל פעם, עד שתבין הכל.**

(באש ובמים, פרק י)

על אף שהדרכה זו נכונה לגבי לימוד כל חלקי התורה, הרי שהיא נכונה במיוחד לגבי לימוד העץ חיים, שכן, כבר אמר רבינו:

שמה שקשה להבין ספר העץ חיים" וכי, הוא מחמת שלא נכתב בספר.

(שיחות הר"ן, רכה)

כך שרק ע"י לימוד כל הספר מתחילתו עד סופו, ניתן להבין את הדברים לאשורם.

הדרכה נוספת להבנת הדרושים הארוכים שב"עץ חיים", מצאנו בהקדמתו של מהרנ"ח לליקוטי הלכות, וכך הוא כותב:

זה ברור וידוע לכל מפיל, שכלל המקומות שנקצצו בספרים קדושים וחדושים ובאורים פאריכות גדול, הן בגמרא ורש"י תוספות, הן בספרי בקלה ופרד"ס ... או בספרי הארי"ל, **שכל דרוש ודרוש מתרחב והולך מאד, וצל פי רב הדרוש שבספר מקשר מאד לתדרוש שלפניו כמה וכמה דפיו, ומי שקיץ היטב בכתבי הארי"ל מבין שקמעט כל הספר עץ חיים ופרי עץ חיים הם דרוש אחד גדול, כמו כן בכל מקומות תפאים בארץ פאלה - תלילה לתמעין להתבהל ולפחד איך אפשר להפס במח ושל דרוש ארוך מאד קנה, כי על זה נאמר "ענינו כסיל בקצה הארץ", כמו שפרש רש"י שם, ענין שם. אבל התקם אמר "היום אלמד מעט ומתח מעט" וכי, כמבאר שם בפרוש רש"י, ענין שם.**

זה הענין צריכין בני הנעורים לידע מאד, וחובה על מורהם ונביהם להודיעם זאת, לבל יתבהלו ויפחדו פלל מדרוש או חדוש ארוך, **רק ושימו עיניהם ולבם עליו פסדר מעט מעט, וישפשו בתחלה ענין אחד עד שבינו אותו קצת, ואחר כך**

יזכו לתקן פסדר בעניניהם מחדש ומחדש ומענין לענין עד שיקמרו עמוד או דף אחד, וכן יזכו פסדר בכל פעם מענין לענין בלי בקלה ובבלבול, ואז יבואו על מקומם בשלום ויובלו לתבין אפילו דרוש ארוך מאד, אפילו מי שאינו מפקל ביותר. (ליקוטי הלכות, הקדמה)

מלבד הקושי בעצם הבנת חכמת הקבלה, יש לזכור שבלבול המחשבות המגיעות בעת לימוד סודות התורה, מקורו ב"נחשים ועקרבים" המסבכים את הרוח דאורייתא ואינם מניחים להתקרב למי שאינו ראוי. וכדברי רבינו על יסוד דברי הוזהר (פרשת נשא דף קכג):

מאן דאיתו חובא ויעול למנדע רזין דאורייתא, כמה נחשים ועקרבים מבלקליו מחשבמה דלא יעול לאמר דלאו דילה ... וקשאדם רוצה להגות ולחשב פתוה, מינו ברזין דאורייתא, אינו נטיירין ונחשים ועקרבים מבלקליו מחשבמה, ואילו הם המחשבות שבאין לאדם.

(ליקוטי מוה"י, פד)

והעצה לכך, לך נא ראה שם.

עתה נעבור לבאר את צורת ומטרת הלימוד בעצמו, ובה שני חלקים, שהם אחד:

- א. לימוד קבלה באופן של "אמונה", ולא באופן של חקירה ו"הבאה בלב ודעת האנושי בפשיטות".
- ב. לימוד קבלה מתוך מטרה להתעורר ולמצוא עצות לעבודת ה', לשבירת התאוות ולדבקות באין סוף, ומתוך זעקה להשם יתברך.

"באמונה לבר נבוא בדברי הוזהר והאר"י"

רבינו הקדוש התנגד ללימוד קבלה כשהיא באופן של חקירה, וגם כשהיא מדובר ב"מקובלים אמתיים, שהיו צדיקים קדושים בעלי השגה ורוח הקודש" אך למדו את הקבלה באופן של חקירה, ורצו ליישב ע"פ הקבלה מבוכות קשות כדוגמת "אלו ואלו דברי אלקים חיים" או קושיות "הידיעה והבחירה" - לא הסכים רבינו עממה. וכמובא בחיי מוהר"ן:

אמר שאמר ויזון המבאר בסוף התורה ה"ל תקצר מ"דרכי ה" שאי אפשר להבינם, שהם בחינת "אלו ואלו דברי אלקים חיים", שאף על פי שזה הצדיק תלכה כמותו וזה אין תלכה כמותו, אף על פי כן אלו ואלו דברי אלקים חיים, וזה הדבר אי אפשר להבין כלל, כי הם בחינת "דעמים" וכי, בחינת "גפלאות תמים דעים" שאי אפשר להבין בשכל כלל רק באמונה וכי, ענין שם - אחר כך פללה דבר מזה קצת בשיתותו הקדושה עם העולם, ואמר, שאף על פי שנקצצו

א. כדאיתא בשיחות הר"ן לגבי לימוד כלל חלקי התורה: "על ידי ריבוי הלימוד שלמדו במהירות וזכה ללמוד רבה, על ידי זה זכה לעבור כמה פעמים אלו הספרים שלמדו, למרות ולחזור להתחיל ולגמרם פעם אחר פעם, ועל ידי זה ממילא יבין בפעם השני והשלישי ל מה שלא היה מבין בתחילה, ל מה שאפשר להבין ולעמוד על דבריהם" (שיחות הר"ן, עו).

התניא, היא מן המפורסמות. ואין כאן אלא התנגדות על הדרך" והשיטה כהוראה לרבים ולדורות. וכפי שאמר רבינו בעצמו, וכמסופר:

רַבְנֵי הַתְּשִׁיבִים מֵאֵד אֶת הָרֵב מִלְאֲדֵי, וְאָמְרוּ: "פִּינן דְּעָם רַב - הָאֵלֶּט אִידֵי, פִּינן וְיִין דְּרָךְ - נִישְׁט" = **"מִתְרַב - אֲנִי אוֹחֵה, מִדְּרָב - לֵא"י**.

^(שיש"ק החדש, חלק א, סימן תקצג)

"עין חיים" הוא ספר מוסר!

אצל חסידי ברסלב, לימוד הקבלה כמוהו כלימוד ספרי מוסר. וכפי שאמר רבינו:

שְׁנֵי סְמוּךְ גִּמְר הֶעֵץ חַיִּים, וְרָאָה שְׁהָא **כְּלוּ מוֹסֵר**.

^(חי מוהר"ן, שסב)

וְרַבְנֵי ז'ל קְרָא פַּעַם אַחַת לְסָפֵר "עֵץ חַיִּים" גַּם שְׁפָר מוֹסֵר, וְאָמְרוּ גְזֵה הַלְשׁוֹן: "סָע אַ טַיִיעֵר מוֹסֵר סָפֵר סָע אִיז", וְהַפְּלִיג מֵאֵד בִּיקָר מַעְלָתוֹ.

^(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, יב)

אי לכך; מלבד מה שלימוד זה אמור להיות מתוך אימה ויראה וכוונת ראש"י, הרי שכל עסקנו בספר קדוש זה אינו אלא כדי להתעורר על ידו לעבודת השם, ולמצוא עצות לנפשנו לעשות רצונו ולעבוד כלבב שלם.

שכן, אליבא דאמת "אין לנו עסק בנסתרות", ובמידה מסוימת כל כתבי האריז"ל הם אצלנו בבחינת "במזלפתא ממך אל תדרוש", כפי שמתבטא הרה"ק מטשעריץ בהקדמתו לספר נחת השולחן:

בְּמָקוֹם שֶׁהַתְּהַבְרַח לְהַסְמִיעַ וְהַלְבִּיא קֶצֶת מִדְּבָרֵי הַתְּקוּשׁ וְכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל וְכַדוּמָה, שֶׁשָׁם מְדַאֵב הַתְּרַחֲמִי לְקַצֵּר מֵאֵד בְּמָקוֹם שֶׁאֲמָרוּ לְתַאֲרִיז, מֵאַחַר שֶׁאֵין לָנוּ עֵסֶק בְּגַמְמִתוֹת וְהַכֵּל אֲצִלְנוּ בַּחֲבִיט' בְּמַפְלֵא

מִמְּנָר וְכו'. לְכָר אֲמָרוּ רַבּוֹתֵנוּ זְכוּרָנוֹם לְכַרְכָּה בְּהַר הַקְּדוֹשׁ "בְּתוֹר אֵיסְתַּמְלַךְ רַבִּי שְׁמַעוֹן זְהָ אֶדְר אֶת לְתַבְרִיָּה אֵל תַּמֵּן אֶת פִּידָ" וְכו'.

^(נחת השולחן, הקדמה)

כך שמצד עצם לימוד הקבלה, "אין לנו עסק בנסתרות". וכל עניינינו בלימוד זה - מלבד עצם חובת הלימוד, כחלק ממצוות לימוד התורה - אינו אלא להתעורר לעבודת השם ע"פ דרכי רבינו ד"ל, אשר על ידם יכולים להבין את כל כתבי האריז"ל על דרך העבודה.

וכפי שכותב מוהר"ת בליקוטי הלכות כמה פעמים:

אִף עַל פִּי שֶׁאֵין לָנוּ עֵסֶק בְּגַמְמִתוֹת לְהִבִּין סוּד מְנוּחַ הָאָר"י ז'ל לְמַקְלִיתוֹ, אִף עַל פִּי כִּן קָל אֲשֶׁר תִּמְצָא זַיִנוּ לְהִבִּין מֵהֵם רְמוּזִים וְעֲצוֹת לְעֲבֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל פִּי דְרָכֵי הַתְּקֻמוֹת שֶׁתָּתֵר וְגַלְה לָנוּ רַבְנֵי ז'ל הַקְּדוֹשׁ וְהַמְּוֹרָא ז'ל, מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים. כִּי כָּבֵד הוֹדִיעַ וְרָמַז לָנוּ רַבְנֵי ז'ל שֶׁקָּל פְּתִיב הָאָר"י ז'ל קְלָלִים בְּתוֹרָתוֹ, וּמִי שֶׁיֵּשֶׁב לוֹ לֵב לְהִבִּין בְּאֵמֶת יוֹכֵל לְזוֹכֵת לְפָרֵשׁ כִּל פְּתִיב הָאָר"י פֶּאֶר הֵיטֵב עַל פִּי דְבָרֵי תוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה.

^(ליקוטי הלכות, תחומין ה, ג)

וְאֵם אֲמַנֵם אֵין לָנוּ עֵסֶק בְּגַמְמִתוֹת, אִף אִף עַל פִּי כִּן מֵה שֶׁאֲנִי וְכוּלְוֵי לְהִבִּין מֵהֵם רְמוּזִים לְעֲבֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ, מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים, מִפְּרֵט עַל-פִּי הַתְּקֻמוֹת שֶׁל רַבְנֵי ז'ל, שֶׁכָּלֵל דְּבָרֵינוּ כִּל דְּבָרֵי קְבֵלַת הָאָר"י ז'ל וְהַתָּהַר הַקְּדוֹשׁ וְכו', כִּי אֲשֶׁר נִשְׁמַע מִפִּי תְּקוּשׁוֹת, עַל כֵּן קָל מֵה שֶׁנִּפְרָשׁ דְּבָרֵי הַתְּקֻמוֹת עַל פִּי הַתְּקֻמוֹת, הַכֵּל אֲמַת וְנִצְדָק, כִּי דְבָרֵינוּ ז'ל הֵם קְלָלִיַּת גְּדוֹל וְכו'.

^(ליקוטי הלכות, ראש חדש ה, ג)

והשוקד על דלתי תורת רבינו הקדוש, בראותו את דברי האריז"ל וזל "להוציא מהם דרכים ועצות למעשה, על פי הקדמות נוראות ועצות אמתיות של דברי תורתו של רבינו ז"ל".

פי על פי התקב"ים האלה והוצא בהם המבארים בתקב"ים, תוכל לעשות לה דרך להבין מיטע מצידי דברי התקב"ה של הוהר הקדוש והאריז"ל להוציא מהם דרכים ועצות למעשה,

לעיר הביאו לביתו, וכבוד גדול עשה לו" ושם בעירה: "שמענו בשם אחד הרבנים מנכ"ר רבינו שאמר שבעת שנתעורר המחולקת על הרב מבראסלוב מרבינו פולין, רצה רבינו לעמוד עבור כבוד הרב הנ"ל".

ט. ויש בזה עוד כמה שיחות בע"פ, שאין כאן המקום לפרטם.

י. עודנו בכתיובים, וא"ה יראה אור בקרבו.

יא. כלשון הרה"ק רבי אלימלך מליוענסק: "ולפעמים ילמוד באימה בעמט איזה כתבים מהאר"י זצלה"ה, וכל זה באימה ובייאה ופחד ה" (נהגות האדם, סעיף ה). ושמענו על אחד מגדולי אנ"ש בדרך הקדש ששכב לקבר שמעון הצדיק וראה שם אחד שלומד קבלה כשהוא יושב בקלילות [כדרך רבים האלו הקדשים בלימוד הקבלה] הודיעו מצורת הלימוד, ואכמ"ל בזה, והוא רחום יכפר.

יש בנותן טעם להביא את דברי תוכחתו הנוראים של המקובל האלוקי בעל "עמק המלך", הרוטן על רבינו מלומד הקבלה, גם בין בני דורו דור דעה (דור תלמידי תלמידיו של האר"י הקדוש): "על זה נעשו רבים ... שלומדים הסודות בנאווה ובה, ולא בתשוקת הוחדה וחשק גדול, בבכי ותענית ויראה גדולה ... כמו שמצינו אצל מורינו ורבינו הרב מהר"ד חיים ויטל, תלמידו של נשמת משיח בן יוסף מורינו ורבינו אור שבעת הימים האר"י זלה"ה ... ולא כמו החכמים שכדור הזה המקריבים עצמם כהחכמה הזאת, בנאווה גדולה מאד, עד כי הגדילו להשוות ... ועליהם נאמר (ישעיה ה כא): 'הוי חכמים בעינינו, וראוי למנוע מהם דין דאורייתא, אם לא יכיר בו שהוא שותה בצמא את סודותיו, ובכחיה וחשק גדול, ואף על פי שיהיה מן הגדולים אשר בארץ, כי אין יודעים לחלק מעלות בני עליה, אשר הם מועטים, כי העליונים בעולם הזה הם תחתונים בעולם הבא' (עמק המלך, שע טז, פרק ט. עין פנים).

עַל פִּי הַקְּדוּמוֹת נוֹרָאוֹת וְעֲצוֹת אֲמַתִּית שֶׁל דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ שֶׁל רַבְנֵי ז'ל, שֶׁקָּל תוֹרָה וְתוֹרָה וְכֵל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה הִיא פוֹתַחַת שְׁעָרִים רַבִּים שֶׁל תְּשֻׁבָּה אֲלֵקוּת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה יְכוּלִין לְהִבִּין גַּם כִּל דְּרָכֵי הַתְּפִלָּה. אֵם תוֹנָה לְשִׁקוֹד עַל תוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יוֹם יוֹם בְּשִׁקְדָּה רַבָּה.

^(ליקוטי הלכות, תפילין ה, לח)

ואכן, כל עסקם של אנ"ש [האריז"ל] בספרי הקבלה, אינה אלא "להוציא מהם דרכים ועצות למעשה", על פי הקדמות נוראות ועצות אמתיות של דברי תורתו של רבינו ז"ל".

ובניגוד לחצרות אחרות, בהם למדו קבלה באופן של העמקה והבנה בדרך השכל, הרי שאצל חסידי ברסלב, גם אלו שלמדו קבלה - למדו זאת באופן של אמונה, המביאה לידי עבודת ה' וצעקה וזעקה להשם יתברך.

בהקשר לכך מסופר:

רַבִּי נִתְמָן מִשׁוּלְטִישׁוֹן ז'ל אָמַר: הַחֲלוֹק שְׁבִין חֲסִידוֹתֵינוּ לְחֲסִידוֹת חֲבִדוֹ, שֶׁאֲצֵל חֲבִדוֹ מַעֲמִיקִים בְּקִבְלָה עַד אֲצִילוֹת וְכו', אֲכָל אֲנִישׁ אֲחֵר לְמוֹד [סְפָרֵי רַבְנֵי] מְבִיא אוֹתָנוּ רַבְנֵי ז'ל עֲמוּק עַל הַבּוֹדִים [= עליות הגג] לְהַתְּבַדֵּד ... "בֵּי תַבִּי"ד טְרַיִקֶט מַעַן זַיִא אַרְיִין טִיף אוֹר קְבֵלָה, עוֹלָם אֲצִילוֹת. אֲצַעֵר

ב". גם על נקודה זו עמד הרה"ק מקאליסק בדבריו לבעל התניא, כשהוא מדגיש את הנחיצות ב"לב" יותר מאשר ב"חכמה תבונה ודעת", והו' לשונו: "זקא חייאל לספר הבינונים שהיפסי כבוד תורתו, ולא מצאתו בו תועלת כל כך להצלת נפשות ... ויצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום יביע אומר, ראה זה דבר חרש הוא בחכמה ותבונה וברעת, וחסר-לב הוא בכל יבין, כמאמר אליהו ז"ל (ת"ו במקדמה) בינה ליבא ובה הלב מבין, וקורא אני עליהם 'למה זה חרש ביד כסיל לקעת חכמה ולב אין'".

ועל הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק ויע"א מסופר: "חסיד חב"ד בא לפני רבינו זצ"ל, ושאלו הרבי זצ"ל: איזה כוונה מכוון בקריאת שמע ושמונה עשרה? ואמר לו, וצעק בקול גדול בהו"ל: 'און וויא איז דער פופיק'. וכמו שהשיב חסיד מקאצק לחסיד מרבי אחר: הרבי שלכם אומר תורה אין הימעל אריין, והרבי שלנו זאגט תורה אין פופיק אריין" (אמת ואמונה, את צא).

אמנם, יש לציין ולהדגיש:

מאחר ומדובר בצדיקי חסידיו אמת, כודאי שאין הביקורת אודות העדפת ה'השכלה' על ה'עבודה' מתכוונת לביטוי הפשטני והגם של הדברים, וכודאי שגם בקרב חסיד חב"ד היו וישנם 'עובדים' משכמם ומעלה, ובעלי מסירות נפש לקיום התורה והמצוות, איש איש בשמו הטוב יכוד כיום ערכו ומעלתו.

הכוונת הדברים הביקורתיים שהובאו בשם רבינו ז"ל הינה להעדרה דקה מן הדקה, שברובה אינה נכרת אלא לעיני מופלגי הצדיקים והחכמים הצופים למרחוק בהכונה עמוקה, עמוק מני עמוק, ואמנם אצל גדולי החסידים הראשונים, ההעדפה האמורה, כמעט ולא ניכרה כלל, אך בהמשך הדורות, וככל שמדובר באנשים פשוטים יותר והמון-העם, ניכר הדבר יותר ויותר.

ואמנם, כבר כדור הראשון שאחר בעל התניא, עמדו צדיקי חב"ד בעצמם על הסכנה שבדבר, והבחינו כבר בטעות נוראה זו שמעדיפים את ההשכלה הקרה ומרחיקים את ההתפעלות והתלהבות הפשוטה.

וכפי שהאריך תלמידו של בעל התניא, רבי אהרן מסטראשאליע, בספרו 'שערי עבודה', וכתב על אלו הסוכרים שאין להתלהב ולהתפעל בפשטות: "זן חן המכבד נ" העבודה", ומעיד לאמר: "ובאמת, אדרבא, כל ימיו של אהרן הצדיק [בעל התניא] היה דווקא על תורתו וק על אופן ההתפעלות לייקא. ואדרבא, היה מרגלא בפומיה בעת אשר היה מבאר איזה ביאור מתורתו הקדושה, להקדים כמה ולהעיר כמה הערות, שכל דבריו התקדשים שמבאר יהיה באופן שיתעורר הלב בהתלהבות בחפץ ותשוקה לה' בכלות הנפש. ואם לא יתעורר הלב מזה, אזי לחינם הם הדברים שמדבר" (שערי עבודה, הקדמה).

וגם בנו של בעל התניא, מאריך בזה לפי דרכו ב'קונטרס ההתפעלות', ועל אף שהיה חלוק בפרטי הדבר עם רבי אהרן הג"ל, כידוע, אעפ"כ כותב גם הוא על כך ש"רבים טא"ש [חסיד חב"ד] שנים וחודשים, נבוכים ומטועים בכמה מיני טעות בדרכי כבלות דא"ח באור תורה ועבודה שבמחוז ולב, מן הקצה אל הקצה ממש, לאמר לאור חושך ולהושך אור ... עד שישא"ל ויבקש עצו א"ך לפטור מהתפעלות שנועשה פראום בלי בחינה" (קונטרס ההתפעלות, הקדמה).

וכשמו של הגמט צדק נמסר: "מי שטועק בהשכלה של חסידות בלבד ואינו עוסק בעבודת התפילה לפי ערך ואופן זייענו בהשכלה של חסידות, הינו עשיר הפורט את עשירותו למטבעות מזויפות" (ספר השיחות ה"ש"ת עמוד 165). ואף בשמו של הרי"צ נמסר: "העוסק ב'השכלה' ללא 'עבודה', חרי הוא מעמיד צלם בחיכל החסידות!".

ואכן, לא לחינם הוצרכו לאהרות מעין אלו, מאחר שדרך החקירה וההשכלה בחכמה בינה ודעת, היא העלולה להביא בנקל לנוצאה זו של ריבוי ההשכלה על חשבון עבודת הלב החמה והפשוטה.

ג. רבי שמואל מאיר אבשל'ו [תלמידו של רבי אברהם ב"ר נחמן] התבטא פעם: "מהתבוננת יתירה אפשר לבוא לכפירה, ומהתבודדות יתירה באים לאמונה...".

ד. וכך גם לגבי תורתו של רבינו עצמו, עלינו להיזהר מלהפוך אותם ללימוד עיני בעלמא, שאינו מתובל בריבוי תפילה וזעקה מעומק הלב. [וכבר אמר פעם מוהר"ת אהרן שדיר בע אנ"ש דיבורי התעוררות לעבודת ה': "אם אינכם מומנים ומרחיבים את הייבורים האלו עם התבודדות, איני מקנא בכם" (שיש"ק ג, קכח). וידועים דברי רבי אברהם ב"ר נחמן שכותבו: "ובאנשים בערכנו, כל המעשנים בדרך התפילה, גם אם הם מרבים בלימוד התורה, נאמר על רובם ככולם הכתוב המוב"ש 'יש דרך ישר לפני איש ואחרייתו' וכו', כי לא זכה וכו'" (ביאור הליקוטס, תורה ד, אות לב). ויש בה עוד אריכות דברים, ועוד חזון למעדי להרחיב ולהאריך בהן].

בְּרַסְלָבֵךְ חֲסִידִים טְרַיִקֶט מַעַן אַרְיִין טִיף אוֹיף דְּעָם בּוֹדִים צִיא הֵאָבֵן הַתְּבוּדוֹת".

^(כתבי רבי שמואל, כה, כ"ז)

בשיחות בע"פ היו גם מדיגשים אנ"ש את החילוק בין עבודת ה'התבוננות' לעבודת ה'התבודדות', אשר בעוד שעבודת ההתבוננות היא במחשבה ושכל, הרי שעבודת ההתבודדות היא כדיבור ובצעקה להשם יתברך בנתימות ופשיטות, ובה דייקא רוצה רבינו שנעסוק".

כשכמובן, דברים אלו לא הובאו כאן כלפי היחס בין חסידי ברסלב לחב"ד, אלא כלפי חסידי ברסלב בינם לבין עצמם:

עלינו לשמור שלימוד הקבלה לא יביא אותנו להידחק 'עמוק באצילות', אלא 'עמוק בעליית הגג להתבודד'... ושהתבודדות תתפוס את המקום המרכזי בחיננו, יותר מאשר ההשכלה וההתבוננות". אחרת, חטינו מהמסילה עליה מוליך אותנו רבינו.

כוונות יהודים

כך גם לגבי נושא הכוונות והייחודים:

ב". גם על נקודה זו עמד הרה"ק מקאליסק בדבריו לבעל התניא, כשהוא מדגיש את הנחיצות ב"לב" יותר מאשר ב"חכמה תבונה ודעת", והו' לשונו: "זקא חייאל לספר הבינונים שהיפסי כבוד תורתו, ולא מצאתו בו תועלת כל כך להצלת נפשות ... ויצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום יביע אומר, ראה זה דבר חרש הוא בחכמה ותבונה וברעת, וחסר-לב הוא בכל יבין, כמאמר אליהו ז"ל (ת"ו במקדמה) בינה ליבא ובה הלב מבין, וקורא אני עליהם 'למה זה חרש ביד כסיל לקעת חכמה ולב אין'".

ועל הרה"ק רבי מנחם מענדל מקוצק ויע"א מסופר: "חסיד חב"ד בא לפני רבינו זצ"ל, ושאלו הרבי זצ"ל: איזה כוונה מכוון בקריאת שמע ושמונה עשרה? ואמר לו, וצעק בקול גדול בהו"ל: 'און וויא איז דער פופיק'. וכמו שהשיב חסיד מקאצק לחסיד מרבי אחר: הרבי שלכם אומר תורה אין הימעל אריין, והרבי שלנו זאגט תורה אין פופיק אריין" (אמת ואמונה, את צא).

אמנם, יש לציין ולהדגיש: מאחר ומדובר בצדיקי חסידיו אמת, כודאי שאין הביקורת אודות העדפת ה'השכלה' על ה'עבודה' מתכוונת לביטוי הפשטני והגם של הדברים, וכודאי שגם בקרב חסיד חב"ד היו וישנם 'עובדים' משכמם ומעלה, ובעלי מסירות נפש לקיום התורה והמצוות, איש איש בשמו הטוב יכוד כיום ערכו ומעלתו.

הכוונת הדברים הביקורתיים שהובאו בשם רבינו ז"ל הינה להעדרה דקה מן הדקה, שברובה אינה נכרת אלא לעיני מופלגי הצדיקים והחכמים הצופים למרחוק בהכונה עמוקה, עמוק מני עמוק, ואמנם אצל גדולי החסידים הראשונים, ההעדפה האמורה, כמעט ולא ניכרה כלל, אך בהמשך הדורות, וככל שמדובר באנשים פשוטים יותר והמון-העם, ניכר הדבר יותר ויותר.

ואמנם, כבר כדור הראשון שאחר בעל התניא, עמדו צדיקי חב"ד בעצמם על הסכנה שבדבר, והבחינו כבר בטעות נוראה זו שמעדיפים את ההשכלה הקרה ומרחיקים את ההתפעלות והתלהבות הפשוטה.

וכפי שהאריך תלמידו של בעל התניא, רבי אהרן מסטראשאליע, בספרו 'שערי עבודה', וכתב על אלו הסוכרים שאין להתלהב ולהתפעל בפשטות: "זן חן המכבד נ" העבודה", ומעיד לאמר: "ובאמת, אדרבא, כל ימיו של אהרן הצדיק [בעל התניא] היה דווקא על תורתו וק על אופן ההתפעלות לייקא. ואדרבא, היה מרגלא בפומיה בעת אשר היה מבאר איזה ביאור מתורתו הקדושה, להקדים כמה ולהעיר כמה הערות, שכל דבריו התקדשים שמבאר יהיה באופן שיתעורר הלב בהתלהבות בחפץ ותשוקה לה' בכלות הנפש. ואם לא יתעורר הלב מזה, אזי לחינם הם הדברים שמדבר" (שערי עבודה, הקדמה).

וגם בנו של בעל התניא, מאריך בזה לפי דרכו ב'קונטרס ההתפעלות', ועל אף שהיה חלוק בפרטי הדבר עם רבי אהרן הג"ל, כידוע, אעפ"כ כותב גם הוא על כך ש"רבים טא"ש [חסיד חב"ד] שנים וחודשים, נבוכים ומטועים בכמה מיני טעות בדרכי כבלות דא"ח באור תורה ועבודה שבמחוז ולב, מן הקצה אל הקצה ממש, לאמר לאור חושך ולהושך אור ... עד שישא"ל ויבקש עצו א"ך לפטור מהתפעלות שנועשה פראום בלי בחינה" (קונטרס ההתפעלות, הקדמה).

וכשמו של הגמט צדק נמסר: "מי שטועק בהשכלה של חסידות בלבד ואינו עוסק בעבודת התפילה לפי ערך ואופן זייענו בהשכלה של חסידות, הינו עשיר הפורט את עשירותו למטבעות מזויפות" (ספר השיחות ה"ש"ת עמוד 165). ואף בשמו של הרי"צ נמסר: "העוסק ב'השכלה' ללא 'עבודה', חרי הוא מעמיד צלם בחיכל החסידות!".

ואכן, לא לחינם הוצרכו לאהרות מעין אלו, מאחר שדרך החקירה וההשכלה בחכמה בינה ודעת, היא העלולה להביא בנקל לנוצאה זו של ריבוי ההשכלה על חשבון עבודת הלב החמה והפשוטה.

ג. רבי שמואל מאיר אבשל'ו [תלמידו של רבי אברהם ב"ר נחמן] התבטא פעם: "מהתבוננת יתירה אפשר לבוא לכפירה, ומהתבודדות יתירה באים לאמונה...".

ד. וכך גם לגבי תורתו של רבינו עצמו, עלינו להיזהר מלהפוך אותם ללימוד עיני בעלמא, שאינו מתובל בריבוי תפילה וזעקה מעומק הלב. [וכבר אמר פעם מוהר"ת אהרן שדיר בע אנ"ש דיבורי התעוררות לעבודת ה': "אם אינכם מומנים ומרחיבים את הייבורים האלו עם התבודדות, איני מקנא בכם" (שיש"ק ג, קכח). וידועים דברי רבי אברהם ב"ר נחמן שכותבו: "ובאנשים בערכנו, כל המעשנים בדרך התפילה, גם אם הם מרבים בלימוד התורה, נאמר על רובם ככולם הכתוב המוב"ש 'יש דרך ישר לפני איש ואחרייתו' וכו', כי לא זכה וכו'" (ביאור הליקוטס, תורה ד, אות לב). ויש בה עוד אריכות דברים, ועוד חזון למעדי להרחיב ולהאריך בהן].

דרכו של רבינו הייתה תמיד, להוליך את אנשיו בדרך התמימות והפשטות.

וכל הדברים שצוה לא היה עניני סודות לכוון פגנות ויחודים! רק כל התנגדות שצוה למקבריו היה עניני גבורות.

(שיחות הר"ן, קפה)

גם את 'כוונות' הארז"ל שעל התפילה, לא הרשה רבינו לכוון, אפילו אלו אשר למדו קבלה ע"פ פקודתו. וכמוכב בליקוטי מוהר"ן: אחר מאנשי שלומנו ספר לי, שהיה מדבר עם רבנו ז"ל בעבודת השם כדברו, והבין רבנו ז"ל שהוא עוסק קצת לכוון פגנות בתפלתו, והקפיד עליו רבנו ז"ל מאד, ואמר לו שלא יעסק עוד בזה, ולא יתפלל עם פגנות, רק יכון פרוש המלות כפשוטו. (אף על פי שזה האיש למד כתבי הארז"ל על פי פקדונו, אף על פי כן לא רצה שיתפלל עם פגנות כלל).

ואמר לו רבנו ז"ל שמי שאינו רואי לזה, קשמתפלה עם פגנות הוא כמו כשני, כי נכשיוף נאמר "לא תלמד לעשות", ודרשו רבותינו ז"ל: לא תלמד לעשות, אבל אתה למד להבין ולהורות. כך הוא בענין התפנות, להבדיל, שאין צריכין ללמד אותם כי אם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמקם, דהיינו לכוון בתפלה, מי שאינו רואי לזה.

ואמר, כי עקר התפלה היא דבקות להשם הקב"ה, והיה טוב יותר להתפלל בשלשן לעו, שמתקבצים בו, כי קשמתפלה בשלשן שמתקבצים בו, אין תלב כמוך ודבוקי מאד בדבורי התפלה, והכול לרצון עצמו ביותר להשם הקב"ה, אף כבר תקנו לנו אנשי נקטת הגדולה סדר התפלה (תקמת שלאו כל אדם יכול לסדר סדר התפלה לעצמו, פמוצא). על פן אנו תבנים להתפלל בשלשן הקדוש כמו שסדרו לנו, אבל העקר הוא רק לכוון פרוש המלות כפשוטו, שזוהו עקר התפלה, שמתפללין לפני השם הקב"ה על כל דבר ודבר, ועל ידי זה מתקבצו ומתדבצו בו יתקבדו.

ותנה מי שמתדבר בשלשן הקדוש תמיד, כגון וירושלמי, אין צריך לתשב בדעתו פרוש המלות, רק שישנה אנו מה שהוא אומר, וזה עקר פגנות בתפלה. ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה, אצלם התפנות של הארז"ל וכי הם פרוש המלות, שפירושה המלות שלהם קלילים כל התפנות.

(ליקוטי מוהר"ן בעיני, קכ)

יש לציין שהוראה זו - לא לכוון כוונות הארז"ל בתפילה - נאמרה לאחד מגדולי תלמידיו של רבינו, הלא הוא: רבי יודל מראשיב, אשר טרם התקבצו לרבינו היה אף מגדולי תלמידיו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א, והיה בכל השנה ורוח הקודש, ובעל מדרגות נוראות, ובודאי ידע גם ידע את אשר יודעים מקובלי זמנו, לפרש את הכוונות באופן של 'פירוש המלות'... ואעפ"כ הקפיד רבינו מאד על כך שהוא עוסק 'קצת' לכוון כוונות הארז"ל בתפלתו...

שכן, אף הדבר תלוי ב'הבנה' שכלית ותורנית, כיצד לפרש את הכוונות באופן של פירוש המלות, אלא ב'השגה' עלינה שהאדם עולה ומשיג מחמת עצמו קדושתו ורוממותו במדרגה מופלאה

ונשגבה; 'השגה' שלא רק שאינה מתנת חלקו של 'איש כשר' או 'חסיד' מן המניין, אלא שאפילו מי שזכה להיקרא בתואר 'צדיק' ממש עדיין אינו זוכה לכך, אם לא מי שנמנה בין המבוכרים שבמבוכרים, הלא המה 'אדולי הצדיקים האמתיים'! וכאשר מתבטא מוהר"ר בליקוטי עצות:

אין להתפלל עם פגנות הארז"ל, אפילו אותן הולקדו פתבי הארז"ל, כי אם מי שזוכה להשיג הפגנות כל כך, עד שקל הפגנות של הארז"ל הם אצלו כמו פרוש המלות, כי כן הוא אצל 'אדולי הצדיקים האמתיים'. אבל מי שאינו זוכה לזה אין להתפלל עם פגנות, רק יכון פרוש המלות כפשוטו.

(ליקוטי עצות, תפילה דר)

ומעתה לא נתפלא לראות את דברי רבי שמשון ברסקי זצ"ל, שבכתובו על הראייה לכוון כוונות הארז"ל בתפילה, הוא מתבטא: להתפלל בפגנות של חז"ל תלמד התפלה אפשר ומקור רק לצדיקים גדולים אמתיים, ויחיד הדורות!"

(עצות המבוארות, סח)

♦ ♦ ♦

ומ'כוונות התפילה' ל'כוונות האכילה':

גם מי שידע 'לכוון' בעת אכילתו כוונת האכילה שבכתבי הארז"ל, אין זה מחייב שהוא אכן מעלה את הניצוצות שבמאכל... לא כמו חסרי השכל שפומננו הולקדים קבלה, וסוברים שייכלו לקבד הנניצוצים בנקילה על פי פגנות האכילה... במתקבתם ויחשבו פגנות, ואף על פי כן יענוו בה.

(ישר דברי אמת, יח)

שכן, גם מי שידע את הכוונות, והוא 'בקי גדול מאד בכל חכמת הקבלה' עד שידע את כל הסודות שיש במאכלים שפלגו לפרטי פרטיהן - אם עדיין לא זיכר את עצמו בתכלית היסוד מתאוות העולם הזה, הרי סודו סוף הנאות מגיעה מהחלק החיצוני והגשמי שבמאכל.

פי על ידי חקמה לבד יוכלו לידע האותיות שיש בכל דבר, כשיודעין על הני"ל, דהיינו למשל כשדוה דבר שפעמו מתוק, וידע שמתקיות כחו לרבה, וידע מאיזה ספירה נמשך זה הפח של המתקיות והרפוף, כגון מספירת חסד, וידע איזה אות מביא אותיות שך לקספירת חסד, אזי ידע שאותו האות מלבש בדבר זה, וכן פיוצא בזה בכל הדברים שפעולם וכנ"ל. אבל אף על פי שהוא חכם גדול כל כך, שידע כל זאת בבורו, שידע האותיות שיש בכל דבר שאריכין לזה להיות בקי גדול מאד בכל חכמת האמת, שהוא חכמת התפלה, ובכל חכמת הטבע והסודות, פמוכך למשכילי, שאי אפשר לידע כל זאת, כי אם חכם גדול מאד שפגלה ובשאר חכמות, אף על פי כן יכול להיות שאכילתו ושתייתו ותענוגיו יהיו עדיין מגוף הדבר ולא מהתנוצצות האותיות, כי לזכות שהיה כל תענוגיו רק מהאותיות שפגל דבר, זה אי אפשר פי אם פשוטקה לשלמות לשון הקדוש, דהיינו שפגלה לשבר תאות וכי לגמרי ולהשלים את הלשון הקדוש, עד שהביא התנוצצות קדש

בשלשן הקדוש, דהיינו הקאותיות שיש בכל דבר - זה הצדיק שאוחז בזה, הוא דיקא זוכה לזה, שאינו מרדש שום תענוג מהשום דבר אכילה ושתייה שאיך התענוגים שפעולם, פי אם מהתנוצצות האותיות שיש בכל דבר, אשרי לו.

(ליקוטי מוהר"ן, ט)

המקובלים שעדיין לא שברו את התאוות...

שכן, כל נשח:

עקר התכלית שנקבא האדם בשבילו הוא, שיוצא להיות האדם זה וצח ונקי וקדוש לגמרי מפל תאוות, שישבר כל התאוות כל כך עד שלא ישאר בו שום צד שישקמה משום תאוה, אפילו של המה, פמוכך בכל הספרים ובקברט בספרי רבנו ז"ל.

(ליקוטי הלכות, דגס ד, ג)

ומי שלומד 'קבלה', ואף בקי בכל כתבי הארז"ל על בוריים - לא בהכרח יצא מהתאוות... שכן, לצורך לימוד חכמת הקבלה לא חייבים להיות 'צדיק'. גם מי שהוא חכם ודוקר-כשרונות כלבו, מסוגל להבין אותה". וכמסופר:

רבנו ז"ל קשהה באומאן, שאל אותו אהד אם אפשר לידע חכמת התפלה בלי תעניתים ומקואות. פי אהד אמר שאי אפשר לידע התפלה פי אם וכי. והשיב: אפשר לידע התקנה בלא הני"ל, פי הוא חקמה וכי.

(שיחות הר"ן, רכה)

כך, שניתן להיות 'מקובל', וכד בבר להיות, רחמנא ליצלן, 'מקולקל' לגמרי. וכעתו של מוהר"ר:

יש שלומדים גם קבלה וכתבים, אבל מעשיהם אינם מהגן. ויש מהם מקלקלים לגמרי רחמנא ליצלן, ויש שאין יודעים מקלקולם כל כך, אבל על כל פנים הם מתרשלים בעבודת ה' ואין מתפללים בכונה וביציגות, ורוחפים אתר התבל של ממוך וכבוד והתנשאות וכיוצא.

(ליקוטי הלכות, אומניו ד, לה)

וכמה יש לו לאותו 'מקובל' להיזהר, לבד דימה בנפשו שבקיאותו בחכמת הקבלה נותנת לו את האפשרות להיכנס "בחכמת השגת אלקותו יתברך", גם אם "לא שבר עדיין לגמרי תאוות טופו והמור". ואפילו אם יש לו די בחכמת התפלה, בספרי זהוה הקדוש וכתבי הארז"ל, יל זמן שלא זכר עצמו מקומת הקדש

ולא שבר עדיין לגמרי תאות גופו ותקורו, ויש לו עדיין איזה אחיזה ושמיך דבר מתאות הגוף והבלי עולם הזה, מנדאי עדיין אין שכלו שלם, ואסור לו לכתס בתקמת השגת אלקותו יתברך קלל, פי ייכל להפשל מאד ופלל חס ושלום, רחמנא ליצלן. וצריה להתנזק רק באמונה ולהשליך שכלו לגמרי, ולסמוך על רק אבותינו הקדושים ועל הצדיקים האמתיים אשר פפו את יצדם ושברו את החקר לגמרי, פי רק הם וכי לתשגת אלקותו יתברך בתכלית השלמות.

(ליקוטי הלכות, גילוח ג, ח)

וגם אם נדמה לו שכבר זכה להשיג 'השגות' - יחכן מאד שעדיין הוא עומד מבחוץ לגמור..."

פי יש מי שפדמה לו שפבר נכנס לפני ולפנים בהשגות התורה, ובקמת עדין הוא עומד מבחוץ לגמרי... פי יש כמה וכמה חדישין והשגות שפדמה להאדם להשגות גדולות, ובקמת הם באים רק מהיכלי התמורות. על פן צריכין לנהר מאד לקלי לטעות בזה.

(קיצור ליקוטי מוהר"ן, רמה)

מראות וחזיונות

ומי מדבר על 'חודים' במובן של 'עליות' וחזיונות רוחניים:

גם אם העיני כשלעצמו גבוה ונשגב עד למאד, הרי שהמחשבה לקחת את 'זמם הוהב' הלזה ולתחוב אותו באפו של אברך שעדיין לא קידש את עצמו בתכלית תכלית הקדושה מהתאוות והמידות הרעות - היא מגוחכת במקרה הטוב, ובסוככת במקרה הפחות טוב.

פי ישראל עם קדוש, כל מי שפדגיש בעצמו שאינו קדוש קראוי, הוא מקניע ומכטל את עצמו נהדי היתברך, ואינו רוצה לילך בגדולות ונקלאות ממנו להמשיך על עצמו רוח בנאה בחינת רוח הקדוש, פי יודע שדחוק מהו. ואם ירצה להמשיך על עצמו בחינת מראות וחזיונות, ייכל לקלקל יותר ויותר, פאשר נכשלו בזה רבים מאד. רק הוא הולך בתמימות, ומכשש מהשם יתברך שיעורו לצאת מפחיתות, ויקנה לקדש את עצמו קראוי. ואף, אם יקנה ויקנה ראי לזה לקבל רוח הקדוש דרך הקדשה, הי' הטוב יעשה עמו כפיוצונו".

(ליקוטי הלכות, חשד ד, ח)

כשאחת המכשלות המצויות ביותר - מלבד סכנת התערבות שבצעם ההשגות, והדמיונות ההזיות למיניהם - היא: 'השוחד' העצום שההשגות גורמות, כשון מעוררות את עיני האדם מלהכיר

10. וכבר יודעים דבריו של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק יע"א בצעטיל קטן (סעיף טו): "האדם לא נברא כעולם רק לשבר את הטבע, טבע תאוותיו ומידותיו, כמבואר שם.

11. ברובד החיצוני שלה, כמובן, אך אין לו גישה להיכליה הפנימיים ולהשגתה באמת.

12. רש לציין, שגם גדולי הצדיקים הזוכים למראות וחזיונות בקדושה עצומה, כבר אמר רבינו: "אפילו צדיקים גדולים מאד שזוכים כבר רק ביהודים, אני יכול להראות להם שאינם יודעים כלל הדרך ביהודים ולהראות להם דרך ביהודים" (חיי מוהר"ן, קמח). וראה באריכות בחיי מוהר"ן אות ק"ג, שהיו לו ויכוחים עם גדולי הצדיקים, ש"כינו לו היה אומר, שלא כך צריכין לראות חזיונות כאשר הם רואים", עיי"ש.

13. ועל דרך זה כתב הרה"ק מוידעטוב: "סוד הכוונות בפרי עץ חיים לימוד וייגע עצמו בהם למצוא בהם דברי חפץ דרכי עבודת ה' כי נורא הוא... אבל בשעת התפילה עיקר הוא שפיתח נפשו לה' בנר"ן כבן המתחטא לפני אביו" (סור מרע ועשה טוב).
14. אין כוונתו ל'ייחודי הדורות' במושג הכללי של בעלי נשמת משה משיח, אלא שאין מי שהיה רואי לכך אלא 'חודים' ומיוחדים מתוך הצדיקים שזכו דו, ופשוט.

ברגע שהחלו להישמע יריות, נשכב על הארץ והעמיד פני מת, מעליו שרקו הכדורים ואחד מהם שפגע בפניו הותיר בו סימן לכל חייו, זכר לנס הצלתו

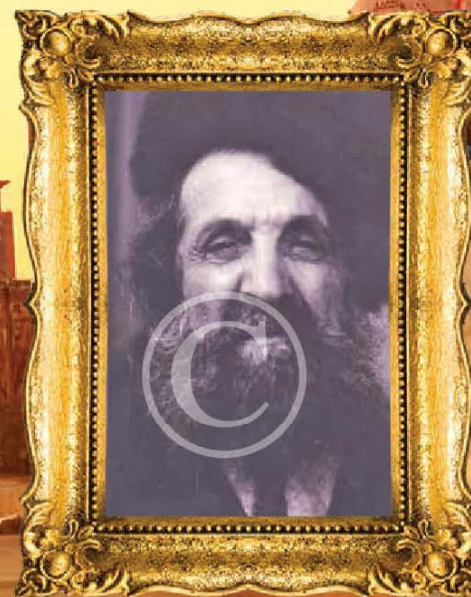
מתוך הספר 'אש תמיד תוקד' לזכר חסידי ברסלב בפולין העומד לראות אור אי"ה בקרוב

死 命 陸 空

הנר שהאיר בשנת 1944

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, שהה החסיד ר' אברהם נחום פשוטמאן בוילנה, הרחק מביתו שבוורשה ומהשטיבל הברסלבי בו שימש כגבאי. בהמשך הצטרף לקבוצת תלמידי ישיבת חכמי לובלין שנמלטה לשנחאי שבסין, שם הדפיס בעיצומם של ימי המלחמה | למרות שאיבד בשואה את זוגתו, ששת ילדיו ונכדו, לא אבדה אמונתו באלוקיו והוא התנער מתוך האפר ובנה מחדש את ביתו, כשבכל עת הוא יוצא בריקוד בשירת "דער עיקר דער האלטן זיך..." 44 שנים לפטירתו בי"ז כסלו תשל"ז

דוד דגן

תיקון הכללי
היה תיקון לחקיה לילה
הדמור צרק יסור עולם
חל נובע מקור דוכמור
דכיון נחמן זללה נבוסל
וליה בסומ
הצעטיל קטן
ורבינו אלימלך ז"ל מלומד
נדפס
בשנת
מדינת כינא
שנת תש"ג לפק
ל"ו זצ"ה פטעוואוואק
מווארשא

ר' אברהם נחום פשוטמאן על רקע העיר שנחאי והתיקון הכללי שהדפיס

מ

מסתחיו של החסיד ר' אברהם נחום פשוזומן, נפרסת על פני יבשות וימים; וורשה שבפולין, ווילנה הליטאית, שנחאי שבסין ועד ליבשת אמריקה. כרבים מהשרידים מיעט לספר על קורותיו בזמן מלחמת העולם השנייה, אך באמצעות בנו ר' יעקב דוד ובתו וחתנו ר' לייביש לנדסמאן, ובסיוע הנכדים, התודענו לטפח מהניסיונות העצומים שיעבר מחד, והנסיים הגדולים מאידך.

הוא נולד בשענדליץ שבפולין בשנת תרנ"ה, לאביו ר' אלתר מנחם מרדכי, מחסידי רבי יעקב דוד מאמשינוב. בבחרותו למד בישיבת 'דרכי נועם' שבעיירה גור (גורא קאלאווריא), אותה הקים וניהל הגאון רבי מנדלי מפאניניץ, אחיו של האמרי אמת' מגור. בישיבה זו השמיעו שיעורים כמה מגאוני פולין, ביניהם רבי מאיר דן פלוזקי בעל ה'כלי חמדה', הגאון מהרש"מ מווישווה והגאון מביאלה.

"בתקופת לימודיו בישיבה זו" מספר חתנו ר' לייביש, "בהיותו בן עשרים ויותר, הוא התקרב לברסלב יחד עם עוד קבוצת בחורים. כפי שהבנתי ממנו, אחיו הגדול הוא שקרב אותו לברסלב.

"בהמשך למד במתיבתא בה לימד רבי אלחנן ווסרמן הי"ד, זה לא היה בברנוביץ אלא כמדומה בוויילנה, רבי אלחנן היה שם מגיד-שיעור, אבל הוא לא למד אצלו אלא בכיתה מתחת. הוא פעם אמר לי 'חקירה' ששמע מרבי אלחנן, אם המצווה של אכילה בערב יום כיפור מתחילה כבר מהלילה לפני. אחר כך ראיתי את זה באחד מספרי חידושיו של רבי אלחנן".

רירות בגבול

באותם ימים שלאחר מלחמת העולם הראשונה, כשהגבול כבר היה מסוגר, נכספו אברהם וחבריו לנסוע לאומן ולהשתטח על ציון רבינו הקדוש. הם החליטו לנסות להבריח את הגבול לצד הרוסי. אלא שבאמצע דרכם הבחינו בהם שוטרי הגבול הפולנים ופתחו ברירות לעברם. ברגע שהחלו להישמע יריות, נשכב אברהם על הארץ והעמיד פניו מת, אולם אחד הכדורים פגע בפניו, נכנס מצד אחד ויצא מן העבר השני. הוא עצר את קלוחו הדם בחולצתו, ואך בנס נותר בחיים. מאז נותרה צלקת בפניו, זכר לנס הצלתו. (מפי בנו ר' יעקב דוד)

חתנו ר' לייביש מספר, כי הבין מחמיו שהיתה פעם נוספת שבה עבר הגבול והצליח להגיע לאומן.

"אחרי המלחמה הראשונה הוא התחנך והתגורר בוורשה", מספר ר' לייביש, "הוא נקרא

מה עם החשבון הגדול?

בית החסידים דברסלב בוורשה, שימש ר' אברהם כגבאי, והיה זה שאג תמידין כסדרן למים בבית המדרש וכן לענייני התברואה (ר' אברהם משה וואסילסקי שמע ממנו)

כל ימיו היה מתאר ברגש איך רבי אהרן לייב ציגלמן היה רוקד בברסלב שטיבל בוורשה בהקפות ב'שמחת תורה', בהתלהבות של שמחה. בהזדמנות מסוימות סיפר, שרבי יצחק ברייטר

בהתנערות דחב"ר בי"ט נסלו, שנחאי. ר' אברהם פשוזומן מסומן בחץ

שאל אותו פעם מדוע אין רואים אותו בשטיבל בסעודה שלישית, שכן באותה תקופה לא בא לסעודה שלישית, אלא רק לביל שבת ובבוקר. הוא ענה שמכיון שהסעודה מתארכת זמן רב לא תוך הלילה (משום שרבי יצחק היה מאריך בלימודו ברבים ב'ליקוטי מוהר"ן") אינו יכול לבוא משום שעליו לערוך במוצאי-שבת את החשבון של יעסקיו. אמר לו רבי יצחק: "אברהמטשא, ומה עם החשבון הגדול?", מאז חזר להשתתף בסעודה שלישית עם אנ"ש. (ר' מאיר וואסילסקי ז"ל שמע ממנו)

גם בשנים שלאחר סגירת גבול פולין-אוקראינה, לא וויתרו אנשי שלומנו על כסופיהם לציון רבינו. אמנם הוחלט על ידי גדולי אנ"ש שאסור להבריח את הגבול בגלל סכנת נפשות ורוב אנ"ש חדלו מניסיונות אלו, אולם בכל זאת הם סברו שצריך לעשות 'השתדלות' ור' אברהם היה משלם מדי שנה לרבי יצחק ברייטר כדי שייסע אל הגבול לבודק האם ישנה דרך לעבור בצורה חוקית. רבי יצחק לא היה בעל אמצעים ואפילו את הזלוט'ס כדי לנסוע לגבול לא היה לו, ור' אברהם הוא שמנימן לו זאת. (מפי בנו ר' יעקב דוד).

תקופה קצרה לפני פרוץ השואה, השיא ר' אברהם את בתו הגדולה עם ברסלב ר' חסיד, ואף נולד להם בן. אך אז, התקדו השמים בעבים שחורים, מלחמת העולם השנייה פרצה והחורבן הגדול החל.

ווילנה

כשהמלחמה פרצה, שהה ר' אברהם בוויילנה, אליה נסע לרגל מסחרו (יחד עמו היה בנו, אך הוא ועמלו לא דיברו על כך ולא סיפר מה עלה בגורלו והמשפחה התודעה לכך ממקורות אחרים). באותה עת היתה ווילנה בשליטת הסובייטים.

בחשון ת"ש עזבו הסובייטים את ווילנה והעיר חזרה לידי הליטאים. זרם הפליטים שנהרו אליה הלך וגבר והגיע לעשרות אלפים, בהם בני ישיבות רבים וגם תלמידי ישיבת חכמי לובלין, כל אחד ותלאותיו וסיפוריו. היו שעברו את נהר הבוג בשחיה תוך סכנת נפשות והיו שחצו גבולות. תלמידי יח"ל התגבשו מחדש בוויילנה תחת הנהגתם של הבחורים ר' פנחס הירשפרונג ור' משה רוטנברג.

באותם ימים הגיע לוויילנה רבי שמעון שלום קאליש האדמו"ר מאמשינוב, יחד עם בן אחיו רבי יצחק'ל, לאחר שנמלטו מאוטובוק עיר מגוריהם, בוויילנה מצא את בנו רבי מאיר'ל שהגיע עוד קודם לכן.

לנוכח התקצצותם של אלפי בני הישיבות השונות לוויילנה, החל הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי, שהתגורר בעיר וביתו היה מחסה לפליטים רבים, בפעילות מאומצת על מנת לגייס עזרה לתלמידי הישיבות. הוא הריץ מכתבים לכל קצווי תבל ועורר את נדיבי העם לתמוך בידי אלפי תלמידי הישיבות המרוכזים בוויילנה, וד בבד ניסה לטכס עצות כיצד להצילם מתוך התופת הבוערת באירופה כולה.

ראשי יח"ל עשו מאמצים רבים לקבל סרטיפיקטים עבור התלמידים לארץ ישראל, אך ללא הצלחה. ובניתיים הגרמנים לחוצים על ממשלת ליטא שתשלח בחזרה את כל הפליטים הפולנים לפולין.

בוויילנה פגש ר' אברהם כמה מחסידיו ברסלב שהצליחו להימלט מפולין, ביניהם ר' צבי לסקר, מחסידי ברסלב בוורשה. ר' צבי שיגר מכתבים לארץ ישראל אל ר' איטשע מאיר קורמן, בהם סיפר על קורותיו וקורות אנ"ש הנמצאים בצרה גדולה, וביקש לשלוח להם עזרה. באחד ממכתביו מוויילנה מכתב אייר ת"ש, הוא מספר "פה בוויילנה נמצא אחד ושמו אברהם פשעוואזמאן המסתופף גם באנ"ש"

הנאצים ימ"ש המשיכו בכיבושיהם, לאחר שכבשו את דנמרק שבצפון אירופה - ובכך נסגר נתיב היציאה מליטא דרך הים הבלטי - פלשו באייר ת"ש לבלגיה ולהולנד, כיבושים אלו יצרו טבעת חנק סביב ליטא ושוב לא ניתן היה לצאת ממנה גם בדרך האוויר.

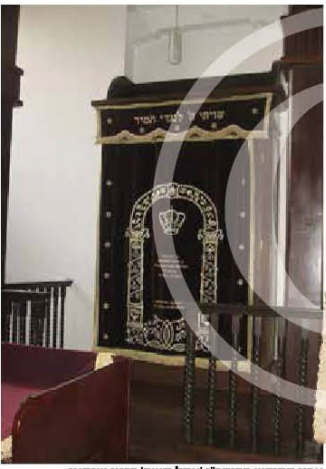
בחודש סיון חצו יחידות

משמאל לימין ר' אברהם פשוזומן, ר' דוד בריסקמן, הפרושקעבעקר רב ר' אשר דוד חרל"ת, ר' לייביש וסרצוג בשנחאי. באיור: נעור קדושה בפי מרדכי

空陸命死

אמנם הוחלט על ידי גדולי אנ"ש שאסור להבריח את הגבול בגלל סכנת נפשות ורוב אנ"ש חדלו מניסיונות אלו, אולם בכל זאת הם סברו שצריך לעשות 'השתדלות' ור' אברהם היה משלם מדי שנה לרבי יצחק ברייטר כדי שייסע אל הגבול לבדוק האם ישנה דרך לעבור בצורה חוקית

ארון הקודש בביהכ"נ 'אהל משה' בבטו שנחאי

סובייטיות את גבול ליטא והצטרפו לעשרים אלף החיילים הסובייטים שכבר היו בליטא, ובכך השלימו את סיפוחה לברית המועצות. הפליטים היהודים בוויילנה הרגישו כמו בני ישראל על ים סוף, מוקפים אויבים מכל עבר, כשהצד היחיד שאינו בשליטת הגרמנים נשלט בידי הסובייטים, שבקשת אשרת יציאה מתחומי שלטונם פירושה מבחינתם 'גרידה במולדת' וכרוכה בסכנת נפשות. הייאוש הלך והשתלט על אלפי הפליטים.

בתוך כך נודע כי בעיר קובנה, הבירה הליטאית, הוקמה קונסוליה יפנית. הכל התפלאו מה ראו היפנים להקים קונסוליה בליטא דווקא בימים טרופים אלו, אחר כך התברר כי מאת ה' היתה זאת, להמציא מפלט לשרידי החרב מאירופה הבוררת.

הפליטים היהודים פנו לקונסול היפני בקובנה, סוגייה שמו, בבקשה לאשרות מעבר ביפן. מחסידי אומות העולם, שייכרו כאחד

הנפיק בלא להתמתן לאישור הדרגים הגבוהים, אשרות מעבר ל-3,500 פליטים. (על כך שילם לאחר מכן מחיר אישי, כשפורסם מתפקידו).

הקונסול היפני הבהיר להם שכדי לקבל את אשרות המעבר דרך יפן, עליהם להשיג אשרות כניסה לארץ כלשהי. כאן נכנס לתמונה הקונסול ההולנדי בקונגה, צורטנדיק שמו (שהתמנה אחרי שקדמו שהיה שונא ישראל, סולק זמן קצר קודם לכן מתפקידו - חוליה נוספת בשרשרת הניסים שהובילה להצלחתם) שהעניק לאלפי הפליטים ויזות - אשרות כניסה לאיי 'קורסאו' שבים הקרביים שבשליטת הממשלה ההולנדית, מחוץ לאזור הכיבוש הגרמני.

ויזות אלו עלו לא מעט דולרים. באותה עת נשלח כסף אמריקאי עבור בני הישיבות שבוולנה והדעות היו חלוקות מה לעשות בו, היו גדולי תורה שמכיוון שהבחורים סובלים מרעב הכסף צריך ללכת אליהם לקניית מזון, ואילו האדמו"ר מאמשינוב היה נחרץ בדעתו לא לתת את הכסף לבחורים, אלא לרכוש עבורם באמצעותו את הויזות לאיי קורסאו. ר' אברהם פשוזומאן, שהסתופף באותה עת לא מעט במחיצת רבי שמעון שלום, בשל הרקע האמשינובאי של משפחתו, סיפר שהיו חילוקי דעות לא פשוטים סביב השאלה מה לעשות בכסף, ולבסוף הצליח רבי שמעון שלום להביא לכך שבכסף נרכשו הויזות, מה שסלל את הדרך להצלת הפליטים והברחתם לשחא.

הדרך לאיי קורסאו היתה אחת ויחידה: מוילנה למוסקבה, ומשם ברכבת הטרנס-סיבירית עד לנמל וולדיבוסטוק. וממנו להפליג באניה עד לנקודה מסוימת ביפן, ומשם להמשיך כביכול דרך האוקיינוס השקט לאיי קורסאו.

לאחר שהיו בידיהם אישור הקונסול היפני למעבר זמני ביפן ואישור הקונסול ההולנדי לכניסה לאיי קורסאו - הגיע השלב הקשה והמסוכן ביותר, לגשת למשרד ההגירה הסובייטי ולבקש אישור מעבר בשטח רוסיה בדרך ליפן. החשש היה גדול שהסובייטים יפרשו זאת

כבגידה במולדת, שהרי ליטא באותו זמן היתה בשליטתם, והרוסים אינם מעניקים כבר שנים רבות אשרות יציאה ממולדתם ובעצם הבקשה יש להסתכנת ממשית בהגליה לסיביר.

מכיוון שלא נראה שום מוצא אחר, פסק רבי שמעון שלום שיש ללכת למשרד ההגירה הסובייטים ולבקש אשרות יציאה. ר' אברהם, כמו יתר בני קבוצת יח"ל, הלכו להגיש בקשה, אם כי בלב הולם מפחד שמה יסומנו על ידי הסובייטים.

למרבית הפלא, בתוך כמה חודשים כל אלו שביקשו קיבלו אשרות סובייטיות. אך עדיין היה חשש כבד, שמה זוהי מלכות והסובייטים ייקחו את כספם ויובילו אותם לעברי פי פחת.

מוילנה ליפן

כיוון שמחירי כרטיסי הרכבת הטרנס-סיבירית האמירו מיום ליום, רוב קבוצת יח"ל לא הצליחו לגייס את הסכום הדרוש ונאלצו לנסוע ברכבת הרגילה 'סאראק ושרא', וסיעה ארוכה על פני למעלה מ-11,000 ק"מ, בקור של חמישים מעלות מתחת לאפס, ללא כל אמצעי חימום בדרך.

הם סימו את מסעם הארוך והמפרך עד לנמל וולדוויסטוק שלחוף ים יפן, בחודש אדר תש"א. אחרי מספר ימי המתנה מורטי עצבים, בדיקות מכס וחקירות מדוקדקות, עלו על ספינה רעועה שעל סיפונה היו האדמו"ר מאמשינוב והגאונים רבי חיים שמואלביץ, רבי יחזקאל לוינשטיין ורבי מנחם מנדל זקס חתן החפץ חיים.

כשהגיעה האניה לנמל צורוגה - נמל דיגים קטן באי הונשו שבצפון יפן - לא נתנו היפנים לפליטים רשות לרדת מהאניה. ארבעה ימים תמימים הם שהו בנמל, באותם ימים חל פורים ורבי מנדל זקס קרא את המגילה, ר' עזריאל דוד פסגט תלמיד יח"ל שר "והיא שעמדה לאבותינו ולנו" וכולם כאיש אחד

רקדו ובכו חליפות בוהיה לשעבר ותפילה לעתיד.

למחרת פורים, ביום שישי לעת ערב התקבל סוף סוף האישור לרדת מהספינה, אלא שהפליטים עמדו בנוכח ולא ידעו מה לעשות, הם ניסו להסביר לפקידים היפנים ששבת היום ואינם יכולים לחתום על הטפסים הנחוצים כדי לרדת, אך גלגל מחסום השפה הללו לא הבינו את הנאמר להם. הפליטים הרגישו חסרי אונים, כשלפתע מאי שם הופיעו שני יהודים מקומיים ופניהם מסבירות. "הם ניגשו אלינו בשלום ועליכם רחב" - מספר תלמיד יח"ל הגאון רבי פנחס הירשפרונג, "וגרמו לנו הרגשה נפלאה שהנה בא הסוף והקץ לצרותינו ולגלגולנו, דמעות עמדו בעינינו מרוב התרגשות..." (פון קובה), טיינו להם להתאקלם בקרב בני הקהילה היהודית בקובה, ששכרו עשרות דירות ושיכנו בהם את בני הישיבות לפי קבוצות.

אתא ובא חג הפסח תש"א, חג החירות. ר' אברהם נזכר בפסח דאשתקד, בהיותו פליט בוילנה, כשהפחד והאימה מפני הבאות לא

ר' אברהם פשוזומאן עם ר' צבי אריה רוזנפלד

נתנו מנוח והנה עתה ברוך ה' מצבו טוב לאין ערוך, מצוי הוא הרחק מן הסובייטים והגרמנים הארורים, אבל המחשבות על ימי הפסחים בזמנים אחרים, בחיק משפחתו, העיבו על רגשותיו.

היפנים היו באותה עת בני-ברית צבאית

ישיבת מיר בשנחאי

העיר קובה בפני פליטים ונד בלב לא אישרו את הארכת הוויזות להמשך שהייתם בעיר.

בשלב זה נכנס לתמונה שליח נוסף של ההשגחה העליונה להצלת הפליטים, פרופ' קוטצ'וב' שמו. סיפורו מופלא, הוא השתייך לת ה'שיגוט' ולאחר שהתגלגל לידיו בגיל שלש עשרה תנ"ך מתורגם ליפנית, התעניין ללא הרף ביהודים ויהדות ומרוב הערצתו להם אף כתב ספרים עליהם, עתה כששמע על הפליטים היהודים הנמצאים בקובה, טרח ובא לראותם. בספרו 'מטוקיו לירושלים' מספר פרופ' קוטצ'וב: "מספר מנהיגים יהודיים בעיר היפנית קובה ביקשו שאבא לטוקיו על מנת להיפגש עמם, כך עשיתי ולפתע מצאתי כי הופקדה בידי בעיה שבה מעורבים חיהם של חמשת אלפי איש"

על ידי מאמצים מרובים ושוחד רב לאנשים הנכונים הצליח קוטצ'וב להאריך בכל פעם את הוויזות של הפליטים היהודים. על מעשה זה כמעט שילם בחייו. לימים עלה קוטצ'וב לארץ ישראל, התגייר ונכנס תחת כנפי השכינה כשאת שארית חייו הוא חי כיהודי נאמן לה' ולתורתו.

אך לא ארכו הימים וגם המקלט בקובה בא לקצו. עסקני ההצלה וגדולי התורה החליטו להגר לשנחאי שבסין, שהיתה אז בשליטת יפן ושם לא היה צורך בוויזות

שהיה. בשלהי אב תש"א הועלו רוב הפליטים בקובה על אניות, תלמידי יח"ל עלו על האניה היפנית 'אסמה מארו' שעכברו יומיים הגיעה לים הצהוב ועגנה בנמל שנחאי.

בשנחאי היתה קהילה יהודית קטנה עם מספר בתי כנסת, בתחילה לנו הפליטים במבואות בית הכנסת ולאחר מכן תלמידי ישיבת מיר התמקמו בבית הכנסת 'בית אהרן' שברובע 'מוסעאום ראוד', ותלמידי ישיבת חכמי לובלין וישיבת לויבאוויטש בבית מדרש ברובע 'מולמען ראוד'. בתקופה מאוחרת יותר עברו בני הישיבות ללמוד בבית הכנסת 'אהל רחל' הגדול והמפואר שהוקם בשעתו על ידי הנגיד יעקב ששון ממבדד.

המשחית אינו מוותר

אם סברו הפליטים כי הצוררים ינחו להם לחיות באין מפריע בסין הרחוקה, התברר כי גם לשנחאי הגיעה זרועה הארוכה של 'גרמניה של אדם'. בשנחאי, שהיתה באותה עת כבושה על ידי היפנים בעלי בריתם של הגרמנים, החלו להופיע כתיב עת אנטישמיים בהם הואשמו היהודים בכל הצרות שפקדו את העולם באותן שנים.

הגרמנים דרשו מבעלי בריתם היפנים למסור לידם את כל יהודי המזרח הרחוק. כשסירבו היפנים למלא את בקשתם, הם הסכימו להתפשר ולהסתפק" בעשרים וכמה אלפים היהודים הפליטים מארצות אירופה, בטענה שהם אזרחיהם לשעבר ומשתייכים לאזורי שליטת הרייך. ארורים אלו, שגמרו אומר להכחיד שם ישראל בעולם כולו, לא ידעו מנוח כל עוד באחת מפניות תבל נשאר יהודי חי. בעיקר היו לצנינים בעיניהם הפליטים עם שלטונות הכיבוש היפנים.

אלום היפנים לא קיבלו את דרישותיו של הימלר ימ"ש לטפל "טיפול יסודי ביהודים" שבשטחיהם. כיוון שכך, שיגר ראש הגסטאפו בתמוז תש"ב, בפקודת

空陸命死

הוא סיפר שרבי יצחק ברייטר פעם שאל אותו מדוע אין רואים אותו בשטיבל בסעודה שלישית, הוא ענה שמכיון שהסעודה שלישית מתארכת זמן רב אל תוך הלילה, אינו יכול לבוא היות שהוא סוחר ועליו לערוך במוצאי-שבת את החשבון. אמר לו רבי יצחק: "ומה עם החשבון הגדול?"

אך בעוד שבאירופה נדמו רעשי המלחמה, במזרח הרוח - הודיעו היפנים כי הם "משיכו להילחם באמריקאים עד טיפת דמם האחרונה". וכן בעוד שבאירופה שנת תש"ה צוינה כסוף החורבן, עבור גולי שנחאי היתה זו השנה הקשה ביותר. במשך למעלה משבועיים חגו מטוסי קרב אמריקאים מעל שמי העיר, כשהם כותשים את העיר בהפגזות נוראות. בהתקפות אלו ביקשו האמריקאים לנקום על ההתקפה הקשה שעשתה יפן בתחילת המלחמה על האי 'פרל הארבור' והסכה לאמריקאים נזק אדיר, כעת הם המטירו על שנחאי אש וגופרית, ההפצצות גבו אלפי קרבנות, בהם למרבה הצער גם יהודים רבים.

המלחמה בין היפנים לאמריקאים נמשכה עד לסופה הידוע, כאשר האמריקאים הטילו שתי פצצות אטום אחת בכ"ו אב תש"ה על העיר היפנית הירושימה, וכשהיפנים עזי הנפש עדיין לא נכנעו הוטלה כעבור שלושה ימים פצצת אטום שנייה על העיר נגאסקי, מה שהביא לכניעתה הסופית של יפן.

אחרי שנדמו רעמי המלחמה, החל להתברר לפליטים כי כפי הנראה הם נשארו בודדים בעולמו של הקדוש ברוך הוא. הוא השתדלו להסתופף בצוותא, תלמידי ישיבת 'מיו' ארגו כינוסים, פליטי 'תומכי ממימים' קיימו התועודיות ותלמידי 'ח'ל' ערכו סעודות מרעיים בימי הילולא של צדיקי פולין. רבים מכל ציבור השתתפו בהתאספיות הציבור האחר, מכיוון שהרגישו כמשתפחה אחת, משפחת הפליטים היהודים בשנחאי.

"חמי היה בעיקר עם הקבוצה של תלמידי ישיבת חכמי לובלין" מספר ר' לייביש, "וגם מעט עם קבוצת תלמידי ליובאוויטש. לא ממבר מצא יגסי ר' יעקב דוד בביטאון חב"י תמונה של קבוצת התמימים בשנחאי שתחתיה נכתב בין השמות 'אברהם נחום פשווומן - לא מאנ"ש'. אף עם תלמידי ישיבת מיר הוא בילה, והיה מיוחד עם ה"ממים והתלמידים גם בשנים שאחר כך

רק בכוחו של הרבי

בסאן פרנציסקו שהה ר' אברהם בתקופה הראשונה, ולאחר מכן נסע ברכבת לניו יורק, שם פתח דף חדש בחייו. קל לכתוב מילים אלו, אך עבור מי ששיכל במלחמה הנוראה את רעייתו, את ששת ילדיו ואת נכדו, ולמעשה איבד את כל יקיריו בחורבן הגדול, בלתי אפשרי היה בדרך הטבע להתחיל חיים חדשים. יש לזכור שר' אברהם היה באותו זמן בן למעלה מחמישים, רוב ניצולי השואה בגילו היו מיואשים ולא רצו להקים בית, אך הוא לא נתן לעצמו ליפול בדיעתו

בארה"ב. הוא היה מתאר את ניגונו של המשגיח הנערץ של מיר, רבי יחזקאל לוינשטיין, בסדר המוסר. באדר תש"ו הגיעה לשנחאי משלחת של אגודת הרבנים בארה"ב ובראשה הגאון רבי אליעזר סילבר, שיחד עם עוד רבנים פעל כדי להביא את הפליטים לאמריקה. החודשים הבאים היו קשים עבור הפליטים עקב החום הכבד ששרר, ההמתנה מורטת העצבים וחוסר הודאות באשר לעתיד. והנה הגיעה השעה להיחלו. רישיונות הכניסה לארה"ב התקבלו, גם העניינים הכספיים סודרו הודות לארגונים היהודים ונדיבי עם בארה"ב, והחל מתמוז תש"ו החלו הפליטים לעשות את דרכם דרך האוקיינוס האטלנטי באניות מלחמה אמריקאיות שהפליגו אחת לשבועיים מנמל שנחאי הישר לסאן פרנציסקו שבקליפורניה שבארה"ב, כשבכל אנייה נדחסים בין מאתיים לחמש מאות פליטים. ההפלה ארכה כשבועיים ובסיומה הגיעו למחוז חפצם, כשבמל סאן פרנציסקו מצוטפפים בהתרגשות יהודים רבים בריצין לקבל את פניהם.

כתי העת סיקרו את בואם של פליטי שנחאי לארה"ב, ובאחד מהם תואר יהודי חסידי - שלא היה אלא רבי אברהם פשווומן - שבמשך כל ימי ההפלה ניזון מסרדינים, כיוון שלא רצה להכניס לפיו דבר אחר מטעמי כשרות.

במכתבו של ר' בייך רובינזון מאותם ימים, מספר על א"ש הנמצאים באמריקה וכותב: "מפולין יש יצחק מענדל רויטענבערג אחיו של משה טוואצקער אשר עובד היום הרבה להפיץ את דברי רבינו ז"ל. וגם יש בנו של הרב חנה [=אלחנן] ספקעטאר הרב דוד ספקעטר, שהוא מקושר לרבינו ז"ל באמת. וגם נמצא כפה איש מצוין האברך ישראל מרדכי קארענאנדל מוורשא, שמוכן למסור נפשו בעד דבר רבינו ז"ל, בטח אתה מכירו וגם אביו ז"ל היה מקושר בוורשא. וגם בא בזו הימים למחנינו אחד בשמו אברהם פשוווארמאן אשר ה' גבאי בווארשא

ברסלבר חסיד. מצבת ר' אברהם בהר הזיתים

מניין לשמאל - ר' אברהם פשווומן, הבחור העומד בנו ר' יעקב דוד, החתן ר' לייביש

בהשטיבל, אשר נמלט גם כן מהחרב הנצי וה'ל כל הנת בשכניו. ועוד יש איה אנשים מפולין". מספר ר' לייביש: "כחשמי התגורר בויליאמסבורג, עדיין לא היה שם ברסלבר שטיבל, והוא התפלל בשטיבל של גור. ראשוני חסידי גור באמריקה שעמם התפלל, תיאורו כ"א פייערדיגע ברסלבר חסיד" (=חסידי ברסלבר בויער), הוא היה הרוח החיה. בשמחת-תורה היה עושה 'קאזליקעס' (=סלטות), בתקופה הראשונה לבוא לאמריקה הוא הלך בקאפעלעטש (=כובע פשוט) וכובעו נמקע כשעשה את הקאזליקעס על הארץ... זקני גור גם תיארו איך היה רוקד בכל שנה בחקפות בשמחת-תורה בנעירער שטיבל בהתלהבות עם הליקוטי מוהר"ן בידו מסביב הבימה, מנהג שראה אצל אנ"ש בפולין (אנב, היה לו ליקוטי מוהר"ן מהמהדורה השניה שהדפיס מוהר"נ"ת, שהיה יקר לו מאוד). הנכד רבי חיים דוב פשווומן מוסיף:

"שמעתי מוהר"ר שלמה גדליה לבקוביץ הי"ו שהיה אז ילד בשטיבל, שבלי ר' אברהם לא היה שווה כל השמחת תורה 'קין איין פרנטה'. כן שמעתי תיאור מפי הר"ר יוסף צוקרמן הי"ו, גם הוא היה מילדי השטיבל בויליאמסבורג. שכל הפליטים היו מוכים בגופם ובנפשם ולא היו מסוגלים לרקוד, הקיפו את הבימה פעם אחת עם ספר תורה וזהו. היו שלשה יהודים ש'רקדו', ביניהם ר' אברהם, אבל הוא לא סתם רקד אלא עשה את כל השמחת תורה!"

מאוחר יותר, כשעבר לגור בבורו פארק, השיג דירה מעל הברסלבר שטיבל (שנוסד בתשכ"ד) והתגורר בשכונת לבית המדרש. במיוחד היה מיוחד עם ר' פסח קורנדרסקל שאף הוא היה מחסידי ברסלבר בפולין ושוחח עמו לא מעט, יחד גם נסעו שניהם לציפון רבינו.

בשנת תשי"ח, כשהדפיסו חסידי ברסלבר באמריקה את הליקוטי מוהר"ן, נתן סכום נכבד להדפסה לעילוי נשמת הרוי ויקירי שנספו בשואה. חיבתו לספרי קודש היתה עצומה, כשאחינו, אדם אמיד שגר בתל-אביב, הגיע לניו-יורק לבקרו ונתן לו סכום סכף, רכש ר' אברהם עם כל הכסף ספרי קודש.

מעשה ובא אליו יהודי חשוב וקונן לפניו על בנו שנעשה חסיד ברסלבר (כפי הנראה לא ידע כי משתייך הוא לחסידות

למרות התלאות שעבר בחייו, היה אדם שמח ששימח אחרים. כך זוכרים אותו כל מכריזו. תמיד היה מפורסם בשמחה את השיר שהיה חביב עליו ביותר "וידע כל פעול כי אתה פעלתו". גם ר' גדליה פליער שיחי" מספר לנו: "אני זוכר ממנו דבר אחד, שהוא היה יהודי שמח. בראש השנה כל הדרך לתשל"ן הוא היה שר את השיר 'כל העולם כולו הוא גשר צר מאוד, והכלל והעיקר לא לפחד כלל..."

ר' אריה ויינשטוק זכר כיצד היה ר' אברהם מגיע לבית הכנסת ברסלבר בבורו פארק ושר את השיר של אנ"ש מפולין "אוי געוואלד משלאפט... אוי געוואלד משלאפט... (אוי, אהה, שנים) ומסיים "און דער עיקר דער האלטן זין..." (העיקר להתחזק)

בפורים היה שותה כדבעי. למרות שניצולי השואה לא שתו, הוא קיים 'מחייב לבסומ' ואז היה מספר סיפורים. הוא גם לימד את הגוראים את הניגונים של רבי מאיר שפירא שלמד בקיבוץ בלובלין, כמו "להתוודע ולהגלות". בעל המגן ר' מרדכי בן דוד שיחי" סיפר לאחד מנכדי ר' אברהם כי סבו לימד אותו את כל הניגונים מלובלין, 'ובכן צדיקים' ועוד.

בשנת תשי"ח, כשהדפיסו חסידי ברסלבר באמריקה את הליקוטי מוהר"ן, נתן סכום נכבד להדפסה לעילוי נשמת הרוי ויקירי שנספו בשואה. חיבתו לספרי קודש היתה עצומה, כשאחינו, אדם אמיד שגר בתל-אביב, הגיע לניו-יורק לבקרו ונתן לו סכום סכף, רכש ר' אברהם עם כל הכסף ספרי קודש.

זו) ענה לו ר' אברהם בחריפות פולנית "מברך אני אותך שכל הילדים 'תקלקלו' כמו הילד הזה" בשנות התש"כ, כשהגיע לא"י (לבקר את בנו יחידו ר' יעקב דוד, אותו שלח בגיל שנים עשרה ללמוד בישיבה קדושה בארץ), נפגש עם אנ"ש ובמיוחד היתה נרגשת הפגישה בינו ובין רבי בניציון אפטר, אותו לא ראה מזה שנים. בנו מספר שכשהלכו יחד ברחוב גש אביו בהודו ת"ח בשם ר' יחיאל רונצווייג, אותו הכיר מגלות שאנחיו, כשאלו "מי הילד שליך?" השיב ר' אברהם "זה בני". הרב רונצווייג החל לבכות באמצע הרוחב מרוב התרגשות, הוא לא היה מסוגל להמין שיהודי בגילו אחרי כל מה שעבר, הצליח להשתקם ולהקים בית.

ב"ז כסליו תשל"ו עלתה נשמתו לחסות תחת כנפי השכינה. מיטתו הובאה ארצה והגיעה שנה לפני מועד הלוויה, ועקב טרדת בני המשפחה בסידורי הקבורה נותרה ללא השגחה. באותה שעה יצא הבית ישראל מגור מבית מדרשו עם משמרו ר' חנינא שיף ושאל, של מי הלוויה? כשהשיבו לו כי ר' אברהם נחום פשווומן הוא המנוח, ציווה על ר' חנינא ללכת לקרוא לציבור והוא עצמו נשאר כחמש דקות לשמור על המיטה. בגור הפליאו את המעשה, היות דרכו של הבית ישראל היתה שלא ללכת ללוויות ובוודאי לא לשמש כשומר.

ר' אברהם נחום הובא למנוחות בחלקת ברסלבר בהר הזיתים, ועל קברו נחקק "ברסלבר חסיד".

פרק זה נעזרתי בספרים 'ציוני החי'ל' - ישיבת חכמי לובלין בתקופת השואה, להרב דוד מנדלבוים, 'הזריחה בפאתי קדם' - נתיבי הצלת התורה. תודות לבני המשפחה שיחיו, להאברך היקר ר' אהרן אייזנברג על טרחתו והזמן שהקדיש כדי שפרק זה יראה אור, לר' מתייתו לידר, לר' ישראל מאיר י. גוורץ, לר' שמואל תפלינסקי.

"על מראה פני כולם ראו שיש להם התבודדות, שהם קמים חצות. ניכרת היתה ביותר ההקפדה על דיבור של רבינו, כדרכם של אנ"ש: אם רבינו אמר כך, כך צריך לעשות! לא חיפשו פירושים ופלפולים. ועשו כך כי כך יכולים לזכות להתקרב להשם יתברך"

הרה"ח ר' אפרים נחמן אנשין שליט"א
(צילום: ר' יצחק צבי טאליק)

ומטעם זקנים יקה

הברזל הגדולים שבחלון ומתנוועע בזעקות-כיסופים "תתיר צרודה" של ספירת העומר; בר" אברהם שטרנהארץ היושב ומשמיע מדברותיו בהיכל החשוך לצד מגורת הלוקס' המרצדת, כאשר צללים על הקירות ואור גדול בלבבות: בר" יוסף רובין מעלה את הנרות בלילות החנוכה במנורה אותה בנה והקים במו ידיו.

כמו שב באחת אל אותו יומא דפריא עעשה מתחילתו ועד סופו במחיצת ר' שמואל שפירא ובהתחקוהו אחר אורחותיו, באותה הדרכת-חכמה שהעניק לו ר' שמואל לעת לידת תאומים, הבן עם הבת; כאילו מצוי זה עתה בהררי הגליל בפניא דמעלי שבתא והנה ר' שמואל הורביץ לקראתו, עולה מן הרצה, פניו מאירות כשמש ומראהו כמראה מלאך אלוקים שלא מעלמא הדין; כמו עומד הוא ברגעיים אלו ממש אצל בימת בית הכנסת 'פאר הנחל' בשכונת עזרת תורה, בעיצומה של שיחת חברים שלאחר

בשעה שמצטעפות עיניו של הרה"ח ר' אפרים נחמן אנשין שליט"א בנענוע, ומעיין זכרונותיו גואה על גדותיו - דומה הוא כמי ששב שישים שנה לאחור, לימי ילדות בבית הכנסת הירושלמי העתיק של חסידי ברסלב בשכונת קטמון, והנה ניצבים ועומדים לנגד עיניו אותם ישישי החסידים אשר לשמם ולזכרם תאווה כל נפש.

זה עתה שקטה ירושלים מקולות הצלפים הירדנים, והתקבצו בני העיר העתיקה מן הצרה והשביה אל ביתם החדש שבקטמון, בהתלכדות נלכבת ותחושה ביתית חמימה. והנה מתהלך הוא כאז בינות לאריות שבחבורה, כאיש המשוטט בן ורדים ושואף מלוא ריאותיו מאותו ריח עתיק של יין המשומר.

בערגה צופה הוא ומביט בר' הירש לייב לופת את סורגי

שיחה רוויית רגש ומלאת געגועים עם הרה"ח ר' אפרים נחמן אנשין שליט"א, עמוד התווך בבית מדרשינו הגדול בעיה"ק ירושלים ת"ו, אשר שב לימי חורפו ודלה ממעיין זכרונותיו המפכה עובדות והנהגות מופלאות מתהלכות חייהם של החסידים הנלבבים מהדור הקודם, שלא היה להם בעולמם כי אם משאת נפש אחת: לעובדו יתברך בכל לב ונפש, ולקיים עצותיו של רבינו בתמימות ובפשיטות | בני בינה... קבעו שיר ורננים

עריכה: אשר לב

ר' הירש לייב נעמד
ליד החלון, שם היה
מקומו הקבוע, בפרט
בספירת העומר.
לפת בידיו הגדולות
את הסורגים
הגדולים, וחזר
שוב ושוב בשאגה
וזעקה על המילים:
"תתיר צרורה",
"תתיר", "תתיר",
"תתיר צרורה"...

מוסף, ור' אלחנן ספקטור מאלפו בינה כי יש סוד פנימי וענין גדול ברצון להלווייה מרובת משתתפים...

מידי דברו הומה לבו בהדרכותיו של ר' לוי יצחק בנדר, ובתשובותיו התמציתיות החתומות של ר' נחמן שותק; בר' שמואל צ'צ'יק ור' יצחק מאיר קורמן, בר' נחמן בורשטיין ור' יעקב זאב ברזובסקי, בר' יעקב תפלינסקי, וקניו ר' דוד שכטר ור' שמואל מאיר אנשין ועוד ועוד - וכאילו חוזרת ירושלים של מעלה ומתעוררת לתחייה.

הצד השווה שבהם: אפויים הם בלבם של רבינו, הולכים בדרכיו ומקיימים עצותיו בתמימות ופשיטות. לא מחפשים אחר 'דרגות' טמירות והשגות נעלמות. לא מחפשים פירושים ופלפולים, אלא עסוקים כל ימיהם ולילותיהם בשאיפה אחת ויחידה: להיות 'איש כשר באמת'... לעשות רצונך אלוקי... רועדים כעלה נידף מלפול במצודתו הפרושה של אותו זקן וכסיל המבקש להרחיק מאביהם שבשמים, ונאחזים בעצותיו של רבינו הקדוש כקרש הצלה בים החיים הסוער, כל עוד רוחם במ, בחיות ובהתחדשות ממעטים בדיבורים בטלים של מה בכך ומנצלים את יומם לתורה תפילה ועבודת ה', איש איש כפום שיעורא דליביה ומידת יכולתו - וחסידותם משתמרת.

ואנו, הילדים, היינו מגישים לו מן הקוגל... תחושה זו הקרינה אף עלינו, הילדים.

בבין הזמנים היו הילדים והבחורים מתכנסים בבית הכנסת, עד שהקימו בו כביכול 'שיבת בין הזמנים' במתכונת ישיבתית מלאה. הכתירו באופן ילדותי 'ראש ישיבה', 'שואל ומשיב', וכו'. ר' שלמה זלמן געלב שהיה בעל ראש חזק ולמדן מופלג התעטר בכתר ראש הישיבה, ואילו היו ניגשים לשאל שאלות שהתעוררו תוך כדי לימוד בתוספות, ריטב"א רשב"א. בסך הכול הכילה 'שיבת בין הזמנים' כחמשה בחורים ושלוש ילדים.

בתשעה באב לא פנינו והלכנו הביתה לאחר התפילה, אלא הבאנו עמנו מראש כריות להקל על הישיבה על הקרקע, וכך שהינו בצוותא חזא עד מנחה.

זאת האוירה שהיתה בבית הכנסת.

נעימתו המיוחדת של ר' הירש לייב

מחזה מעורר ומפעים היה לעת התפילה, ובפרט בשבתות, איך עמד כל אחד מן המתפללים שקוע כל כולו בסידורו ובעמידתו לפני קונו. שכן הייתה דרכם של אנשי שלומינו, שהתפילה תפסה מקום נכבד בחייהם, עד שגם הפשוטים מאוד הייתה תפילתם מיוחדת ביותר.

רבינו הרי רצה 'להחזיר העטרה ליושנה, שיחזרו להתעורר להתפלל בכונה והתלהבות ובכח גדול כמו החסידים הראשונים שהיו בימי הבעל שם טוב ז"ל ותלמידיו הקדושים שהיו בדורות שלפנינו' (חיי מוה"ר"ן, עח), ואם הוא רצה בכך, חזקה עליו שאף הצליח...

בעיקר זכור לי ר' הירש לייב ליפל, שהיה ניגש לעמוד ומתלהט ומתלהב בתפילתו. נעימה מיוחדת הייתה לו בתפילתו. ניגון ונוסח אשר הביא עמו עוד מה'יעובדים' באומן. את אותה נעימה ניתן היה לשמוע גם בשעה שהיה מתלהט ומתלהב, כדרכו, בעיצומה של תפילה 'רגילה' של יום חול. אולם בעיקר היו שומעים אותה בשעה שהיה ניגש אל העמוד לשמש כש"ב בקבלת שבת' [ולפעמים אף במוסף].

כשהיה מתפלל לפני העמוד לא היה 'מושך' את התפילה, אלא מתפלל בקול מעורר, עם אהדות והתלהבות. היה בשנים המאוחרות יותר) מאריך ב'באהבתך', היה בשנים המאוחרות יותר) ב'ממור לדוד' היה הרעם מכה בבית הכנסת. אז הורגשה התלהבות והתעוררות מיוחדת אשר נחקקו בעצמותיהם של כל מי שמע את ניגונו המיוחד.

בעת שהיה מתפלל היו פניו מאדימות ומתלהטות. הניגון שלו ב'לכה דודי' ו'בו'יה למשיחה', נחקק בעצמותי ונשמר בזכרוני עד היום, עד שכמעט ואינני יכול לנגן ניגון אחר. נעימות מיוחדת הייתה בה במנגינתו. הוא הרי

רבי דוד שכטר

רבי הירש לייב ליפל (בארצות נג)

הביא לארץ ישראל את אותה אנחה אמיתית, "אא אמתעד ברסלעבער קרעכץ"... אותה אנחה שכל מי שזכה לשמועה ולחזקה על לוח לבו, אינו יכול לקבל את זה שהיא הולכת ונעלמת ממחוזותינו...

עיקר עבודתו ניכרה בספירת העומר.

בשנות בחרותי, בהיותי כבן י"ד או ט"ו, היה בית הכנסת ממוקם בקומה התחתונה, כשחציו שקוע מתחת לפני הקרקע. החלון היה בגובה הקרקע בחוץ. ר' הירש לייב נעמד ליד החלון, שם היה מקומו הקבוע, בפרט בספירת העומר. לפת בידיו הגדולות את הסורגים הגדולים, וחזר שוב ושוב בשאגה וזעקה על המילים: "תתיר צרורה", "תתיר", "תתיר", "תתיר צרורה"...

ניגשתי אפוא לר' הירש לייב ושאלתי: מה כל כך תפס אותך ב'תתיר צרורה'? מפני מה זעקת כל כך באמירת אותן תיבות, מה מצאת בהן? ר' הירש לייב הביט בי בפליאה: מה זאת אומר? מה זאת אומרת?

ובזאת הוא פתח לתאר לי, בכוח הדיבור המיוחד שניחן בו, את מחשבותיו בשעת זעקת ה'תתיר צרורה'. הוא תיאר לי כיצד היצר הרע קושר את האדם בעבותות, כמו בבית הסוהר, ואיננו מניח לו להתפלל, ללמוד ולעבוד את ה' -

ועל זאת מבקשים מהשי"ת: ריבונו של עולם, 'תתיר צרורה!' פתח את הקשרים! שאהיה משוחרר מן החבלים של היצר הרע... מרוב שהיה תיאורו ציורי וחי, הוא נכנס ללבי, ולמחרת כבר מצאתי את עצמי עומד גם אנכי ומתחנן על נפשי בספירת העומר במשך כשלושת רבעי שעה. כאמור, הייתי אז בחור צעיר, וזו הייתה לי הפעם הראשונה בה התחלתי להרגיש את הטעם המתוק של הצעקה להשי"ת.

גם לצעקה ואנחה יש את הניגון המיוחד שלה... על דרך שאמר רבינו על הניגון של האקדמות ש"הוא דבר נפלא וחיודש גדול מאד" (שיחות הר"ן, רנו). שכן, אין די רק במילים, אלא יש צורך גם בניגון... וכך גם בעבודת ה'; יש לצעקות ולאנחות את הניגון המיוחד שלהם, ואת הניגון הזה הביא ר' הירש לייב מאומן והנחילו לר' שמואל שפירא, לר' אברהם יעקב גולדרייך, ולכל בני ירושלים.

אגב, אינני יכול לשכוח את אותה נסיעה שנסעתי עם ר' יצחק גלכך לאומן. ישבנו יחד ברכב העושה את דרכו מקייב לאומן, בדרך עצר הרכב ליד יער. הצעירים ירדו ואני נשאיתי ברכב יחד עם ר' יצחק וסיפרתי לו את אותו מעשה שהיה עם ה'תתיר צרורה' של ר' הירש לייב. לשמע הדברים התחיל ר' יצחק להזדל דמעות כמים, עד שלא יכולתי להמשיך...

בעת שר' הירש לייב היה מתפלל היו פניו מאדימות ומתלהטות. הניגון שלו ב'לכה דודי' ו'בו'יה למשיחה', נחקק בעצמותי ונשמר בזכרוני עד היום, עד שכמעט ואינני יכול לנגן ניגון אחר. נעימות מיוחדת הייתה בה במנגינתו. הוא הרי הביא לארץ ישראל את אותה אנחה אמיתית, "אא אמתעד ברסלעבער קרעכץ"...

רבי אברהם שטרנארוך

במרכז: הסבא רבי שמואל מאיר אשכנזי, עומד לימין - נכדו הרה"ח ר' אפרים נחמן אשכנזי שילחט"א

רבי לוי יצחק בנדר (באריכות 33)

השתפכות הנפש בהר ציון

התקופה בה עלה ר' הירש לייב לארץ ישראל מאומן, היתה תקופה קשה מאוד עבורו. הוא היה חולה במחלת הטיפוס. פעם שח באוזני כי השנים שגן מלחמת העולם הראשונה עד מלחמת העולם השנייה היו שנים קשות מאוד ברוסיה. העניות היתה גדולה והיהודים בכלל ואנשי שלומינו בפרט עברו רדיפות נוראיות. לא היה מה לאכול זולת אוכל מקולקל. לכן, כשהיו רעבים היו אוכלים אוכל מקולקל ושותים מיד כוס אלכוהול, כדי למנוע התפתחות של זיהום. משום חוליו היה קשה לו להתרכז בלימודו, אך גם בתקופה זו ניכר היה בחוש כיצד בווערת בו אישיו של רבינו הקדוש.

אינני יכול לשכוח מעשה נפלא שהיה לי עמו שנה אחת בהר ציון בתשעה באב: אחר סיום תפילת שחרית בבית הכנסת אמר לי ר' הירש לייב שהוא הולך לומר את הקינות בהר ציון, כי ברצונו לעלות על הגג. שהיה המקום הקרוב היחיד ממנו יכלו להשקיף על מקום המקדש, ולומר שם את הקינות סמוך ונראה למקום בית מקדשנו החרב והשושום...

אותו יום היה יום קיצ'אם, ומהבוקר עד אחר הצהריים עמד ר' הירש לייב על הגג כשהוא שקוע באמירת הקינות בבכי מר, כשעיניו זולגות פלגי מים על שבר לב עמי. עם חזרתו ראו כי גופו הרחב שהיה מכוסה בחליפה ישנה ודהויה לא הצליח להסתתר מפני קרני השמש והוא קיבל כוויית, כמו מכת שמש.

הבחנתי בכך מיד וניגשתי אליו בדאגה: מה קרה? אך הוא השיב בביטול: אה, עמדתי כך בגג, ומפני התעניית הנחתי את ראשי וקיבלתי מכת חום. האמת היתה שהוא היה כה שקוע בכייתו עד שלא הרגיש בלבו.

דיבורי אש מלהיבים

ר' הירש לייב הצטיין ביכולתו להדביק את שומעיו בהתלהבות הנשמה שיקדה בקרבו. בחיים חיותו היה ר' אברהם שטרנהארץ ראש המדברים בבית הכנסת. עד היום אני זוכר כיצד בשעה שהיה פוצה את פיו הכל נתקבצו סביב השולחן וכרו אוזן לאמרי פיו. הוא דיבר באפולוית, לצד מגורת לוקס של נפט אותה עשה ר' אברהם יעקב גולדרייך. אבל לאחר פטירתו, כשהייתי בן י"א שנים, החלו מבקשים בכל פעם ממתפלל אחד לדבר בין מנחה לערבית.

(אחר פטירתו מילא את מקומו בשבתות בדרך כלל ר' יצחק מאיר קורמן, שגם היה מספר את המעשה של שביעי של פסח. בשנה לאחר מכן הגיע בנו של ר' אברהם, ר' נתן, ומילא את מקום אביו והשמיע מדברותיו. אחר כך כשהוא יצא למאה שערים, כיבדו את ר' נחמן בורשטיין לדבר ולגשת לעמוד. אף אנכי, בהיותי אברך צעיר כבן עשרים ומשהו שנים, זכיתי להתכבד על ידי ר' משה בורשטיין בהשמעת דיבורים).

ר' הירש לייב, על אף שמעולם לא היה מן הדרשנים, נעתי אז ללמוד מעת לעת לפני הקהל, בין מנחה לערבית. גם סבי ר' דוד שכטר דיבר לא אחת. הוא, שהיה לו ראש ברזל והיה עליו וגאון עולם, דיבר בלמדנות ועמקות. אבל כשנתנו לר' הירש לייב לדבר, הוא היה פותח וקורא שורות ספורות מתוך הליקוטי מוה"ר, והיה כה מתלהב ומתרגש עד שהיה שופע מעייניו בדיבורים בוערים שכל כולם התלהבות קודש...

גישה מיוחדת היתה לו ללב הילדים. כבר אז הוא דיבר עמו ונחשיר את לבנו לעצת העצות של רבינו הקדוש, הלוא היא עצת ההתבודדות. ומעשה שהיה כך היה: ר' הירש לייב היה מתפלל 'ותיקין' בשבת, אבל בבית הכנסת לא היה מנין 'ותיקין', כי אם מנין לפי זמן קריאת

שמע. (כולם התפללו בזמן קריאת שמע, זולת ר' שמואל שפירא שהתחיל להתפלל עשרים דקות קודם תחילת התפילה, כדי להספיק לקרוא קריאת שמע עשרים דקות קודם לכן, לחומרא, והיה ממתין ומחכה לש"ץ ב'שירה חדשה').

ר' הירש לייב התפלל אפוא תפילת שחרית במקום אחר, והגיע לבית הכנסת לקראת קריאת התורה ומוסף. לאחר התפילה לא נהג לביתו, אלא המתין עד שיגיע זמן מנחה גדולה ואז הצטרף למנין מנחה שהתקיים בבית הכנסת התימני. רק אז הלך הביתה.

אולם בכדי שיקדש על היין ויטעם דבר מה, היה אבי שולח אותו, ולפעמים את אחי ר' יעקב, להביא לו מן הבית 'קוגל'. כעבור תקופה הרחבנו את החלוקה והבאנו קוגל גם לר' יצחק מאיר קורמן. באותה שעה שהבאנו לפניו את הקוגל, היה יושב ומשוחח עם בני הניעורים ששהו בבית הכנסת.

היינו לפני הבר מצווה והוא מצא לנכון לדבר עמנו בשפה המתאימה לילדים על... התבודדות. עיקר דיבוריו נסובו סביב ענין זה של הדיבור התמידי להש"ת, אשר היא "מעלה עליונה וגדולה מן הכל" (ליקוטי מוה"ר תניא, נה).

הוא היה יושב עמנו ומסביר לנו בלשון פשוטה, כיצד לעשות התבודדות ולדבר עם הש"ת על כל מה שעובר עלינו. ותוך כדי דיבור, הוא התחיל להמחיש לנו כיצד עושים זאת הלכה למעשה. פתח את פיו ואמר: 'דיבורנו של עולם... עובר עלי כהה... עורני...' וכך מסר לנו 'שיעור דוגמה' המתאים לדמת גילנו איך עושים התבודדות, איך מדברים עם הש"ת, לא אמר 'תורות', אלא הדיכנו בפשטות, בסבלנות ובמתינות.

לעיתים נמשכה השיחה עמו שעה יותר, ואנו זכינו לקבל הימנו מלאו פנינים עד אין שיעור. אגב, מידי דברי בתעבירת הקודש שבערה בלב, צף בזכרוני מעשה שהיה לי עמו. כשהייתי בשנה הראשונה אחר חתונתי, תפסני ר' הירש לייב ליד דלת היציאה והורה לי: "אה בנה שב", ופתח לדבר עמי דיבורי חיזוק נלהבים ומלהיבים, וכה אמר לי: "התחנת, אתה בונה בית ייחודי, שמור בקדושה..." תוך כדי דיבור הוא הברין בי שאני מסתכל לצדדו, בתנועה של אדם הממרה לדרכו. לא נבהל וקרא אלי בדרך צחות: "אל תפחד, היא תחכך לך..." עכשיו תשמע את הדיבורים..." וכה המשיך לדבר.

פעם מצאתי לעת זקנותו בל"ג בעומר, כאשר כבר לא עמדו לו כוחותיו להצטרף לנסיעה מירונה, יושב בשול' מתחת 'נר התמיד' וקורא כמה וכמה פעמים את התפילה לל"ג בעומר. סיים והתחיל שוב, ושוב. 'השול' היה אז ריק, כיון שכולם נסעו למירון, והיה ניכר עליו שלבו כואב על כך שזכה לנסוע אותה שנה למירון.

במחיצתו של ר' שמואל שפירא

שנה אחת, בהיותי נער, גמלה בלבי החלטה להתחקות אחר אורחותיו של ר' שמואל שפירא

פעם שאלתי את ר' נחמן שותק מה עצמן עבודה כזו של שתיקה. והוא הסביר לי דרך רמזיו, שבעברו היה דבן גדול, וגמר אומר בדעתו כי אם יקח על עצמו את העבודה הזו, בזה יפעל הכל

ביומא דפוריא, מתפילת 'ותיקין' עם הנץ החמה ועד לאחר שקיעת החמה. החלטתי שאין זה מספיק עבורי לראותו רק בשעות לפני הצהריים - כמו שהיית הדרך, שהעיקר היה לפני הצהריים ואחר כך כן היה הולכים כולם לביתו של ר' אברהם שטרנהארץ, שלא היה כי אם קיתון צר של חדר ומשהו (ובו התגורר גם ר' נחמן בורשטיין) ואחר כך נתפורו איש איש לביתו. גמרתיו אומר לשהות עמו במשך כל היום כולו.

אותה שנה חל פורים ביום שישי. ר' שמואל כדרכו השתכר מיד לאחר התפילה, מיד כשהוריד את התפילין של ראש דרבינו תם. ועד מהרה החל לדבר על כך שצריך לקחת מונית של שבע מקומות, וכל אחד ישלם על מקומו, ולנסוע לר' לוי יצחק. הוא דיבר מזה שוב ושוב, עד שארגנתי מונית.

בביתו של ר' לוי יצחק שהינו במשך כשלושת רבעי השעה בערך, ר' לוי יצחק ור' שמואל דיברו בינם לבין עצמם בתמימות רבה. לאחר שחזרנו פניתי הביתה לאכול סעודת פורים למשך כמחצית השעה ומיד שבת לר' שמואל.

לאורך כל היום כולו לא שתק ר' שמואל ודיבר בהתלהבות ללא הרף על כך ש"ש רבי", "ש רבי". על כך נסובו עיקר דיבוריו. הוא אף אמר: צריך לצאת לרחוב ולצעוק זאת. לפרסם שיש רבי בעולם. כדי שגם הפרסים והכורדים והתימנים ידעו מהו הרבי...

שנה אחת, כשחל פורים בערב שבת, התפלל לפני העמוד ר' הירש לייב 'קבלת שבת', והרעים בקולו החזק והלבבי ובניגונו המיוחד. את ר' שמואל שהיה שיכור וחש שלא בטוב הושיבו חוץ, על כיסא ליד הדלת, כדי שיהיה לו אויר. הוא ישב על הכסא כשבדין הליקוטי תפילות' העבה והעתיק שר' יחיאל גרינוולד הדפיס, וככה בכי תמרורים. נחלי דמעות ניגרו מעיניו. כמוזמני שניגש אליו אחד המתפללים ותמה לפניו: ר' שמואל, אומרים כבר קבלת שבת ואתה יושב עם ליקוטי תפילות?!

ר' שמואל התגורר במרכז שכונת קטמון, בסמיכות לתחנה הסופית של קו 4, בשכונת להר"י. כאשר פנה ללכת הביתה בשעה תשע בערב, התלוויתי אליו. בדרך חלף בסמוך אדם ברוין רכוב על אופנוע גדול. ניגש אליו ר' שמואל והתחיל לומר לו בקול בוכים: "יש רבי! יש רבי!" והוא הביט בו בתמיהה ושאלו: "איזה רבי?" ענה לו ר' שמואל בהתרגשות: "הרבי מברסלב". שאל האיש: "מה?! וכי אתם מדברים מרבי ישן שכבר נפטר?"

לא ידע האיש כי בלבו של ר' שמואל, הרבי חי וקיים...

באותה שנה, בה שהיתי אתו משך כל יום הפורים, כאשר עליתי במוצאי פורים על יצועי בסביבות השעה עשר, לא הצלחתי לעצום עין. דיבוריו הנלהבים של ר' שמואל קשקשו בתוכי. חשתי כמרוץ. לא ידעתי מאיזה עולם באתי. שאלתי את עצמי: איזה יום היה היום, פורים או

רבי נחמן שותק מתהלך בדומיה בחצר הרשב"י במירון (באריכות 31)

לאורך כל היום
 כולו לא שתק
 ר' שמואל ודיבר
 בהתלהבות ללא
 הרף על כך ש"יש
 רבי", "יש רבי".
 על כך נסובו עיקר
 דיבוריו. הוא אף
 אמר: צריך לצאת
 לרחוב ולצעוק
 זאת. לפרסם שיש
 רבי בעולם. כדי
 שגם הפרסים
 והכורדים והתימנים
 ידעו מהרבי...

רבי שמואל שפירא בדברים היוצאים מן הלב (באדיבות הרב שמואל יצחק רותנפלד)

יום הכיפורים...

הדמונות נוספת חקוקה על לוח לבי, בה קיבלתי הימנו רבות. היה זה בבוקר אחד בעודי נער צעיר בסביבות גיל בר-מצוה, בשבת אחד השכמתי והגעתי לבית הכנסת לפני תחילת התפילה. ההיכל היה ריק והתיישבתי בני לבין עצמי והיבנתי את הסדרה. כעבור זמן מה נכנס ר' שמואל שפירא, שכאמור היה מקדים לבוא לבית הכנסת, התיישב במקומו והתחיל להתפלל בקול עם ניגון.

כאשר הגיע ר' שמואל בפסוקי דזמרה ל"מזמור שיר חנוכת הבית", שמעתי אותו מתחנן ומתחטא לפני קונו: "הסתרת פניך הייתי נבהל", אוי, מהי העצה לכך? "אלך ה' אקרא ואל ה' אתחנן". הוא אמר זאת בנימה כוז של אהנה ושברון לב, שנכנסה בעצמותי ויעזבה את נשמותי.

סיפור נוסף היה לי עמו, כשנולדו לי תאומים, בן עם בת. הלידה הייתה ביום שלישי, והיה מדובר שה'שלום זכר' וה'קידושא רבה' יתקיימו באותו שבת בבית הוריי בקטמון. הסתפקתי אם אכן לעשות כן, כיון שכך יצא שהבת תיקרא בשם לפני הברכה, שיצא תחילה. התלבטתי אולי לחכות ולעשות את הקידוש רק בשבת שלאחר הברית. הלכתי אפוא לשאול את ר' לוי יצחק. דיברתי עמו אודות שיחתו של רבינו, מפני מה אין ממתנים לבת בקריאת השם שמונה ימים כבן, ואמר לי שאכן זה דיבור מרבינו, אבל מצד שני מסופר על ר' נתן שנולד לו בת לפנות בוקר ובתפילה בבוקר כבר קרא לה בשם, וכך היה מעשה גם אצל ר' שמואל אייזיק - בסופה של השיחה אמר לי ר' לוי יצחק שאינו יודע מה להכריע ופסק שצריך לשאול את ר' שמואל.

כשהגעתי לשאול את ר' שמואל, שמע את הספק ושאלני על אחר: ומה אומר ר' לוי יצחק? אמרתי לו ש'ר' לוי יצחק אמר לשאול אתכם.

כשמעו כך אמר: אם ר' לוי יצחק לא יודע, גם אני לא יודע, ואין ביכולתי לפשוט את הספק. כעבור זמן מה התנער ואמר: תראה, יתכן שצריך לשאול את אמן, אם קל עבורה לערוך 'שלום זכר' ו'קידוש' בשבת אחת, או שגדוף מבחינתה לחלק זאת לשתי שבתות. אם כך יותר קל עבורה, הרי זה 'כיבוד אם' מדאורייתא, וזה מה שיהא עליך לעשות.

הקפדה מופלאה על דיבור של רבינו

בהיותי כבר שיתסר ומחצה, נפטר סבי ר' שמואל מאיר אנשין אותו זכיתי לשמש רבות. לעת זקנותו לקחתי לא אחת למקוה. אף למדתי עמו תורה בליקוטי מוהר"ן. היו שבתות שזמרתי אתו זמירות. בילדותי, כשלמדתי בת"ת 'עץ חיים' היה שלג ולא יכולתי לחזור הביתה, אמרה לי סבתי שאני יכול לישון במיטתו, כיון שהוא ממילא עומד לקום עוד מעט לחצות.

בזקנותו כבר לא היה לו כוח ללכת רחוק, והיה הולך להתפלל בלילי שבתות בבית כנסת בבתי מונקטש, ובצפרא דשבתא בבתי ברויזא. פעמים רבות התפללתי עמו כ'ותיקין', היה מתפלל במתינות, בנגינה נעימה. הפליא באחיזתו בפלך השתיקה והתרחקותו מן הדברנות.

היטב זכור לי נוסח ההגדה שלו. בלילי פסח בשכונת כנסת, הליטאים שגמרו את הסדר, היו באים ומתקבצים ליד חלון ביתו לשמוע אותו ואת בניו שיצרו יחד עם הגנכים כמין 'מקהלה' של ממש.

מאת אבי שמעתי סיפור אודות ההקפדה שהייתה בביתו של ר' קני' ר' שמואל מאיר על כל דיבור של רבינו. אבי קיבל לחתונתו דנוניה של עשרים פונט, כמנהג שרווח בימים ההם גם

אצל העניים הגדולים ביותר. זה היה סכום של כסף נכבד. באותה עת קנה סבי חבילת ספרים (זה היה המסחר שלו), ובאותה חבילה מצא ספר עתיק ונדיר, שאם היה מדפיסו היה סיכוי להרוויח סכום גדול.

בא אבי ושאלו, מדוע אינו עוסק בהדפסת הספר. ענה שאין לו כסף. הציע אבי להלוות את סכום הדנוניה, וכשירוויח - יחזירהו. אולם הוא שלל את ההצעה ופסק: הרבי אמר שלא עושים מסחר בכסף זר. "מען האנדלט נישט מיט פרעמדע געלט". אבי ניסה לשכנעו: הרי אני בןך, ואני נתן לך זאת בשביל המטרה הזו. אך הוא בשלו: הרבי אמר שלא עושים מסחר בכסף זר.

שתיקה אפופת פלא

יהודי נוסף, מופלא ומופלא בעבודתו, שהייתה לי הזכות להכירו פורטא בימי חורפי, הוא ר' נחמן שותק - שאף שנטל על עצמו את עבודת השתיקה, דיבר עמו והשיב לשאלותי בתצאי מילים ובאמצעות פתקים.

ר' נחמן בא מתל אביב, אביו כיהן כשמש בית כנסת. פעם שאלתי: מה ראתה לקחת על עצמך עבודה כזו. והוא הסביר לי דרך רמזיו, שבעברו היה דברן גדול, וגמר אומר בדעתו כי אם יקח על עצמו את העבודה הזו, בזה יפעל הכל.

סיפור פלא היה נכרך אחריו, שחמיו אשר נמנה על חסידי קרלין בקטמון, נכנס להרה"ק רבי אהרן מבעלזא, לאחר שבתו לא התפתחה די צורכה, וכשבירכה הוסיף והורה לו ללמדה לקרוא. לא הבינו את פשר הוראתו התמוהה, עד שהתחנתה עם ר' נחמן שותק, שכל דיבורו היה דרך הכתב.

לאחר נישואיו שהה כל ימות השבוע בבית הכנסת. היה מיוחד לו חדר מתחת למדרגות, שהיה מכונה 'החדר של ר' נחמן שותק'. לאף אחד לא היה את המתפתח, חוץ ממני שעשיתי שם התבודדות. בשבת שהה אצל חמיו, שם היו בני ביתו, ולאחר מכן שב בחזרה אל בית הכנסת. זכורני שר' הירש לייב התכבד ב'עמידה לברכות' בברית של אחד מילדיו.

משגדלו לידיו, לקחו חמיו אל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא, שאמר לו כי אם יש לידים אזי צריכים לדבר. כשמעתי מכך נישתי אליו ושאלתי: נו, מפני מה אינך מציינת לו? השיבני: וכי מי יוכל לידע מה התיקון שלו...

הנהגה מיוחדת הייתה לו, שהיה ישן בישיבה. פעם לעת חולי עשה 'התרת נדרים' כדי שיוכל לישון על ספסל. וגם אז היה ישן עקום עדי שלא נחשב כשכיבה כלל...

בשעת ההתבודדות הוציא מפיו צעקות ולא דיבורים, מפני החשש שמא יתרגל לדבר דברים בטלים. לפעמים כשחשש שמא ישמעו את צעקותיו בחוץ, הדליק 'טייפ' בקול רם...

בכל יום הלך רגלית, בנעליו שהיו גדולים ממנו בכמה מידות, מוקטמם להר ציון, דרך קבע הייתה

אותו יום היה יום קיצי חם, ומהבוקר עד אחר הצהריים עמד ר' הירש לייב על הגג כשהוא שקוע באמירת הקינות בבכי מר, כשעיניו זולגות פלגי מים על שבר בת עמי. עם חזרתו ראו כי גופו הרחב שהיה מכוסה בחליפה ישנה ודהויה לא הצליח להסתתר מפני קרני השמש והוא קיבל כוויית, כמו מכת שמש

רבי יעקב זאב ברוזנסקי בילדותו

אחזנו כרויה לא שיחותיהם ואמרי פיהם של אנשי שלומינו. היה בעל הלכה ודיבר עם ר' שמואל שפירא בהלכה באמצעות רמזים.

כאשר שאלתיו פעם מדוע אינו מרבה לנסוע למירון, ענה לי כי אין מצוי לו שם ספל וקערה לנטילת ידיים, וגם מפני שחזורים מאוחר, מה שמקשה לאחר מכן על הקימה בחצות. ואכן פעם כשנסע למירון, לקח אתו צנצנת של ריבה כדי שתשמשו לנטילת ידיים.

בשמחת בית השואבה בא עם כינור והיה מנגן בשירי המעלות, וכן במוצאי שמחת תורה.

ופניו כמראה פני מלאך

את ר' שמואל הורביץ לא זכיתי להכיר הרבה מימי קטמון, שכן הוא ור' יונה לבל ור' אליעזר עקשטיין התגוררו בשכונת קטמון למשך זמן קצר מאוד. ר' אליעזר עקשטיין עבר לכפר שמאי, ר' יונה לבל עבר לבתי הונגריין, ור' שמואל הורביץ עבר לבתי מילנר. (בשנים המאוחרות יותר עבר גם ר' אברהם יעקב ואחריו ר' יחזקאל מרגלית ור' שמחה בונים, עד שנשארו רק מתי מעט, כמשפחת אנשין ובורשטיין).

אולם אספר מכלי ראשון מעשה לו הייתי עד-ראיה.

באחת השבתות שהיתי במירון עם אבלחט"א ר' יהודה לייב פרנק ז"ל ור' אלטר הורביץ ז"ל, ולא היה ציבור מאנ"ש זולת ר' שמואל הורביץ שהיה גר בירושלים ובמירון. נדברנו אפוא אני ור' אלטר ור' יהודה לייב שנאכל יחד סעודה ישלישית בחדר, כי הייתה שם קבוצה שלימה של יהודים פשוטים מכפר אתא וחששו שאם נסענו אתם לא יעלה בידנו לשיר זמירות כמנהג אנ"ש. ואכן כפי התכנון התקבצנו בחדר, זמרנו זמירות והחיינו את נפשנו בדברי תורה ובשיתת חברים. משהחשיך היום מיהרנו לרדת למטה, ביודענו כי אנשי הכפר מתפללים בדרך כלל מוקדם אחר ברוזנו להתפלל מעריב במנין עלינו להזדרז.

כשירדנו השתאינו למראה עינינו: היכל הציון היה לוטה בחשיכה, וסביב השולחן ישבו אנשי הכפר והקשיבו בקשב רב ל... ר' שמואל הורביץ לומד ליקוטי מוהר"ן!

המקובל רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל ישב אף הוא בראש השולחן בסמוך לרבי שמואל, והקשיב בשקיקה...

פעם נפגשנו בחצר ציון הרשב"י לאחר התפילה, וכבר היה ניכר שחפץ לשוב לביתו, אולם ידיבורי בעניין השמחה נגררו ונתמשכו עד שלא הצליח לגמור את דברו... "הרבי אומר... האר" אומר..." הדיבורים קלחו ממנו כמעין נובע ורק בקושי, לאחר זמן רב, הצלחנו לסיים את שיחתנו.

אף הזדמן שביקשני ללמוד עמו בחברותא, באומרו לי שיש ברוזנו לחבר עוד ספרים כמו שעשה בספר 'עילת חן' שהוא ליקוט מכל מה

**כשהייתי בא לשול
בבחרותי וכך אף
לאחר חתונתי,
המראה היה קבוע:
אנשי שלומינו
שקועים בלימודם
ועבודתם. ר' לוי
יצחק, ר' יעקב זאב...
ר' שמואל שפירא
ור' שמואל צ'ציק...
לכולם היו שיעורים
קבועים בשולחן
ערך וגמרא... איש
לא היה מבלה... היו
יושבים ומתייגעים
בתורה ותפילה
ועבודת ה'**

רבי יצחק נלבך (באיור: נני המיר)

שנכתב בספרי רביה"ק ותלמידיו על תורה א' בליקוטי מוהר"ן. הוא הציע שנלמד יחד ואני אכתוב. סופו של דבר לא איסתיעא מילתא ולא יצא הדבר אל הפועל.

בשונה מן התפילה שלא שמעוהו, בלימודו היה בוועד. עוד ניצבת לנגד עיניי תמונתו בימי ראש השנה עומד עם הפנים לקיר, כשבידיו מחזור קטן, פניו בווערות וכל כולו דביקות. גם ר' לוי יצחק בימי לא צעק בתפילה. ר' יונה לבל היה צועק בתפילה.

ביום שישי קיצי אחד שהייתי במירון עם ר' שמואל הורביץ. הלכתי לטבול במקווה ואחר כך התהלכתי מטעם בחצר למעלה. בעודי עומד והנה ר' שמואל הורביץ עולה לקראתי מלמטה בפאות רטובות. לבוש 'קאפסן' לבן ושטר"ימל, וכל צורתו אומרת שבת. הייתה זו הרגשה עילאית. היו לו פנים חדשות, מאירות והיה דומה למלאך ה' צבאות.

היה שלהבת אש מופלאה עד סוף ימיו.

ר' אלחנן ממליץ טוב על יהודי

זכיתי גם לקחת חלק בהקמת בית הכנסת 'פאר הנחל' בשכונת עזרת תורה. יחד עם ר' יעקב פרנק ז"ל. אני הבאתי אז את המפות לשבת, ור' אלחנן ספקטור התאכנס אצל בתו בקרבת מקום והיה באותה תקופה מן המתפללים הקבועים. אחרי הריקוד שאחרי התפילה, נעמדנו אני, ר' יעקב פרנק, ר' יוסף ברזובסקי ור' אלחנן ליד הבימה לדבר שיחת חברים. הם היו הלמדנים של השול, דיברו על דא ועל הא, איך נהגו אנשי שלומינו.

באמצע ספרתי שבעין חיים' היה נדיב שנתן כסף לבניית אולם גדול, ובצוואתו כתב שיעשו לו לוויה מרובת משתתפים. מימית דבריי השתמע זלזול באותו יהודי, שחס על כבודו לאחר שכבר לא יאה בידו ליהנות הימנו. [וכפי שכבר אמר רבינו על כך, עמ' מדי דברו בגנות הגאווה: "גם למת יכול להיות גאווה מהלווייתו היפה..."] (שיש"ב ב. קח). אולם ר' אלחנן חש להמליץ בענין זכות ואמר לי: "אין זה פשוט שיהיה ליה גדולה. על פי סוד וקבלה של בזה משה... אי אפשר לדחות זאת...".

ידוע שצורת פניו של ר' אלחנן הייתה דומה לזמות דיקונו של החוזה מלובלין. ר' אלחנן כיבד מאוד את ר' לוי יצחק, ור' לוי יצחק נהג בדרך-ארץ גדול כלפיו. ר' אלחנן ישב בשיעוריו של ר' לוי יצחק, ומדי פעם היה מתערב. פעם בסיפורי מעשיות, פעם בליקוטי מוהר"ן. זכורני שפעם בשיעור בתורה ו' בסוד כוננת אלול, היכן שמבאר מוהר"ת ביאור בכתבי הא"ח, נכנס ר' לוי יצחק לבאר במעט עומקם של דברים, אך ר' אלחנן ביקשו שלא להתעכב וזיזו להמשיך הלאה בלימוד התורה... אירע שהיה בבית הכנסת שולחן שעליו ממנו

דיבורים בשעת התפילה. כל הנוסיונות להשתיק את המדברים עלו בתוהו. ממה התפעלתי לראות את ר' אלחנן, שלמרות טבעו הצנוע והביישן, עקר ממקומו והלך לשבת אצל אותו שולחן. הצעד חכם הזה, שלא התאים לו לפי טבעו, אכן צלח והביא את השקט המיוחל.

הקשר עם ר' לוי יצחק

את ר' לוי יצחק בנדר הכרתי עוד לפני שאמתי להתפלל בבית הכנסת שב'מאה שערים', מימי ראש השנה והילולת רבינו. אבל כאשר התחלתי לבוא לשול' באופן קבוע כשנתיים ימים לאחר נישואי, כאשר הפסקתי לשהות בשבתות אצל הוריי, נוצר בינינו קשר מיוחד בביתו ובשול'. אינני זוכר כיום כיצד התפתח אותו קשר, אך ככל הנראה זה נוצר בעקבות הפעולות שעשיתי בשול'. עוד בימי קטנותו נהגתי להדליק את 'נר התמיד', לנקות ולסייע בכל המצטרך, וכשהחלתי לבוא לשול' התמדתי במנהגי והייתי מעורה בענייני בית הכנסת.

הייתי משוחח עם ר' לוי יצחק על ענייני בית הכנסת, מעלה הצעות שחלקן התקבלו אצלו בזרועות פתוחות. לאחר מכן הכניסני ר' יעקב תפילינסקי ליועד בית הכנסת.

אט אט נוצר קשר ביני לר' לוי יצחק, שהיה קודר לי לאספות על כל מיני דברים העומדים על הפרק, כמו לגבי ראש השנה.

פעם אחת ויחידה יצר עמי ר' לוי יצחק קשר טלפוני. היה זה כאשר באחד הערים שבא"י רצו לעשות הצגה על אחד המעשיות ב'סיפורי מעשיות'. הוא זנעק והתקומם, טלפן אלי ואמר: מה אתה יושב בשקט ושותק! התנצלתי: וכי מה יש ביכולתי לעשות? השיבני: אי אפשר לשבת בשקט! ממש צעק עלי. הוא לא היה יכול לסבול את המחשבה על כך שגישמו את המעשיות הנשגבות והנוראות, אשר סודם "רחוק מדעתנו ועמוק עמוק מי ימצאנו" (כלשון מוהר"ן סוף מעשה ה'). בסופו של דבר לא יצאה אותה הצגה אל הפועל.

בשנת תשד"מ ארגנתי לראשונה את הילולת של מוהר"ת בעשרה בטבת, בצורה מכובדת יותר ממה שהיה עד אז. ארגנתי שולחנות מכובדים עם אוכל מ'קייטרינג'. זה עלה אלף דולר של אותם שנים.

בן הדוד ר' יעקב תפילינסקי

את ר' יעקב תפילינסקי הכרתי טוב מאוד, למרות שלא התגורר בקטמון, בשל היותנו בני דודים וגילו שלא היה כל כך מבוגר ממני. אין ביכולתי להקיף את אישיותו ודמותו המופלאה - יראת השמים שלו, ענוותנותו ופשיטותו, תורתו ותפילתו, והתקשרותו הלהוטת לרבינו הקדוש - אך אנסה ככל יכולתי.

הוריו היו גרים במירון, אך סבינו יחד עם

רבי שמואל הורביץ בחלקה לנכדו בחצר הרשב"י במירון (באיור: נני)

דודינו הר"ח ר' יעקב מאיר שכטר הביאוהו ללמוד בשיבת מיר כבר בעודו בן י"ב שנים, באומרו: מה יצא ממנו אם יישאר במירון... בבחרותו, בתקופת לימודיו בשיבת סלונים, הייתי מופלא ודומה לאיש, והיה מלמדני בחדרו בשיבה את אחרת הסדר ה'בר מצוה'.

בהיותו אדם חלש-גוף לא צעק בתפילות, אולם תפילותיו היו במתיקות וכיסופים. בגיל תשע עשרה לערך בא בבית הנישואין. שבת שבע ברכות שלו, שהתקיימה במירון, הייתה בחור והנני זוכר כיצד נעמד להתפלל שחרית במשך כשעתיים ומחצה על ידי הבימה בערגה עצומה ובכיסופים שאין להאר...

פעם בפורים הוא נכרך אחרי ר' לוי יצחק והתחנן אלי בצעקות: אגא, סיעע בידי להימלט ולהינצל מהבעל דבר, כי בסכנה גדולה אני... למדנו בחברותא במשך שנה 'ליקוטי הלכות' בליל שמה אחר הסעודה. פעם ניגש אלי לפני מעריב של יום רגיל, והמריצני בדברים: הולכים כעת להתפלל מעריב, להכניס לבנו' מעריב, נצטוו... צריך לחטוף להתפלל תפילת מעריב... דיברויו היו מלאי חן פנימי של אמת וחדרו בעצמות.

היה אברך משי, מופלא במידותיו. לא הבין איך אפשר להציק לבן אדם. היה מקבל כל אחד כסבר פנים יפות. נהנה מיגיע כפיו. נפטר באמצע כתיבת ספר תורה. עם פטירתו היו שרויים כל מתפללי השול' באבלות. כולם אהבוהו. חוץ ממה שהייתי חברו ודיבר עמי רבות עוד מילדותי, עשה עמי טובה גדולה ביותר, ועד היום אני חש כלפיו חובת הכרת הטוב. הוא שאלני: למה אתה לא נשאר לשמוע את ר' לוי יצחק בסיפורי מעשיות? ומאז התחלתי לשמוע את ר' לוי יצחק בסיפורי מעשיות...

לבו היה חלש כבר מילדותו. אך הוא היה

"עיקר היהדות הוא תמימות ופשיטות"

עוד ניתן לספר על חסידים ואנשי מעשה רבים שהתהלכו בירושלים, דוגמת ר' פייבל לבל, ר' משה ורונטל, ר' גדליה ברג, ר' יעקב ברזובסקי. ר' לייב לופאטע שהיה בקי בש"ס. ר' אלי' יאדלר. ועוד.

על מראה פני כולם ראו שיש להם התבודדות,

שהם קמים חצות. ניכרת הייתה ביותר ההקפדה על דיבור של רבינו, כדרכם של אנ"ש: אם רבינו אמר כך, כך צריך לעשות! לא חיפשו פירושים ופולפולים. ועושה כך כי כך יכולים לזכות להתקרב להשם יתברך. לא באו לקבל מדרגות ולהיעשות לבעל השגה, אלא רק להיות אנשים כשרים באמת, בתמימות ופשיטות.

כך היה נראה חסיד ברסלב: שומר על עיניו, לא מבטל את הזמן, לא מתהלך בבטלה. בכלל היה ר' לוי יצחק מתפלל ותמה: איך יש זמן לדבר דברים בטלים?!

הזלכת המנורה בחנוכה בבית הכנסת בקטמון נעשתה על ידי ר' יוסף רונין [אביו של ר' אברהם שלמה] אשר היה יהודי יקר שביקרים, שהגיע מתל אביב והצטיין במידת תמימותו. היה שקט וירא שמים, היו לו ידיים טובות ותמיד היה מתקן את הטעון תיקון. שולחן, ספסל, נגרות. כמעט תמיד היו רואים אותו עסוק בתיקון דבר מה, שיעון מאחורי העמוד וקודר חור בקיר. ר' יוסף שניחון ביד אמן לקח קופסה של שמן זית, חתכה ועשה ממנה מנורה לתפארת לחנוכה, נרות וכוסיות, ומכיוון שהוא עשה זאת הוא הדליק את המנורה.

ר' זעליג שצקובסקי חתנו של ר' יעקב פילמר היה גר בבתי הרודונה, והיה אדם שקט. קם כל יום בחצות ואמר תהילים בתמימות.

ר' שמואל מרדכי קורנבלט עעלה מפולין היה בעל הבית פשוט ותמים, עם רצינות גדולה ואמונה חזקה, והיה צועק 'שבעין קליף' בתמימות (ראה ליקוטי מוהר"ן תורה ל"ז). גם ר' אליהו ברגר היה עושה כך.

כשהייתי בא לשול' בבחרותי וכך אף לאחר חתונתי, המראה היה קבוע: אנשי שלומינו שקועים בלימודם ועבודתם. ר' לוי יצחק, ר' יעקב זאב... ר' שמואל שפירא ור' שמואל צ'ציק... לכולם היו שיעורים קבועים בשולחן ערוך וגמרא... איש לא היה מבלה... היו יושבים ומתייגעים בתורה ותפילה ועבודת ה'.

זו הייתה זרכה של ברסלב מאז: לעסוק בתמימות ופשיטות בעבודת ה', ולנצל את הצל עובר. אף לא חיפשו דווקא לדעת 'שיחות' נסתרות וכיו"ב, אלא עצות איך להתקרב להשם יתברך.

בעיניי זה יכולני לספר מעצמי, שעד היותי בן שמונה עשרה לא ראיתי את 'ימי התלאות'. רק אז שלא אראה זאת לאף אחד, ורק לשבועיים. כשרציני להראות זאת למקורב, הוא חקרני: מי הוא? האם הוא בר דעת? תלמיד חכם? בחור טוב? יכול לשמור סוד? רק לאחר ששמע שכן העניק לי את רשותו.

כללו של דבר: "עיקר השגת התכלית הוא רק על ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבוד השם על פי התורה בתמימות ובפשיטות. ועל ידי זה בעצמו זוכין למה שזוכין, עין לן ראתה" (ליקוטי מוהר"ן תניינא, ט"ז).

חזקוה להמשכיות מתוך חיות הלימוד, מה העצה להתחבר אל לימוד ההלכה מתוך חיות ורגונות?
הסיבה העיקרית שגורמת לאבד את החיות בלימוד היא אי הבנת הנלמד. כשאדם לומד בהבנה, אז יש לו חיות והוא הולך ומתקדם עוד סעיף ועוד דף. והסיבה לאי ההבנה נובע מחסרון הידע של הסוגיות שהם הבסיס לכל פרטי ההלכות.

הרי כלנו משתדלים ללמוד את המ'שנה ברורה' כל אחד לפי ערכו, ומדוע קשה לזכור את הלימוד, שכן ב'משנה ברורה' יש אוסף של פרטים מרובים. בכל סעיף של 'שולחן ערוך' נוספים פרטים לרוב, אדם מהשורה אין באפשרותו לזכור כל כך הרבה פרטים. בפרט כשמגיעים להלכות מסובכות עם פרטים רבים ושונים על כל סעיף וסעיף, ורוב הדברים, זרים לו, כך קשה לו להתחבר אליהם.

לדעת, מי שבאמת חפץ להגיע להבנה, לזכור את לימודו ולקבל חיות מכל ההלכה וסעיף שלומד, גם אם הוא בחור ב'ישיבה גדולה', שיעבור וילמד לפני כן את ה'טור' עם ה'בית יוסף', והלימוד הזה יקנה לו את יסודות הסוגיא, ואת שלל השיטות והטעמים של מקור ומוצא ההלכה. כשמגיע ל'שולחן ערוך' ומשנה ברורה' אחרי הרקע של ה'טור' וה'בית יוסף', הוא כבר ערך הכירות בסיסית עם הסוגיא, הוא כבר למד את השיטות. הוא מבין כבר למה הוסיף המ'שנה ברורה' עוד פרט ועוד פרט. כשיש לאדם את השורשים, הרבה יותר קל לו להבין והרבה יותר קל לו לזכור, כי יש לו יותר נעימות בזה. זה דבר ברוך שניסו אותו רבים והועיל להם.

■ איך בעצם צריך לגשת ללימוד ההלכה, ועד כמה צריך להשקיע זמן בלימוד ושלוחן ערוך?

לצערו ישנה הרגשה שהתאזרח בלב רבים, שמכיוון שרבינו הזוהר שלא יעבור יום מבלי לימוד סעיף 'שולחן ערוך', על כן לומדים כדי לצאת ידי חובה, ומסתפקים בלימוד מועט וללא סדר ורצינות, ובעקבות כך הם מפסידים את שלימות קבלת העצה הקדושה הזאת ואת התיקון העצום שאפשר לזכות על ידי לימוד כל ההלכה.

וכמו שלבגי התיקון הכללי, צריך לכתחילה לטבול במקוה מקודם, ויש להתאמץ לאמרם כבונה. על אף שגם מבליעיהם ישנו את התיקון (שיחות הר"ן קמ"א), אבל בודאי שערך התיקון הוא כפי נמתו שהאדם משתדל לקיים כל יכולתו בשלימות כל אחד מבין שיש דרגות ב'יתקונים' שנתן לנו רבינו ז"ל.

דברים אלו אמורים גם כלפי לימוד ההלכה, רבינו אומר שהתיקון הגמור הוא ללון לעומקה של ההלכה כלומר ללמוד את ה'שולחן ערוך' הגדולים. ובפשוטו: הכוונה היא ללמוד על הנושאי כלים שבשני צידי ה'שולחן ערוך' ודרכם זוכים לבידור השלם, ובאם אינך יכול, תלמד עם

ברורה', שבמאר כל הלכה בנקל, ועל כן מי שיש לו קביעות בלימוד 'עמוד היומי' של המ'שנה ברורה', מה טוב ומה נעים, כי יש הספק קבוע, ואם יכול להשקיע עוד עשר דקות ביום ללמוד את ה'טור' ו'בית יוסף', אז האיכות של הלימוד אחר כך ב'משנה ברורה' היא אחרת לגמרי, וגם כך יהיה לו יותר קל ללמוד את ה'שולחן ערוך' הגדולים. מי שיסודות ההלכה ברורים אצלו, וגם המ'שנה ברורה', בפעם הבאה הוא כבר יוכל ללמוד בפנים את המגן אברהם' וה'ט"ז', כי יש לו כבר בסיס טוב של הבנה.

ובשאר חלקי ה'שולחן ערוך', אם לומדים כל יום שני סעיפים, ורוכשים עוד ידע ועוד ידע, ויש להלומד חיות ושמחה מכך, זה נותן לו חשק להיכנס בשערי הלימוד יותר ויותר. וכמדובר שבדרך כלל הסיבה שהאדם לומד כדי לצאת ידי חובה, היא כי איננו מבין ואין לו חיות מהלימוד, אבל כשיש לאדם חיות מהלימוד, כבר יהיה לו חשק להשקיע בזה יותר זמן.

■ יצוין שבשיחה ע"ו לא מזכיר רבינו את ה'טור' ו'בית יוסף', הוא מזכיר רק את הגמרא ו'שולחן ערוך'.

אבל מאידך בראשית השיחה מסופר שרבינו הק' למד את ה'שולחן ערוך' עם השורש של כל דין בגמרא ורש"י תוספות, ממילא עבורנו נצרך לכל הפחות ללמוד זאת ב'בית יוסף', כי אין יכול האדם לדעת את שורש הדין אם אינו לומד 'בית יוסף', לולי זאת יצטרך להיות בקי בכל מרחבי הש"ס עם הראשונים.

יצוין שמוהר"ת ב'ליקוטי הלכות' בהלכות יין נסך (ה'הלכה ג'אות) מזכיר מפורש ברשימת הספרים הנצרכים לביאורי התורה את ספרי הטור והבית יוסף.

■ בענין זה ישנה אמרה בשם אנשי שלומינו, שנשמע מפי רבי לוי יצחק בנדר ז"ל, שכפי שהזמן לעשות 'התבודדות' הוא שעה בכל יום, כך לימוד 'שולחן ערוך' צריך להיות לפחות שעה בכל יום, והוא סיפר שכך באמת נהגו אנשי שלומינו וגם כך גם נהג רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל.

מה עוד שכידוע רבינו השתוקק שכל אחד מאנשיו ילמד את כל ארבעה חלקי 'שולחן ערוך' מתחילה ועד סוף כסדר, וכשיגמור ויסיים יחזור ויתחיל ללמודם כסדר (שיחות הר"ן כ"ט), ובודאי שמלימוד חמש דקות ביום, אי אפשר לקיים זאת. צריך להקדיש לזה זמן ניכר, כל אחד לפי סדר יומו. אין ספק שככל שהאדם לומד ביתר עיון וביתר הבנה, מעלת התיקון היא עלינה ונבונה יותר. אם רבינו אומר שלימוד הפוסקים מברר את הטוב מהרע, אזי ככל שההלכה יותר מבוררת אצלו, כך בירורי מידותיו חזקים יותר.

■ ובכל זאת מי שמתחיל עכשיו בפעם הראשונה ללמוד 'ערוך', האם צריך להתחיל ללמוד כל יום בעיון או שעדיף שיתחיל עם שולחן ערוך הקטנים לאט לאט?
בחלק 'אורח חיים' יש לנו את המ'שנה

יפתח את הספרים האלו?

לא תמיד אפשר לסמוך על ספרי המלקטים למיניהם, לעולים להמצא שם שגיאות וטעויות. מלבד זאת הרי לא כל מקרה ומקרה נמצא בספרים אלו, וממילא כדאי תמיד במצב כזה לפנות ולשאלו רב ומורה הוראה.

זו עוד סיבה טובה מדוע כל אחד זקוק ללמוד את יסודות ההלכה ושלימודו יהיה בשולחן ערוך, שידע היכן לחפש, וגם אם הוא לא בר הכי להכריע ולפסוק הלכה לבד, צריך לדעת מה לשאול. מי שלא לומד בהבנה טובה, אינו משים לב שיש בכלל שאלות שאותם צריך לשאול את הרב.

ומה בדבר הלימוד בספר 'קיצור שולחן ערוך'?
כאמור בכל השוחות נראה בפשוטות שרבינו דיבר על הלימוד בספר 'שולחן ערוך', וכך גם מובא ב'שיח שרפי קודש' (חלק ד' אות קל"ה) בשם החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שאמר בשם אביו שלומינו שכונת רבינו בהוראתו ללמוד פוסקים כל יום, היא ל'שולחן ערוך' דווקא. אבל מביאים בשמו של החסיד רבי שמואל שפירא זצ"ל, שהיה לו סדר מיוחד בספר 'קיצור שולחן ערוך' ועודד את הלימוד בו. זהו כנראה מלבד הסדר שהיה לו בשולחן ערוך. ולא באנו להכריע חלילה בדבר. אבל כמו שלא אומרים 'ליקוטי תפילות' במקום 'התבודדות', כך צריכים להשתדל לקיים את הדיבור של רבינו כפשוטו, ולעשות סדר לימוד בשולחן ערוך.

הליכות יום יום

■ מלבד הסדר היומי שראוי שיהיה לכל אחד בשולחן ערוך, באיזה הלכות עדיף להשקיע?
כידוע החפץ חיים ז"ע מביא בהקדמת המ'שנה ברורה' חלק שלישי את דברי ה'יערות דבש' שמי שלא לומד 'הלכות שבת', בודאי יכשל. על כן צריך כל יהודי ללמוד מקודם 'הלכות שבת'.

מסופר על גר צדק שהיה בתהליך גיור מתקדם ולא הספיק להשלים את הגרות לפני שבת, לכן היה אסור לו לשמור שבת כדין 'גור ששבת חיוב מיתה', אמנם לא היה נעים לומר לו שיחלל שבת, מאחר שעבר את רוב שלבי הגיור, והלכו ושאלו את רבה של ירושלים הגאון רבי ראובן זעליג בעניניו זצ"ל כדת מה לעשות. הוא בירר ושאל מיד האם הוא כבר למד את הלכות שבת עם כל הנושאי כלים, כי כבר יש הבטחה שמי שלא למד הלכות שבת, בודאי יעבור על חילול שבת...

וכן לקראת חג ומועד יש להקדיש זמן ללמוד את הלכות החג והמועד. זה הרי מתקנת משה רבינו ע"ה ללמוד הלכות חג, בחג, ומשום מה רבים נשכחה ללמוד סדר אחר, כי אם לאו, בסוף לא דורשת זאת מהפוסק 'ודבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל'.

יתר על כן, ב'משנה ברורה' חלק ב' יש כמעט כרך שלם על כל הנושא של 'סנויה' ו'ברכת הפירות', מי שלא למד הלכות אלו עלול להיכשל באכילה ללא ברכה מתאימה או חלילה בברכה לבטלה, יש לכך עשרות סימנים חשובים מאוד.

■ האם לא עדיף ללמוד קודם את ההלכות של כל יום כמו 'קריאת שמע' ו'תפילה'?

מצד החומרא שבדברים, 'הלכות שבת' הרבה יותר חמורות, וכן ברכות לבטלה היו חשש דאורייתא לפי כמה ראשונים.

■ כיצד אפשר להספיק ללמוד את כל השלחן ערוך?

באם לומדים לפי סדר, מספיקים בסוף את הכל כבנון שאי אפשר להספיק את הכל בשבוע אחד, אם לומדים עמוד 'משנה ברורה' ליום, גומרים בפחות מחמש שנים את כל המ'שנה ברורה'.

אבל העיקר שיהיה בקביעות, רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל כותב (מכ"י אור, חכמה ובינה י"ט), שהקדושה שזוכים בעשייה בקביעות חוק ולא יעבור, הוא בכפלי כפליים בלי שיעור, ממי שעושה בלי קביעות, והתיקון בזה הוא אחר לגמרי.

בשיחות הר"ן (קפ"ה) כותב רבי נתן אודות ההנהגות שנתן רבינו בלימוד הלכה והתבודדות וכו', ו'אמר פְּרוֹשׁ בְּזֶה הַלְשׁוֹן: כָּל הַנְּהוּגָה וְהַנְּהָגָה שְׂאֵינִי מְצָה לְעִשׂוֹת הֵיא קְטָלָה, וְתַקוּן, וְמוֹעִיל עַל מֶה שְׂעֵבֵר, וְעַל הַקְּטִיד, וְלֵאמֹר הַהֶסְתַּלְקוּת שֶׁל הָאָדָם, וְלִמּוֹת הַפְּשִׁימ, וְלַתְּחִית הַמְּתִים, וְלַעֲתִיד קְבֹא'.

זה נאמר על כל הנהגה, ובפרט על ההנהגות הברורות שהם חובה על כל אחד, שהם לימוד 'שולחן ערוך', 'התבודדות' ו'ראש השנה'. אם יתקע האדם לעשות זאת בעקביות כל יום, יזכה לתיקון השלם בתכלית השלימות ועל אף שמכיוון שרבינו ציווה לעשות כן, זה נעשה יותר קשה, ויש יותר מניעות על זה, הרי שלפונם צערא אגרא'.

אם במשך השבוע יותר קל לקבוע סדר לימוד בהלכה, ואף מי שמקיים את מה שכותב רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל שאנשי שלומינו למדו 'שולחן ערוך' עם התפילין דרבינו תם, בד בבד צריך תשומת לב מיוחדת להמשיך את הקביעות בערבי שבתות ובשבת קודש, ובימי בין הזמנים, או בימי ראש השנה וכו', כשיוצאים מהמסגרת הרגילה. מוהר"ת היו לו שיעורים מיוחדים ב'שולחן ערוך' לכל מיני זמנים. צריך לעשות סדר מסוים לימים אלו, כגון בנטיעה ל'ראש השנה' שקשה לעמוד בסדרים הקבועים, ובימי ערב סוכות כשטרודים במצוות החג וארבעה מינים, ובימים שלא כסדרן אצל בעלי שמחה ובשעות של טרדות וכדו', וצריך אז האדם לדעת לעשות לעצמו סדר אחר, כי אם לאו, בסוף ילמד כלום ולדוגמא אם למאן דהו, יש סדר של עמוד משנה ברורה ליום, הרי שבזמנים הנ"ל

לצערו ישנה הרגשה שהתאזרח בלב רבים, שמכיוון שרבינו הזהיר שלא יעבור יום מבלי לימוד סעיף 'שולחן ערוך', על כן לומדים כדי לצאת ידי חובה, ומסתפקים בלימוד מועט וללא סדר ורצינות, ובעקבות כך הם מפסידים את שלימות קבלת העצה הקדושה הזאת ואת התיקון העצום שאפשר לזכות על ידי לימוד כל ההלכה והלכה

היום בדורנו כולם מחפשים סגולות לפעול ישועות ותרמים אחרי מקומות בהם יזכו לקבלת התפילות, כאן רבינו נותן לנו כאן סגולה ברורה, בטוחה וזמינה שאין כמותה: תלמד פוסקים ועל ידי זה תתמלא בקשתך!

הביאור על הש"ע שנושר ע"י הרה"ג ר' בצלאל גלינסקי

יקבע את עצמו לשני סעיפים.

■ **רבינו אומר בתורה ח' שעל ידי ביורו ההלכה מתברר הטוב מהרע, ובתורה ס"ב אומר רבינו שעל ידי לימוד הלכות נעשה שלום במחלוקת, ולכאורה מובן הדבר אם לומד את ההלכות מהשורש ב'טור' ו'בית יוסף', אבל אם לומד רק ב'שולחן ערוך' את פסק ההלכה, איך נעשה ביורו הטוב מהרע?**

מדברי רבינו משמע שמכיוון שכבר ה'שולחן ערוך' כבר בירר והכריע את ההלכה, ועכשיו אני לומד את ההכרעות שלו, מה אסור ומה מותר, בזה נעשה הביורו. אבל ודאי שיותר טוב כאשר לומדים מהשורש שאז הביורו הוא יותר נעלה.

בתורה ב' תניינא מדגיש רבינו שכשלומודים היטב עד שזוכים לחדש בהלכה, יש עוד סגולה והיא להניצל מכל הצרות, כמו שרבי נתן ז"ל כותב ב'בליקוטי ענות' תורה ב' (תלמוד תורה סה): 'למוד הלכות פקט פשאכין לחדש בהם זה פחינת שעשועי עולם הבא, ועל ידי זה באה הולכה פקט ונצולין מקל הצרות', כאן כבר רבינו מדגיש שיש ענין לחדש בהם, חוץ מעצם הלימוד, והיינו לא דוקא לחדש חומרא חדשה, אלא לחדש הבנה חדשה, שמבין למה כתב המחבר מילה זו דייקא וכדו', הבנה יותר עמוקה נקראת לחדש בהלכות.

לשמור ולעשות ולקיים

■ **נער צעיר או בעל הבית פשוט, שאינו בר הכי להיכנס לעמקי ההלכה, מהי הדרך שיביר לו כדי לא להיאבד בתוך כל פרטי ההלכות?**

העצה הנכונה בעבורו היא ללמוד 'שולחן ערוך' ו'רמ"א', כמו שאמר רבינו ללמוד סעיף 'שולחן ערוך', שפירושו, 'שולחן ערוך' עם 'רמ"א', אבל צריך להבין במה מדובר, כי אם לאו, לא היה זה שום חיות בלימוד זה, אבל אם הוא מבין את מה שקורא, וגם מספיק דפים שלמים של 'שולחן ערוך', זה כבר נותן לו חיות אחרת לגמרי.

בחור צעיר שקשה לו ללמוד ולירד 'לעומקה של הלכה', עדיף שילמד 'שולחן ערוך' ו'רמ"א', כמובא בספר 'בעל שם טוב' על התורה: 'הפעל שם טוב הנהיר מאד על למוד שלחן ערוך פלי שום פרוש, וילמדו עם הבנים הקטנים, וכל שכן עם הגדולים, כי מחמת מגיעות למוד זה, הנהיר משמחת מן ישראל!!!, וכשיצא לפסק דין, יעני היטב במקשרים'. גם ה'בית יוסף' כשחיבר את 'שולחן ערוך' היתה כוונתו שיגמרו ויחזרו על זאת מדי חודש.

■ **איך אפשר לזכור את כל פרטי ההלכות?**

כבר הזכיר מקודם שבאופן עקרוני קשה לזכור ריבוי פרטים בפני עצמם, אם אין את השורשים והיסודות, וכבר אמרתי שהעצה היעוצה לזכור את הפרטים היא ללמוד לפחות את ה'בית יוסף', שאז יש לו בראש את הבנת הסוגיא, ויותר קל לו להבין.

ישנה עצה נוספת להתחבר עם ההלכות

שלומד ולזכור אותם, גם בסעיפים הבודדים האלו, וגם בכל לימוד שהוא, דהיינו אחר שמסיים ללמוד, ישתדל להקדיש עוד כמה רגעים, ויסכם בפיו 'מה למדתי היום?' ולכל הפחות יעשה זאת רק במוחו, ובדרך כלל הסיכום לוקח רק שנים או שלוש דקות, ואם לא עושה זאת, לא יקנה את לימודו, כמו אדם שכותב וכותב, אבל אם לא ישמור את הכתב, לא יישאר לו מאומה, כן גם הסיכום, זה השמירה של הסעיף שלמד, וכן בדרך גמריא, וכן ב'משנה ברורה', אם הוא מקדיש כמה דקות להתבונן 'מה למדתי היום?' זה ענין אחר לגמרי, בזה הוא קונה את לימודו, וזה ענין אמיתי.

■ **איך אפשר לבוא לידי בקיאות בסוגיות הגלמודות?**

על ידי שלומדים הרבה! רבינו כותב בספר המידות (לימוד גז): 'הרגל הלמוד הוא עולה למעלה על קיים קל המפוזות'. צריך ללמוד הרבה, ברור שכל אחד ילמד לפי הכשרונות שלו, יש אחד שיש לו זיכרון טוב ויש אחד שיש לו פחות קצת, אבל מי שמתייגע מקבל מתנה מהקדוש ברוך הוא. ומלבד זאת יש לזכור את דברי הגמ' בשליח הש"ס "מה יעשה אדם ויחכם, ירבה בישיבה, אמרו הרבה עשו כן ולא הועיל בידם, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו, מאי קמ"ל שזה בלי זה לא מספיק", דהיינו שצריך הן להרבות בלימוד והן להרבות בתפילה.

■ **רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל אמר בשם מוהר"ת (מכבי אור, אנשי מוה"ר, דיבורים ממוהר"ת א), שאף שמספיק סעיף אחד, אבל דווקא סעיף כזה שהוא פסק הלכה, מה הגדר בזה?**

יש סעיפים שאין בהם שום תוכן הלכה למעשה, או שכתוב שברוך זו וזה עיין שם. ואמנם בביאור החדש שיוצא לאור בס"ד על ידי המערכת, אכן נזדמנו לידיו הרבה סעיפים כאלו, ולתועלת הלומדים אנו מציינים את מה שכתוב שם כדי להבין כוונת הש"ע והרמ"א ששולחים לעיין שם, וגם כדי שגם סעיף זה ייחשב לסעיף הלכה, ב'משנה ברורה' על פי רוב הוא גם כן מצייין את מה שנאמר שם.

■ **אם כן, מי שלומד כל יום שני סעיפים, ויצא לו ששני הסעיפים אינם פסקי הלכה, כיצד יעשה?**

לכאורה לא נמצא כדבר הזה. למשל, סעיף שמתאר 'קרפף', שפיר מיקרי גדיי הלכה. גם סעיף שלא נפסק כך ההלכה, נחשב לסעיף שהוא פסק הלכה, כיון שצריך לדעת שיש שיטה כזו, ולפעמים מצרפים כמה שיטות יחד, ואם המחבר פסק כך, זו שיטה אחת, וכשיש כמה פסיקות, או בשעת הדחק, אפשר לסמוך על שיטת המחבר.

■ **מתי צריך להתמיר בהלכה?**

כשהפוסקים כותבים שיש להתמיר, צריך להתמיר, אלא אם כן זה שעת הדחק ואז ניתן להקל וכמובן על פי הוראת חכם, אבל כשאדם לומד בעצמו ומחדש חומרות על פי שיטה אחת כאן ושיטה אחרת שם, אלו הן החומרות שרבינו דיבר שלא צריך להתמיר. בדורנו אנו אוהבים לחדש חומרות, ובאמת זה יצר הרע גדול, מי

נושא דברים בכינוס לחיזוק לימוד ההלכה - 2 סעיפים בכל יום (באדיבות ר' יחזק צבי סאליק)

המיקל, כי הרי זה דאורייתא. ואתן לכך דוגמא אחת, מאוד כואבת, רוב פוסקי זמנינו פוסקים שכיום שהתברר שהעישון מזיק ורוב אנשים כבר לא מעשנים אסור לעשן ביום טוב, ואיסורו גובל בדאורייתא, ואף שראב"ד ירושלים הגאון רבי ישראל יעקב פירש זצ"ל פסק שמוותר, אבל איך אפשר דאורייתא לסמוך על רב אחד נגד כל הפוסקים, בשלמא אם הוא מתנהג כהרב הפוסק להתיר בכל הדברים בין לקולא בין לחומרא, ודאי שמוותר לו לעשן, כמו שבמקומו של רבי אליעזר היו כורתים עצים בשבת כדי לעשות סכין לבירת מילה (שבת דף קל). ואף שלהלכה חייב סקילה, כי זה חילול שבת, אבל במקומו של ר"א ששם הוא היה המרא דאתרא, עשו מצוה וקבלו שכר על זה, אבל היעלה על הדעת לסמוך על רבי אליעזר במקום אחר? הרי מתחייב סקילה.

הכניסה להלכה והחיבור לשהרה

■ **איך נכנסתם אתם לעיני ההלכה?**

כשהייתי בחור צעיר מאוד נמשכתי ללימוד ההלכה, למדתי הרבה 'משנה ברורה' ועוד ספרי הלכה. בזמן שלמדתי ב'ישיבה קטנה' הייתי בא אל הרה"ח רבי נתן ליברמנט שליט"א כל שבוע והיה מוסר לי שיעור פרטי ב'ליקוטי מוהר"ן', וכשעליתי ל'ישיבה גדולה', ביקשני להצטרף לשיעורו הקבוע ב'ליקו"מ' שהיה עם עוד תלמידים. בתקופה הזאת התחלתי ללמוד 'בית יוסף', ואמרת לרבי נתן שליט"א, שיש לי שאלות

משלל התגובות הרבות שקיבלתי על הביאור, ראיתי איך הציבור בכלליותו חפץ בכל לבו להתמיד בלימוד ה'שולחן ערוך' ולקיים את העצה של רבינו ז"ל. אבל כשלומדים ואינם מבינים את הגלמוד נחלשים ומתפרים מהלימוד, והביאור שיצא לאור בס"ד נותן מענה וחיוק ללימוד ההלכה

ואין לי מי לשאול, הוא ענה לי: "שלח לי מכתבים ואענה לך". כך הייתי שואל אותו כל פעם והוא היה משיב לי, וגם הדריך אותי איך ללמוד ואיך להסתכל ולהבין, והיה לי ממנו הרבה מכתבים, לצערי השכלתי לשומרים בומנם. כל זה היה כשהייתי בחור צעיר, ואחר כך כשהייתי אברך דחפני לעבור על ש"ס ו'שולחן ערוך'.

■ ואיך התקרבתם לברסלב?

התקרבותי לברסלב בגיל צעיר, בילדותי כבר הביא אותי אחי הרה"ח ר' נחמן זצ"ל לקיבוץ בראש השנה בירושלים, לא היה אכפת לו לאבי זצ"ל, ודעתו היתה שכל עוד שזה לא מפריע ללימוד, ולא מבזיזים את הזמן, אז היכן שאתה מרגיש את מקומך בטוב, אין זה משנה כל כך, ומי שמחפש עבודת ה' באמת לא אכפת לו שהבן שלו יהיה חסיד ברסלב, וכי למה לא? אלא אחר חתונתי היתה לי תקופה קצת פושרת, עד שנתתו שערי אומן שמאז התחלתי בעזרת ה' לנסוע לראש השנה כל שנה, ואחרי כן כשבני התקרבו לברסלב, זה חיזק וחימם אותי מחדש. וכך גם זכותי להיות סניף ליראי ה' ולהיות להם לעזר להכנס לשערי ציון אלו ד' אמותיו של הקב"ה שרבינו כל כך ציווה עליהם ומשיא זכוננו לערוך ביאור קצר ותמציתי המשולב בגוף השו"ע למען ירוץ בו הקורא והבן לקיים צוואתו הק'.

■ מה למעשה התחדש כעת עם הביאור החדש על השו"ע ואיזה מענה הוא נותן לכלל ה'?

זה לא סוד שלרבים רבים, חלקי השולחן ערוך מלבד אורח חיים, הוא אצלם כספר החתום, מחמת העדר פירוש בהיר וקצר, ובביאור שכתבתי על 'שולחן ערוך' אבן העזר, אמרו לי הרבה שזה פשוט נתן להם הבנה וחיות חדשה בלימוד ההלכה. הם התחילו להבין מה שהם לומדים. ובפרט חלק 'אבן העזר', שמעטים עוסקים בחלק זה. אחד אף התבטא לפני בדרך צחות עשיתי בחיבור הזה 'היתר עגונה' לחלק אבן העזר... יש הרבה 'כוללים' לאורח חיים' ל'יורה דעה' ול'חושן משפט', אבל כמעט אינו בנמצא 'כוללים' לחלק 'אבן העזר'. ועכשיו בסייעתא דשמיא אברך שרוצה להשקיע, ללמוד כל יום שני סעיפים, עם קצת תשומת לב להבין מה שהוא קורא, ולא רק לצאת ידי חובה של שני הסעיפים, לפתע הוא מגלה מושגים חדשים.

■ ממתני התחיל כתיבת הפירוש על ה'שולחן ערוך'?

זה התחיל כך, לפני שבע עשרה שנה, התעוררו קבוצת אברכים לעשות סדר ללמוד גם את שלושת החלקים של ה'שולחן ערוך', כי בחלק 'אורח חיים' לומדים את המושג ברורה, והרה"ח רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א הציע שילמדו שני סעיפים ליום, ואחר שנים עשרה חצי שנים הם נגמרו 'יורה דעה', 'אבן העזר', 'חושן משפט'. לפני שנתיים חוצי כשאחוז באמצע 'יורה דעה' במחזור השני, אחד האברכים שהתעסקו בו, ה'ה' הרה"ח ר' אליעזר משה הלפרין הי"ו, פנה

לקידושין, צריכים הרבה הקדמות לפני כן כדי שהלימוד יזרום. אכן השתלנו לערוך הקדמה היכן שהדברים זקוקים להסבר, או למעלה בגוף הספר ולעיתים בהערות למטה.

■ מה הייחודיות של הקונטרס הזה?

כאשר אדם לומד 'מחבר' ו'רמ"א', ללא פירוש, בקל יכול לטעות בהבנת הדברים וחלילה להכשל בדבר הלכה ובעת עם הביאור החדש הוא זוכה להבין פשוט נכון ב'מחבר' ו'רמ"א', ולדוגמה: לפעמים כותב המושג ברורה, שחסר בשו"ע כמה מילים, או שיש אוקימתא מסוימת בדברי השו"ע, ועל ידי פירושו הוא מבין את כוונת השו"ע ואף אנו הקטנים צעדנו בדרך זו, אם כי איננו מתימרים להקיף את כל הפרטים, אבל לכאורה, מי שלומד בזה מקיים את העצה של רבינו 'ללמוד 'שולחן ערוך' הקטנים', כי הכוונה בזה לפירוש 'באר היטב', וה'באר היטב' מסביר פשוט מה כתוב, ובעזרת ה' מי שיגמור זאת, אולי יזכה פעם ללמוד ב'שולחן ערוך' הגדולים, אבל הצרון של רבינו היה לפחות שילמדו 'שולחן ערוך' מתחילה ועד סוף, וביאור חדש זה, הוא פתרון מצויץ לזה.

כמו שבלימוד התורה, אם אדם ילמד כל היום את הפסוק (בראשית לו יב): "ואחות לוטן תמנע", הוא בוודאי קיים מצוות עשה של לימוד התורה, אבל את המצווה של ידיעת התורה הוא לא קיים. ב'שולחן ערוך הרב' אומר שישנם שני מצוות: מצוות לימוד התורה, ומצוות ידיעת התורה, כן הדבר לגבי 'שולחן ערוך', מי שאומר כל יום: "מים אחרונים חובה", קיים את ה'תיקון' של רבינו, [אלא אם כן נחוש ונאמר שרבינו התכוון שאדם ילמד כל יום דין חדש אף אם הוא לא בסדר הלימוד שהוא אוחז בו], אבל ברור שרבינו רצה שידע את ה'שולחן ערוך', וכמה שידעיים את ה'שולחן ערוך' ביותר היקר וביטור עומק, זה תיקון אחר לגמרי, יותר יקר זה תיקון אחר, וגם יותר עומק זה תיקון אחר.

[אגב רציתי לציין שברוך ה' עומדים לסיים בקרוב את הקונטרס שהודפס בו הביאור על השו"ע עד סוף סימן כ"ה, ועומד לצאת בעזה"י קונטרס נוסף על כל הלכות קידושין, כל מי שרוצה להשיגו ובפרט גבאי בתי הכנסת שמעוניינים לזכות את המתפללים של בית מדרשם ויכלו להיות בקשר בטל 0527644889 כיצד להשיג קונטרס זה].

כח להאיר בכל מצב

■ עומדים אנו בפתחם של ימי החנוכה, איך לימוד ההלכה מתקשר לעודשות ימי חנוכה הבאים עלינו לטובה?

כל הענין של חנוכה הוא להאיר מתוך החושך, להאיר לרשות הרבים, למטה מעשרה ספחים, ממילא עיקר הענין של חנוכה הוא, שאין מצב שאי אפשר להאיר לאיזה יהודי, אף ביום חול, ואף אם הוא ברשות הרבים שהוא מקום שליטת החיצונים, אפשר גם לו להאיר בנר קטן, ממילא

כל החנוכה מגלה לי שבתוך כל החושך יש בעצם ניצוצות שצריכים להוציא אותם עם קצת אור, וכל סעיף 'שולחן ערוך' זה בעצם עוד נר קטן, כמו שרבינו אומר (תורה ע"ה), שהמצוות נעשים נרות, שעל ידי זה זוכים לחפש בעולם הבא, בגניזא דמלכא.

הרי שאם אדם רוצה לזכות לאור של חנוכה, ויש לו גם את החושך הפריטי שלו, צריך להאיר את החושך הפריטי שלו על ידי עבודת הבידור טוב מרע, שזה בידור מהחושך, כי הרע זה חושך, ואיך מאירים את החושך הפריטי? על ידי לימוד הלכה, ובאמת זה פלאי פלאים שדווקא בתורות של חנוכה מדבר רבינו על לימוד הלכות (ליקוטי מוה"ר"ח, ב"ר, ב' ח"ב).

כשאדם יודע איך להתנהג בחיים בכל פרט ופרט, וכשלומד הלכה מגלה שאין פרט שיכול לעשות בו מה שהוא רוצה, אין שטח הפקר, כי ה'שולחן ערוך' נותן הוראות איך להתנהג בכל נקודה ובכל מקום, זה מראה דלית אתר פניו מיניה, הקדוש ברוך הוא ואורייתא חד הוא, הקדוש ברוך הוא מראה לך שאין מקום בלעדי, בפרט זה כך היא ההלכה, ובפרט זה כך היא ההלכה, בשעת הדחק זה כך, אין מקום שאתה משוחרר לעצמך לעשות מה שאתה רוצה.

הדור הזה הוא קשה מאוד, כל העולם הזה, כל התאוות, כאילו שיש 'שולחן ערוך' שצריך בליט ברירה 'להסתדר אתו', יש תרי"ג 'בעיות' וצריכים 'לפתור אותם', במקום להבין שזה תרי"ג 'עצות' איך להתקרב להקדוש ברוך הוא, זה נהפך לתרי"ג 'בעיות' רח"ל, לימוד ההלכה זו ההודמנות לברר את הטוב מהרע כדי שיתוכל להתקרב להקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא נותן לך אפשרות דרך הלימוד והקיום שנתנה על ידי זה לקרבת ה'.

מי שאינו מחפש ומבקש את ה', ונכנס ל'שולחן ערוך', הוא עובד את עצמו, ומי שעובד את ה' ואינו כפוף לצמצומים של ההלכה, כגון שקורא קריאת שמע אחרי הזמן, זה כמו אתרוג בתנוכה, על כן צריך לעבוד את ה' דרך ה'שולחן ערוך'.

ונסיים בתפילתו של מוהר"ח (ליקוטי תפילות ח"ב לו) "וְנִבְרָן תַּעֲבִיב בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וּבְחַסְדֶּיךָ הַגְּדוֹלִים שְׂאֲזָכֶךָ לְלַמֵּד הַלְכוֹת בְּכָל יוֹם יוֹתֵם, חַק וְלֹא יִעָבֵר קָל יָמֵי חַיֵּי וְלֹא יִעָבֵר אֲצִלֵּי יוֹם אֶחָד בְּלִי לִמּוּד הַלְכוֹת עַד שְׂאֲזָכֶךָ עַל נְדִי הַהֲלָכוֹת לְשַׁעֲשַׁע עוֹלָם הַבָּא, לְדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתְךָ תַּתְבָּרַךְ לְצַח וְתַעֲזָרֵנִי שְׂאֲזָכֶךָ לְכַר פֶּסַק הַהֲלָכָה בְּאֶמְת וְתַקִּיָּה עִמִּי תַמִּיד, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי חֶסֶד חַבְדִּי חֶסֶד דְּהַתְאָמְנִים, וְאֲזָכֶךָ לְאֶסְפִּי שְׁמַעְתָּא אֱלִיבָא דְהַלְבָּקָא, עַד שְׂאֲזָכֶךָ מִהֲרָה לִידַע קַל הַהֲלָכוֹת שֶׁל כָּל מִצְוֹת הַתּוֹרָה עַל בְּרִיךְ וְאִמְתָּמוּן, וּלְחַדֵּשׁ בְּהֵם חַדוּשֵׁין אֲמִיתִים וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי דַּעַת שְׁלֵם דְקִדְשָׁה, עַד שְׂאֲזָכֶךָ לְדַעַת וּלְהַכִּיר אוֹתְךָ בְּאֶמְת, וְלִהְיוֹת סְמוּךְ וְקָרוֹב אֵלַי, וּלְהַזְדוּת לָךְ וּלְבִרְכָךָ תַמִּיד, וּלְהַתְבָּרַךְ אֵלַי בְּאֶמְת גְּעוּלָם הֵיךְ וּגְעוּלָם הַבָּא מִעֲתָרָה וְעַד עוֹלָם".

מ. אומינער
 מעלה זכרונות
 מנסיעת שבת
 חנוכה לאומן לפני
 עשרים ושמונה
 שנה נסיעה
 רצופה מניעות
 והרפתקאות
 שרק ליבו את
 הכיסופים והעצימו,
 את הגעגועים,
 שהיום אנו
 מתגעגים אליהם

**יומן
 מסע
 שבת חנוכה
 תשנ"ב**

האש היזקדת בכפור

בעבותות אהבה שמליבא לפומא לא גליא.
 כל אחד כמה ומשתוקק לעמוד אצל הציון הק' ולשפוך את
 כל ליבו על רצונו האמיתי לעבוד את השל"ת בכל ליבו ונפשו,
 על געגעויו לתורה הקדושה, על רצונו להפיץ את אור הצדיק
 ולהשקות אילנות כל אחד כמידת יכולתו, וכיצד מתנפצים כל
 רצונות טובים אלו על סלע המציאות היומיומית, כיצד נטרד הוא
 ע"י ההכרחיות הקיומית, כבידות הגוף ועייפות הנפש, ותוחלתו
 נכזבה.

יודע כל חסיד ברסלב כי הכתובת היחידה שם ימצא את
 הישועה שהוא זקוק לה ברוחניות ובגשמיות הם אותם ארבע
 אמות קדושות בהם ספון הרבי שראה מראש את כל אחד

מי החנוכה הממששים לבוא מציתים געגעוים
 טמירים בליבם של חסידי ברסלב, געגעוים לרבינו
 הקדוש המצפה לתלמידיו שיבואו אליו ויהיה להם
 עסק עם קברו, משתוקק הוא הצדיק לדיבורי התורה
 והתפילה שיאמרו על ציונו הק' ויגרמו לו חילוץ
 עצמות כפי שביקש קודם הסתלקותו, ממתין הוא באהבה לקבל
 תחת חסותו את הפחותים שבישראל וכלשונו "אף אם גדלו
 ועצמו פשעיו וחטאיו" כדי לסייע להם בתשובתם לחדש את
 לבבם וכליותיהם, ולתקן את כל מה שקילקלו כהבטחתו. ואילו
 אנשיו ההולכים אחר עצות ומתקשרים אליו בפה מלא שלש
 פעמים ביום קודם כל תפילה, ליבם נמשך אחר הרועה הרחום

מחנה היסטורית משבת חנוכה תשנ"ב - במרכז נראה הרה"ח ר' שבתי הורביץ ז"ל, הקצינו משמאל הרב יוסף שווארץ ז"ל

באחד מלילות חנוכה זכינו לביקורו של הרה"ח ר' עמרם הורביץ ז"ל שהגיע בגפו והדליק נרות חנוכה בציון הק' כשכול מי שהיה בדירה רץ החוצה כבהלה לשמע הברכות שנאמרו בשאגה אדירה ובדביקות כזו שלא ראה ולא שמע דבר

מאנשיו וכל מה שעתיד לעבור עליו, והכין עבורו רפואות יקרות להחיות ולהשיב את נפשו וכלשוננו "און איך הייל זי" - אני הוא המרפא את בת המלך מכל עשרת החיצים המשוחים בכל מיני סמי המוות, הרומזים על כל מיני החטאים והנפילות.

הגר היחיד והשמש

המודעות המבשרות על מסלולי הנסיעה השונים מעצימים את הנעגועים. ואילו הגר הראשון המאיר את החשיכה כשהוא ניצב בודד לצד השמש מזכיר לכל חסיד ברסלב כי כנגד כל החושך ואפילה הסובבים אותו מכל צד ומאימים להחשיך את ליבו, קיים אורו של הצדיק, אותו צדיק שהוא יחיד בעולם (כלשון רבינו בתורה ע') ועליו נאמר הפסוק "צדיק

יטוד עולם", המאיר ביחד עם תלמידו הנאמן מוהר"ג לארץ ולדרים עליה ויש בכוחו להאיר לכל אחד במחוז וליבו אור כזה ששום חושך לא יוכל לו. געגועים אלו באים לביטוי מדי שנה כשבאומן הקפואה נשמע בערב שבת חנוכה "קול רינה ותודה המון חונג". אלפי חסידים העולמים על עצמם צעפים וכפפות, כובעי צמר ושלת מעילים, עוזבים את ביתם החמים, נפרדים מילדיהם בעיצומם של ימי החנוכה העליזים בהם מבלה כל אחד עם בני ביתו בנעימים, ועושים את דרכם בכפור האוקראיני אל היכלו של רבינו הקדוש שבאומן.

כתב הטורים זכה להיות מייסדי ההתקבצות המחודשת בשבת חנוכה באומן כשלאשונה לאחר עשרות שנים בהם הקץ הקץ על אנשי שלומינו ונושבי אומן שעלו על מוקדה או נשלחו לסיביר והקליו הקדוש נאטם בגזירת מלכות הרשעה, שבו עשרות חסידים לשבות בחנוכה אצל רבינו הק' ומאותו שנה ולהלך הולך הציבור

הציון שמנהג בעליה היה לפלוש לבית בשעה שהאורחים שוהים בציון ולגנוב מאמתחתם חפצי ערך שונים, מה שגרם לנו לשהות כל היממה בדירה, כשאנו מתחלקים למשמרות. הנסיעה היתה מתוכננת לארבעה ימים אולם בסופו של דבר התארכה לשבוע שלם.

מי יכול לעזור לך?

אך לפני שאספר לכם מה גרם לנו להתעכב במקום מעבר למתוכנן, אקדים לספר בזכות מי זכיתם להשתתף בנסיעה היסטורית זו וכמה כסף שילמתי עבור הכרטיס. לשם כך תיאלצו להתלוות עמי לשכונת זכרון משה שבירושלים, זו שתחילתה ברחוב ישעיהו ומתפרסת על עשרות סמטאות שבמרכזן רחוב חפץ חיים ובמרכזה השטיבלאך הידועים בהם נפגשים המתפללים במניין מעריב האחרון עם ראשוני המשכמים לתפלת שחרית ולשיעור שלפניה.

באותם ימים היה "זכרון משה" שם נרדף לאחד מגדולי הדור שהתגורר בה וכיהן כרבה הלא הוא הגאון האדיר ר' ישראל יעקב פישר זצ"ל, ראב"ד העדה החרדית ומי שאמרו עליו שהיה גדול מתמידי ירושלים. מלבד גדלותו בתורה ובהוראה, היה הרב פישר ידוע כממוחה עצום לסגולות שונות כמו התאמת שמות בשידוכים, ומגוון עצות מועילות לריפוי אין ספור בעיות בריאותיות ועוד.

מידי יום בימנו היו עשרות אנשים עומדים בתור בפתח ביתו הסמוך לשטיבלאך, דלת הבית היתה נפתחת בשעה הקבועה, כולם היו נכנסים פנימה ותופסים את מקומם בחדר המתנה, ומיד היתה הדלת ננעלת ללא אפשרות כניסה, וזאת עקב הלחץ הגדול שנגרם מריבוי הפונים.

אברך צעיר הייתי כשלימדו אותי את הכללים כיצד להתקבל אצלו. בעיה רפואית שהגיעה על חיי גרמה לי לעמוד בתור לפני דלת ביתו ולבקש לי מזור. הרב הקשיב לי בסבלנות ויעץ מה שיעץ, כעבור שבוע שוב ישבתי אצלו והתלונתי

על העצה שלא הועילה. הוא חזר לייעץ לי עם שינויים אלו ואחרים, וכך בפעם השלישית, כשעמדתי לפניו בפעם הרביעית הביט בי וענה: "אני לא יכול לעזור לך".

כאמור הייתי אברך צעיר, מאז נפתחה הדרך הייתי באומן לא יותר מפעמיים ובימי ר"ה בלבד, אבל ידעתי את דברי מוהר"ג בליקוטי הלכות אותם יודע כל חסיד ברסלב כי אין שום חולי ברוחניות ובגשמיות שאין הצדיק יכול לרפאות, ושכדי ללכות באותה רפואה צריכים ליטע אליו ולספר לפניו את אשר על הלב. אלא שהנסיעה באותם ימים לא היתה קלה כלל ועיקר, באותה עת עדיין לא היו קיימות טיסות סדירות לקייב שעוד לא נפרדה לגמרי מחיבוך הדוב הרוסי ועדיין לא היתה ממשלה אוקראינית עצמאית, רק לר"ה התקיימו טיסות צ'רטר מיוחדות מהארץ לקייב, ואילו במהלך השנה היה צורך לנסוע דרך ארץ שכנה, מה שייקר מאוד את הנסיעה כשבנוסף היה המחיר וויזת כניסה לאוקראינה יקר אף הוא, ובכלל היה מפחיד לנסוע לבד לתוך השכונה השורצת גויים שיכורים.

אבל כששמעתי מפי הרב המפורסם שתליתי בו כל כך הרבה תקוות את האמת כמו שהיא "אני לא יכול לעזור לך", עודני מעכל את תשובתו ומחשבה עולה בליבי: הרי יש מי שיכול לעזור לך ומדוע לא תפנה אליו?! הודיתי לרב על הזמן שהקדיש עבורי ומיהרתי להתקשר לר' ישראל מאיר גבאי שהתחיל אז את דרכו בארגון נסיעות, ממנו נודע לי כי מתארגנת קבוצה לשבת חנוכה בעלות של אלפיים דולר לכרטיס.

היה זה סכום עתק עבור אברך כמוני, אבל הוא דווקא היה בהישג יד. זהו הסכום המדויק שהצטבר אצלי מכל המתנות שקיבלתי לקראת נישואי מידיים וקורבי משפחה, ועדיין לא הוחלט אצילני לאיזו מטרה להועיד סך זה. בהתייעצות עם בני ביתי הגענו למסקנה כי נסיעה לאומן היא ההשקעה הבטוחה ביותר לטובת עתידנו הרוחני ואף הכלכלי כי הרי כך למדנו שכל ההשפעות באים בזכות הצדיק

וכאמור חז"ל "כל העולם ניוון בזכות חנינא בני" ובוודאי לא נפסיד מנסיכה זו לאחר שרבינו הק' כ"כ השתוקק שנבוא אליו לשיפוך שיח לפני אבינו שבשמים. ואכן אותו משפט אמיתי שיצא מפי אותו גאון זיכה אותי בנסיעה לצדיק האמת, נסיעה שהביאה בעקבותיה עוד המון נסיעות במהלך עשרות השנים שחלפו מאז, כי מצאתי מי שיכול לעזור לי עזרה אמיתית ונצחית בכל תחומי החיים וכיוון שמצאתיו קיימתי בנפשי "אחרתיו ולא אצפנו" ומאז אני נוסע לרבינו הקדוש בכל פעם שצצה בחיי, או בחיי אחד מבני ביתי, בעיה גדולה או קטנה ברוחניות ובגשמיות, ותמיד, אבל תמיד (!), אני מוצא את ישועתי. לא תמיד מיד ובמקום, אבל כיוון שאני מאמין בצדיק, אני מוצא תמיד את הניסים והנפלאות שנתלו לכל ישועה וידוע נאמנה שאת זה נעלתי באומן. וכמובא בליקו"מ (תורה קפ"ז) כי מי שמאמין בצדיק רואה ניסים וישועות, כי הוא יודע לקשר בין הניסים המתרחשים לכוחו וחכותו של הצדיק אליו נסע שפעל זאת עבורו.

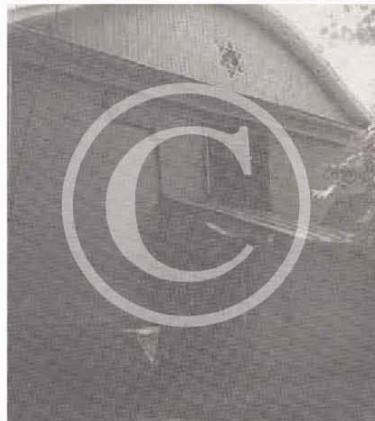
הלל במוסקבה

אחרי שגיליתי לכם מי זיכה אותי בנסיעה זו וכמה שילמתי עבורה אשוב לגולל את זכרונותי מאותה נסיעה היסטורית. "מרינבא רושצ'א" - אם כתבתי זאת נכון - זהו שמו של בית הכנסת העתיק השוכן כבוד במוסקבה הבריה, ובו מתקיימת פעילותם של שליחי חב"ד.

בקומה השניה של בית הכנסת בילינו עשרות מאנ"ש את הלילה החורפי הארוך החל משעה מאוחרת בלילה בה נחתנו במוסקבה, עד כשעה לפני תפלת שחרית כשהמשכנו בדרכינו לכיוון שדה התעופה הפנימי ממנו היינו אמורים לטוס במטוס פרופולו קטן שהחזק על ידינו הישר לשדה התעופה שבאומן (כן, יש כזה דבר). ויהי כעלות החצר עלינו על האוטובוס, לא לפני שטבלנו במקווה החם שביקומת המרתף של בית הכנסת, טבילה שאמורה לטהר אותו עד

חנוכה בהיכל הציון הקדוש

בית הכנסת מרינבא רושצ'א כפי שהיה נראה באותם ימים

ונמרץ בין 'העובדים' שבחבורה, הדיון נסוב סביב השאלה "מקווה מה תזא עליה?" - הייתכן לבלות את ימי החנוכה הקדושים בציון רבינו הקדוש ללא טבילה מקווה? "ומה עם טבילה בנהר כמו שעשר אבות אבותינו?", העלה אחד מבני החבורה את השאלה המתבקשת. "כיצד נטבול בנהר כשהוא קפוא עד כדי כך שניתן לנסוע עליו עם סוס ועגלה כמנהגם של הענגלונים שהסינו את אבות אבותינו?", טענו כנגדו.

אני שהייתי הצעיר שבחבורה הבנתי מתוך דבריהם כי כל השאלה היא אם הנהר קפוא או לא, ואילו טמפרטורות המים פחות חשובה להם לבני שיחי שהכיסופים לטבילה ממקלקלת אצלם את השורה. חלפה שעה קלה בהם עסק כל אחד בשיעוריו הקבועים בחצר הציון או בחדר בפנים. ואותו אברך נמרץ שב ובשורה בפיו. אמנם הנהר הגדול - נהר התשל"ך - כפי שהוא מכונה בין אנ"ש, קפוא לגמרי והדייגים יושבים עליו עם סא ומנסים לדוג דגים דרך חור שהם מנקבים בקרח. אבל ישנו אפיק מים צר הזורם למרגלות הנהר שממול, עליו עובר גשר קטן, וניתן לטבול בו. הבשורה הטובה התקבלה בתשואות רמות ותיכף התארגנה חבורה של כמנ"ש מאנ"ש מגבות על שכמיהם והם צועדים בהירות במורד רחוב בילינסקי המכוסה קרח לנהר הפלא שהזמינו להם משמים לטהר את עצמם בסילודין.

אף אני עבדכם כותב הטורים אמרתי לנפשי בלשונו של החיגר מסיפורי מעשיות "לאם איך נאך גיין וועל איך זעהן ווי אזוי סע ווערט פון די לייט... מלאכים" ובתרגום לשון הקודש: "אלך ואראה הענין איך נעשה מהאנשים האלו... מלאכים". לקחתי אף אני מגבת על שכמי והתלוויתי אליהם.

לא זכורים לי שמותיהם של כולם, הנני זוכר את הרה"ח ר' יצחק פרידמן הי"ד מחשובי משפיעי אנ"ש בארה"ב ואתו עמו הרה"ח ר' לייבל פיש איש הוא מארה"ב ומראשוני העסקנים שפעלו גדולות ונצורות באומן לקירוב תושביה היהודיים ליהדות, פעולות שפירותיהם קיימים עד עצם היום הזה כאשר חלקם התקרבו ליהדות והקימו בתים לתפארת.

שני אלו היו את הרוח החיה שבחבורה, עוד זכור לי, להבדלח"ט, האברך היקר ר' שמואל מנחם גולשביסקי ז"ל (נלב"ע לפני חמש עשרה שנה בתאונה בדרכו לאומן) שהיה ידוע כמשמח אלוקים ואדם, שאף הוא היה בין הטובלים כשבדרך הלון ושוב הוא מפיה רוח עליצה באמרותיו השנונים, שחימומו את הלכבות בקור המפקיא. ירדנו כאמור במורד בילינסקי, חצינו את הכביש ונכנסנו לתוך שביל צר באמצעו של שדה מכוסה שלג, השביל הביא אותנו לגשר ברדל ישן שמתחתיו זורם אותו אפיק מים ועל גדותיו צומחים קני סוף לרוב (כיום שופץ הגשר ונסלל השביל שדרכו הולכים להכנסת אורחים של ר' שלמה פעדער השוכן על אותה גבעה), מעל המים היתה שכבת קרח אולם היא נשברה בקלות ונוצר

אנ"ש בציון רבינו הקדוש - שימו לב לגדר העץ המפרידה בין שני דיירי החצר (מרכז: הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א)

מטוס הפרופלו הקטן שקידם את פנינו הזכיר לנו את האוטובוסים הישנים של אגד, ליד הכניסה הזדקרו מדפים בהם יש להניח את התרמילים והמחזות. המטוס הקטן הכיל מספר מקומות ישיבה הזהים לאוטובוס, ודיילים חסונים חבושי קוטשמעס סמל תעופה מתנוסס בקדמתם הורו לנו ברוסית לשבת במקומותינו. מי שלא הבין את השפה מצא את עצמו בין זרועות הפלדה של הדייל שהנחית אותו ללא אומר ודברים למקומו המיועד.

למה שחשבנו וכשמצאנו את עצמינו עומדים ברחובות טשארקס ומאותתים בידינו למוניות חולפות כבר החשיך הלילה. מכיוון שלא תכנננו את הנסיעה לא הזדמן עבורנו אוטובוס ונאלצנו לעצור מכוניות ולהתקדם לאומן בקבוצות של ארבעה ארבעה אנשים ברכב.

סוף סוף לאחר מסע מייגע בן עשרים וארבע שעות נתקיים בנו "יובתם אל מחוז חפצם". בהתרגשות רבה השתחננו על מצבת הציון הק', הרגשנו כמו תועים ואבודים במרחבי ארץ ציה וצלמוות שסוף סוף מצאו באר מים חיים קרים ורעננים. מיהרו להתארגן בשתי הדירות

מטוס הפרופלו הקטן שקידם את פנינו הזכיר לנו את האוטובוסים הישנים של אגד, ליד הכניסה הזדקרו מדפים בהם יש להניח את התרמילים והמחזות. המטוס הקטן הכיל מספר מקומות ישיבה הזהים לאוטובוס, ודיילים חסונים חבושי קוטשמעס עסמל תעופה מתנוסס בקדמתם הורו לנו ברוסית לשבת במקומותינו

מטוס הפרופלו הקטן שקידם את פנינו הזכיר לנו את האוטובוסים הישנים של אגד, ליד הכניסה הזדקרו מדפים בהם יש להניח את התרמילים והמחזות. המטוס הקטן הכיל מספר מקומות ישיבה הזהים לאוטובוס, ודיילים חסונים חבושי קוטשמעס עסמל תעופה מתנוסס בקדמתם הורו לנו ברוסית לשבת במקומותינו

בשבילי הרקיע הרוסי

מטוס הפרופלו הקטן שקידם את פנינו הזכיר לנו את האוטובוסים הישנים של אגד, ליד הכניסה הזדקרו מדפים בהם יש להניח את התרמילים והמחזות. המטוס הקטן הכיל מספר מקומות ישיבה הזהים לאוטובוס, ודיילים חסונים חבושי קוטשמעס סמל תעופה מתנוסס בקדמתם הורו לנו ברוסית לשבת במקומותינו. מי שלא הבין את השפה מצא את עצמו בין זרועות הפלדה של הדייל שהנחית אותו ללא אומר ודברים למקומו המיועד.

גאזאלין" - אין דלק למטוס, כך פשוט וחלק. נאלצנו לקבל את ההסבר בהבנה למרות שבשום אופן לא הצלחתי להבין מדוע מרגישה את עצמה ארה"ב מאוימת כל כך מרוסיא האדירה שאין לה די דלק לביצוע טיסה קצרה ממוסקבה לאומן. אלא שעד שלא נפתור את בעייתיה של ארה"ב עלינו למצוא טיסה חילופית בהקדם, שלא נמצא את עצמינו מבליים יממה תמימה באוטובוס המפלס את דרכו בדרכי רוסיא המושלגים.

ישבנו והתפללנו, דמעות טהורות של כיסופים נחתו על רצפת הטרמינל כמבקשים להמס את ליבם הנוקשה של הרוסים, האולם מלא בנוסעים, טיסות ממריאות ונוחתות דווקא לטיסה הקדושה שלנו אין להם דלק. ושמה לא הוקם כל המקום הזה אלא כדי להביא את אנ"ש לאומן, מעומק הלב ביקשנו "מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה..."

נשארנו לשהות במקום במשך מספר שעות ולו מהסיבה הפשוטה שלא היה לנו לאן ללכת. לאחר השתדלויות רבות נודע למארגנים כי בשעה הקרובה עומדת לצאת טיסה לטשארקאס הסמוכה לאומן מרחק שעות מספר של נסיעה וכי יש די מקום בטיסה לכל הקבוצה. קפצנו על המציאה, רכשנו את הכרטיסים ושמתנו למצוא את עצמינו יושבים במטוס. אמנם טשארקאס אינה אומן אך היא קרובה לשם הרבה יותר ממוסקבה.

מי יתן לי אבר כיונה

אולם הניע תורם של המניעים. אנו יושבים וממתנים ותולים עינינו במארגני הנסיעה, אלה נכנסים ויוצאים למשרדים השונים ופניהם לא מבשרות טוב. "צריך תפילות" הם ניאותים לשחרר מידע לנוסעים העייפים לאחר לילה חסר שינה.

התחלנו להתפלל כל אחד מליבו כשחשש כבד החל להזדחל בלבבות, שמא חזרו בהם השלטונות מהוריה שניתנה לנו לאומן, כשעדיין זכור לכולנו היטב כיצד נצרכו אנ"ש לחמוק לאומן בגניבה כשהשלטונות מסרבים במשך שנים לאשר את הביקור בעיר זו.

לאחר שעת המתנה מייגעת התבשרנו כי הטיסה שלנו לא תצא היום לפועל, והסיבה? "נייעטא

לא תירא לביתה משלג - בכל מזג אוויר צאן קדשים מתגעגעים לרעה

לא היינו מחזיקים מעמד לולא הידיעה כי בכל רגע עומד להגיע טכנאי ולתקן את התקלה, לקח לנו שעות ארוכות להפנים כי נטשו אותנו בקופסת פח זו, ונשכחנו כמות מלב. אף אחד לא מטפל לא בתקלה ולא בקור ההולך ומקפיא את עצמותינו.

אם אין עירוב מלח מנין

מקום רחב דיו כדי לטבול בו. טבילה זו, שהיה בה יותר מקורטוב של מסירות נפש ונלוו לה ייסורי כפור קשים מנשוא, חזרה ונשתנה מדי יום בימום לאחר התפילה. לפנות בוקר הקור חזק יותר ולכן נדחתה הטבילה לאחר התפילה. אל בני החבורה הצטרף זקן מנתניה ממוצא הונגרי ו' יוסל שוורץ שמו, היתה זו נסייעתו הראשונה לאומן. הוא סיפר לנו כי אשתו משותקת ויש לו בן יחיד, ובכל עת מצוא הזכרים לטובה בציון הק'. יהודי מעניין זה היה מרבה להניע את זמנינו הפני בספורי צדיקים ובמופתים שחווה אצלם. לאחרונה נדע לי כי נתבקש לבית עולמו ואף מצאתי על השולחן בציון ספר שנכתב לזכרו.

הק' בדיבוק בחרים, כל אותם ימים ניזון כל אחד מהצידה שנטל עמו מביתו. הגיעה העת להפיר, היום יום שני בשבת, מטוס מיוחד ממתחן לנו בשדה התעופה באומן לאחר שבינתים הצליחו כנראה להשיג דלק עבור הנסיעה. הערב יש לנו טיסה ממוסקבה לארץ ועלינו להודיר. כל אחד נפרד בהתרגשות ומזכיר את כל השמות שלא הספיק לחזר, קשתה עלינו הפרידה מרבינו הקדוש אך אין ברירה, המארגנים מאיצים בנו לעלות לאוטובוס. לאחר נסיעה קצרה הגענו לשדה התעופה הקרוב שבמקורו שימש כשדה תעופה צבאי, ואכן מטוס קטן עומד במגרש הריק וממתין עבורינו. הדרוכים החותמו ואנו פוסעים לעבר המטוס, הקור החזק שוחתה מלואו ברוחות עזים ששנו בשדה הפתוח, חתך בבשרינו וצרב את אפינו. מספר ארכים התנדבו להעלות את המטען

למטוס כדי לאפשר לציבור עליה מהירה למטוס מפני הקור הצורב.

המטוס שהפך למקפיא

נכנסנו למטוס ותפסנו את מקומותינו, אחד מהחבורה גילה כי תא הטייס ריק מאדם, ושמו על האפשרות להתיישב על כסא הטייס ולשדר במיקרופון הודעות חיוק לנוסעים. אדהכי התבשר כי הטייסים הגיעו ומיהר להימלט אל מקומו, שני טייסים גבוהי קומה חצו את המטוס כשהם מברכים אותנו ברצינות רבה בברכה המסורתית "דבורא הוטרא" שמשמעותו בוקר טוב. הם מניסים להנתיב את המטוס אך זה לא נשמע להם. שוב ושוב הם מניסים את כוחם, כשבינתים מציעי זקן החבורה ר' שבתי הורביץ ז"ל לאונו שוב ששיחוק בתא הטייס שיואל טובו להראות לטייסים על אלו כפתורים הספיק לחלוץ שמה בזה נעוץ פתרון התעלומה. הקהל כולו פורץ בצחוק ושורי בגילופין, ענבור כמחצית השעה יוצאים הטייסים מהתא ומסכיבים בתנועות ידים שישנה תקלה ולכן לא המריאו, הם נפנו לדרכם כאינו בטוחים שמישהו מבחוץ בודק את המטוס או לפחות מזעיק טכנאי מטוסים, או לחילופין דואג לנו למטוס חילופי.

כל אלו הם רעיונות יפים שלא עלה בדעתם של האוקראינים, אלא שלקח לנו כארבע או חמש שעות להבין מה לא מבינים.

כאמור היה הציבור שרוי בגילופין לאחר הזכייה הנדירה להיות בשבת תנוכה אצל רבינו הק', ידועה שיחתו הק' כי מי שהיה אצלו בשלשת הזמנים ר"ה שבת תנוכה ושבעות ניצל מעונש עולם התורה, ולכולם היתה זו הפעם הראשונה בחייהם שזכו לפחות לשני שליש מאותה הבטחה...

בני החבורה החליפו ביניהם שיחות ומאמרים מרבינו הק' ומי שהיה בידו כיבד את חבריו במעט הצידה שנותנה באמתחתו, אלא שמרגע לרגע החל הקור השורר במטוס לחדור בעד המעילים ולצמרת את העצמות. מהר מאוד הבנו כי מטוס שאינו מותגע אינו אלא קופסת מתכת שכשהיא עומדת במרכז שדה תעופה מוכה כפור ניתן לשמר בו בשר מוקפא, אך הוא ממש לא נועד לאנשים חיים שמבקשים להמשיך ולחיות. שפשפו האנשים את ידיהם זו בזו, הורידו את אוזני הקוטשמעס על האוזניים, לבשו את הכפפות, הדיקו את הצעפיים, אך הקור הולך וחדר עד לש העצמות. אחד מהחבורה הציע לצאת בריקוד שיחמם את העצמות וכך עשו, שניים שניים רקדו לפי תור לאורך המטוס במעבר הצר שבין הכסאות כשכולם מתאיים להם כפיים ושירים בהתלהבות. רקדו ורקדו אך גם חתונה נגמרת פעם. אחד אפשר לרקוד. ואילו המטוס היתה אחת ממקורות הקור וכשהאשם זוהה קופלו משענתו חלק מהמספלים והציבור

החזיק את הרגליים על הספסל שמנגד. אחד היינו מחזיקים מעמד לולא הידיעה כי בכל רגע עומד להגיע טכנאי ולתקן את התקלה, לקח לנו שעות ארוכות להפנים כי נטשו אותנו בקופסת פח זו, ונשכחנו כמות מלב. אף אחד לא מטפל לא בתקלה ולא בקור ההולך ומקפיא את עצמותינו. כשהעלה מאן דהוא מחשבה כזו נזפו בו על הרעיון הנואל, וכי מי יפקיר עשרות נוסעים לנפשם בתוך מטוס, רק כשהיה ברור לנו שאף אם נמריא עכשיו לא נספיק את הטיסה במוסקבה, וביורו קצר העלה כי הטיסה הסדירה הבאה ממוסקבה לארץ תצא רק בעוד יומיים, כך שאינו ממחרים לשום מקום, התחלנו להפח דרך לחזור אל הציון הק'. נסינו להביט מחוץ לדלת המטוס, וגילינו שדה חשוך ללא שום נפש חיה בשטח, והתחלנו להבין שאף אחד לא דואג לנו ולא מטפל בטיסתנו. היה זה ר' שמואל מנחם גולשבסקי שהיה מכוונה בלשון חיבה שמוליק, שהתנדב לצאת בגפו אל הקור והרוחות ולהעיק חילוץ לכל הקבוצה.

חיוגו וינועו כשיכור

אם חשבנו שלמדנו פרק ושניים במנטליות הרוסית והאוקראינית התברר למפרע כי יש לנו עדיין מה ללמוד. בעיצומה של האווירה הפסטוראלית ששררה במטוס, החל המטוס להדקעז ולטלטל את נוסעיו מצד לצד כקליפת אגוז. בהלה גדולה אחזה בציבור וצעקות רמות פרצו מכל כיוון. המיושבים שבחבורה קראו בקול "שמע ישראל" כשהם מאריכים באחד עד ש... עד שאחד מהחבורה רץ אל תא הטייס לברר במה מדובר, להפתעתנו גילה כי הטייס פינה את מקומו לטובת ילד קטן שהתלווה אל אביו לנסיעה קודם שמלאו לו שבע שנים, ואחד משלנו שרצה לשמח את הילד הרץ הציע לטייס מספר דולרים כדי שירשה לו למלאות את מקום הטייס למספר דקות. הנגה זו היא שטלטה אותנו והפחידה את כולנו עד מוות.

מכאן ועד לנחיתה בארץ ישראל עבר הכל בס"ד על מי מנוחות, ולשנה האחרת היא שנת תשנ"ג יצאה קבוצה בת מאה איש בטיסה מיוחדת שהמריאה משרה התעופה בעטרות הסמוך לירושלים ונחתה הישר לשדה התעופה באומן, כשכל הדרך מולת הבית ועד הנגעה לציון הק' לא ארכה יותר מחמש שעות. משום מה, השלטונות לא אישרו זאת יותר ושוב לא חזרו אג"ש לטוס מירושלים. לעומת זאת הנחיתה באומן כן חזרה על עממה בראש השנה תשנ"ד אז נחתו כל טיסות הצ'רטו בשדה התעופה באומן, אך הדבר לא חזר ונשנה בעשרים ושש השנים שחלפו מאז.

כמה מרנין את הלב לראות היום את האלפים הפוקדים את ציון רבינו הק' כימי החנוכה, את עשרות האכסניות והמקוואות החמים המשכסות את הציבור הקדוש, את מגוון מפעלי המהרש"ת אורחים המכניים את סעודות השבת בהרחבה, אך הגעגועים והכיסופים שהיו מנת חלקינו באותם שנים, ההתרגשות שהקיפה וחזרה את הנסיעה מעבר אל עבר והפרידה המאלצת עם הדמעות שנלוו אליה, את כל אלה קשה לשחזר היום כשניתן להגיע בקלות לאומן בכל עת מצוא.

עם השלמת יומן המסע חובה עלי להדגיש כי את אותה ישועה לה הייתי זקוק ושבעבורה וקמחשתי את הנסיעה היתה פעלתי גם פעלתי. וכאמור, מלאו ועד לרגע כתיבת שורות אלו, זכיתי בחסד עליון לפעול עוד הרבה שיעות בציון הקדוש והעולה על הכל: הטובות הרוחניות שא"א כלל וכלל לספר עליהם, בחנית "כי אני ידעתי..." אשרינו ואשרינו!

העלית מן

שואאל בפני

יום אחד בעיצומם של ימי החורף מתקשר אלי אחד מידידי: 'יוסף, בוא, יורדים לדוג ביס!', 'יצאת מדעתך?' - שאגתי לתוך פומית הטלפון 'במזג אוויר כזה סוער?' והוא בשלו: 'זהו הזמן הטוב ביותר לדייג... ואני, כמו חבר טוב, עטיתי על עצמי מעיל חורף ויצאתי, לא לפני שהפטרתי לעבר אמי שלא תדאג לי.'

כצפוי, הים היה סוער באופן מחריד, גלים גבוהים התנפצו על החוף בחמת זעם, השמים היו מחופים בשכבת עננים קודרת ומאימת והגשם ניתז בעוצמה, טרם הספקתי להבין ולהתבונן בדבר, וידידי תוחב לידי רשת דייגים גדולה שבתחתיתה משקולות 'קדימה' הוא מצווח לעברי, מתגבר על יללת הרוח המרעידה, 'עולים על הסירה ומפליגים, אתה תשב מאחור ותאחז ברשת בחזקה עת באים הדגים בשעריה... היהור שלא תישמט מידך'.

הפלגנו לעבר האופק המשחיר כאשר בליבי חשש עז מפני הבאות, ואכן, לא עובר זמן רב וגל אדיר ממדים הופך את הסירה על פיה ומטיח אותנו עמוק אל המים האפלים, שנינו ידענו לשחות היטב כך שלא התרשמתי מהאירוע יתר על המידה, חפצתי לעלות על פני המים ולהשתלט שוב על הסירה, אלא שלחרדתי אני חש כי רשת הדייגים האיומה והכבדה הסתבכה סביב רגלי תוך שהיא מושכת אותי לעבר קרקעית הים, אני מנסה להיאבק בה למשך שניות ארוכות אולם סיבוכי חבליה הדוקים היו בחזקה סביב ארכובות רגלי ללא יכולת תזוזה, אני מנסה שוב ושוב, האוויר אחל מריאותי, ואז באחת מבליחה בי המחשבה, שכנראה זהו זה... סיימתי את הסיפור כאן בעולם, התחלתי לצלול מטה מטה לעבר הקרקעית ואז עולה בליבי צעקה אדירה: 'ריבוננו של עולם... א נ י ל א ר ו צ ה ל מ ו ת !'

ופתאום, כבמטה קסם, החליקה הרשת מעל רגלי כמו משלל היתר, ובכוחותי האחרונים אני עולה על פני המים, חברי שכבר השתלט על הסירה שמח לראותי אולם לא תיאר לעצמו איזו דרמה התחוללה מתחת למים בדקה האחרונה - - -

אנו יושבים פעורי פה ומאזינים ברוב קשב לסיפור החיים הבלתי שגרתי בעליל של הר"ר יוסף עובדיה הל"ו, שזכה לשוב בתשובה ולהתקרב לאור הצדיק זה עשרות בשנים, כשר' יוסף מספר את סיפור הצלתו הפלאי הוא

"אני מנסה שוב ושוב, האוויר אוזל מריאותי, ואז באחת מבליחה בי המחשבה, שכנראה זהו זה... סיימתי את הסיפור כאן בעולם, התחלתי לצלול מטה מטה לעבר הקרקעית ואז עולה בליבי צעקה אדירה: 'ריבוננו של עולם... אני לא רוצה למות!'" | הר"ר יוסף עובדיה מיקירי תושבי בית שמש ומהמקורבים הוותיקים לרבינו הקדוש, משתף את קוראי 'אבקשה' בסיפור חייו המפעים המלא וגדוש בהסתר וגילוי חסדיו יתברך, ומגולל את הדרך הפתלתלה רצופת מהמורות נוסקת שמים ויורדת תהומות שעבר עד שזכה ליאור כאורו של רבינו הקדוש

מזכיר לנו את דברי רבינו הק' בתורה ק"י על דברי המשנה באבות: "פְּרָיִינָן מִן הָאֲדָמָה מְדַעְתָּהּ וְשָׂלָא מְדַעְתָּהּ: כִּי שְׂמַעְתָּי בְּשֵׁם הַבְּעַל שֵׁם טוֹב. כִּי קָדָם לָךְ גִּזְרֵי דְיוֹ שְׂבָעוּלָם, חַס וְשָׁלוֹם, מְאֻסְפִין כָּל הָעוֹלָם אֶם מְסַפְּיָין הָרִין הָהוּא, וְאָף אֵת הָאִישׁ כְּעֶצְמוֹ שְׂגָדוֹ עָלָיו הָרִין, חַס וְשָׁלוֹם, שׂוֹאֲלִין אוֹתוֹ אִם הוּא מְסַפֵּי, אֲזִי נְגַמְרֵי הָרִין, חַס וְשָׁלוֹם..."

מ'דהים הדבר, אומר ר' יוסף, שכאשר הסכמתי למות והתייאשתי מחיי, יכולתי לפלוט בדרך כל הארץ, אולם ברגע שלא נואשתי לטובת סירבתי ללכת...הקב"ה הציל אותי בשנייה אחת. זה מסר עצום לעולמי: אם לא תתייאש, גם הש"ת כביכול, לא יתייאש ממך!

מן הפח אל הפחת

יוסף עובדיה נולד בעיר רחובות למשפחה מסורתית העמלה קשות לפרנסתה, יוסף שחווה נערות לא קלה לא מצליח לסיים את חוק לימודיו, מסתפח לנוער שוליים, יודע עימם מסתבך עם רשויות החוק פעם אחר פעם, חלק מבכריי, מספר ר' יוסף, נשלחו למוסדות טגורים, ואני משום מה הצלחתי לשכנע את השופט

ר' יוסף בדירה באומן בתקופת התקורבות

שלא אשוב לסורי ושחררתי שוב ושוב, אולם ככלב השב על קיאו שבתי שוב ושוב לשלוח ידיי במעשים שאינם אהודים על שומרי החוק כאשר כל הזמן אני ניצל באופן פלאי... בשנים הללו יש כמובן בלאגן בבית, אני רואה את יד ה' עימי ומבין שיד ההשגחה העליונה שומרת עלי ורוצה להתחיל לחדול ממעשי, אולם "חזק הוא ממני" ואיני מצליח לצאת ממעגל ההרס העצמי, המצב שלי מאוד מעיק על הוריי, אני ישן בחלונות ולא מתפכח, רק בהגיעי לגיל 17 התחלתי קצת להירגע, הִבְרָתִי לקבוצת נערים שחיה את חייה בטבע ולמשך שנה חדלתי לגמרי ממעשים של חוקיים אלו.

בהגיעי לגיל 18 גוייסתי, וגם אם לא השתלכתי, הייתי חסר ממון ובשל כך מסתבך שוב ושוב, למרות שנודתי חברתית היה קשה לי מאד לחדול מהרגליי, כאב לי שאני מתנהג בצורה הזו אולם ללא יכולת להשתחרר מכך, אט אט קפץ עלי רוגזה של העצבות והדיכאון עד שחשתי שחיי אינם חיים, הפכתי להיות עריק, והייתי יוצא ונכנס בבתי כלא צבאיים, הנס היה שאותו "שם טוב" שקניתי לי בזכות "מעשיו הטובים" הטיל פחד ואימה על הבריות לא סבלתי פיזית משכניי לתא, הרגשתי שה' יתברך קורא לי לשוב אולם אמרתי לעצמי שאיני מוכן להיות 'צבוי', או שאני שומר דת לגמרי או שאני רשע גמור, והיות שחשתי שאיני מסוגל להיות צדיק גמור ונתרתי בקצה השני, צרת 'ריבוי האור' הידועה, מובן שחשתי מאוד רע וחוויתי הרבה משברים.

לאחר השחרור בגיל 21 הייתי עובד בעבודות מזדמנות, הייתי מאוד מסור לעבודה אבל לא יכולתי לעבוד יותר מ 10 ימים בחודש, היה לי קושי להתמיד, לא כיבדתי את הוריי ועדיין נותרתי רחוק, עצוב, וצמא להארה.

הבבא סאלי מופיע בחלום

לילה אחד שכנתי לישון, ופתאום מנקרת במוחי מחשבה ללכת למרכז המסחרי ולהתעדכן בחדשות היום, לך למרכז תקנה עיתון, אני מנסה להירדם אולם המחשבה לא מרפה ממני, טורדנית, בלית ברירה אני קם, הולך, קונה עיתון, שם אני קורא ידיעה על ילדה קטנה כבת 4 שחוללה במחלה קשה 'לוקמיה' שמה, הוריה פנו מזה זמן רב והעיתון אל מי שביכולתו לתרום לה מוח עצם על מנת להציל את חייה, הסיפור נכנס לליבי מאוד וחשתי צורך עמוק לסייע להם, מיד למחרת בבוקר פניתי לרב מוכר בשכונה שלנו בבקשה שיצטרף עמי לבית החולים שם מאושפזת הילדה הקטנה וינסה לעזור להם בדרך כלשהי, הרב הסכים, שמתי כופה לראשי והגענו יחד אל בית החולים, פגשנו את הוריה, אולם אז הסתבר כי הכניסה לחדרה של הילדה איננה

אפשרית מאחר והיא זקוקה לכידוד מלא. אינני יודע מהיכן צץ במוחי פתאום הרעיון אך באותו רגע אני פשוט מוצא את עצמי נוגש לאבא, בתוך 'עוזרי' של הרב, ושואל אותו האם הוא מקפיד על הנחת תפילין, משהשיב בלשילה, אני שומע את עצמי אומר לו: 'אתה צריך לקבל על עצמך הנחת תפילין לרפואת בתך', האב משיב לי כי אין לו תפילין אולם ישמח להניח, מיד השבתי לו בהתלהבות: 'אז אקנה לך תפילין!'

שבתי לביתי ואני מתברר לי כי עלות התפילין הינה בגובה של משכורת חודש שלם, לא היססתי, נגשתי למעסיק שלי שהיה יהודי מסורתי ובעל לב חם, סיפרתי לו את הסיפור, ובקשתי ממנו שיעניב לרשותי את הסכום על חשבון המשכורת של החודש הבא לשם קניית התפילין, הוא הסכים ואף שמח להשתתף במצווה וכך החל אביה להניח תפילין מידי יום, כשאני אט אט מתחבר למשפחתה ומנסה לסייע להם בצורות שונות.

בתקופה ההיא באחד הלילות היה לי חלום מעניין מאוד, בחלומי אני רואה את 'הבבא סאלי' יושב מולי על מיטה בסגנון שיבתו המפורסם, והוא אומר לי: 'יוסף, קח את המים ששבת על הציון שלי ואת אותם לאבי הילדה זה יועיל לה מאוד'. אמר ולא יסף. קמתי בפליאה, ואז נזכרתי באחת כיצד שנה קודם לכן בינאם דהירולא של הבבא סאלי אמי ביקשה ממני להצטרף אליה לנסיעה לקברו הקדוש, הייתי חולה בשפעת קשה והתקשיתי מאוד למלא את בקשתה, אולם לאחר שהפצירה בי רבות נעתרתי ויצאנו לדרך, הייתי חלוש מאוד, אולם אימי ביקשה שאניח בקבוק מים על ציונו לסגולה, כפי המקובל בקרב עדות המזרח. הגעתי למתחם הציון אולם היו שם אלפי איש והדוחק היה רב מאוד, חשתי שאין בי כח להתקדם ולו מטר אחד נוסף, זכרתי שאמרתי לעצמי: 'יוסף חזור לרכב וספר לאמך שהנחת את המים ועשית כמבוקשה', סבור הייתי לעיתים כי אי אמירת אמת תסייע לי בחיים, טרם הכרתי את עוצמתה של האמת ואת כוחו הכביר של מי שאינו משנה מדיבורו. התחולל בקרבי מאבק איתנים של ממש, אולם לבסוף החלטתי להתעקש ובמאמץ רב מאוד הגעתי לציון, הנחת את המים ונשקתי לאבן המצבה כשאני חוזר לאחר מכן לרכב המשפחתי נטול כוחות אך מלא חיות ושמחה על ניצחון קטן דקדושה...

ובכן, לאחר שהתעוררתי מהחלום המופלא, ניגשתי לאמי והזכרתי לה את מעשה המים, הפתעתי היא השיבה לי כי המים אכן שמוזרים אצלה במקום בטוח... נטלתי את המים ואצתי לבית החולים, האב שמע את הדברים והסכים לבצע אחר הוראותי בתמימות, הוא השקע את בתו במים הללו וראה זה פלא: למחרת בבוקר הוא מתקשר אלי בהתרגשות עצומה, משברי

המשפטים הבנתי כי בתו הקטנה קמה בבוקר, אמרה לו שהיא רוצה לאכול אטבית, שוקו, כאילו הבריאה לחלוטין, וזאת לאחר חצי שנה ששום דבר מאלו כמעט ולא בא אל פיה, האב 'הפך את העולם' להביא לה את דברי המאכל ששייבו את נפשה, אולם לאחר שאכלה ונורגעה היא עלתה על יצועה ונפחה את נשמתה ברגוע - - -

המקרה הזה שהיה נשגב מבניתי לטלל אותי כהוגן, נשברתי לרסיסים שכן עשיתי רבות למען אותה ילדה ומשפחתה ופתאום היא מסתלקת מן העולם באורח פלא שכזה. כיום אני מבין שכנראה הייתה זו סייעתא דשמיא שהיא תפסיק להתייסר ותלך לעולמה בשלווה, אולם אז טרם הבנתי זאת ולצערי עדיין לא קיבלתי את הכוח להיטיב את דרכי.

זיק של אור מתעורר

כעבור תקופה, לאחר כשלוש עסקי נוסף שעורר אותי שוב לחשוב על התכלית, השפיעו עליי קרובי משפחה להתחיל לשמוע קלטות של שיעורים חובצי להבות מפי הרב יעקב יגן ז"ל. כידוע, ה' יתברך קורא לך לעיתים דווקא דרך חוויות של חוסר הצלחה, מתחילים לצוץ בקרבי הרהורי תשובה, אני שומע את הקלטות שוב ושוב, עדיין לא הכרתי את רבינו הק' בכלל אולם כעבור שבועיים ימים אני זוכה לחבוש כיפה ולהתעקש בציצית, ה' יתברך נגע בי, אין פירוש אחר, מסכם ר' יוסף בהתרגשות, אתה יכול להיות שנים סביב זה ופתאום משמים מרחמים עליך וזה קורה...

התחלתי להעמיק את היכרותי עם דרך התורה והמצוות שכבמקביל אני זוכה להקים את ביתי מתוך רוח של טהרה והתחדשות, התחנתני בסיוע גדול של יהודי חרדי אמיד מתושבי אשדוד שסייע לי ביד רחבה בכל הוצאות החתונה, בתחילה התקשתה נותן ביתי לעכל את הצעד הדרמטי הזה של חזרה בתשובה, אולם ברוך ה' ככל שעבר הזמן הצטרפה אליי לתהליך.

עברנו לעיר בית שמש, אט אט אני מרגיש שינוי פנימי, אני הופך להיות אדם טוב יותר, לא רוצה לצער אף אדם בעולם, בהתלהבות הראשונית שלי אני מצליח להדיק את כל בני הבית בבית חמי, בכל שבת הייתי מזמר שמה וניגוני שבת בהתלהבות, ואט אט כל המשפחה חוזרת בתשובה, עובר זמן רב לא נדמרכש של בעל תשובה שגילה את האור וחפץ להסתער עליו בכל כוחו אני חש צורך עז להתקדם, לעזוב את כל העולם של העבודה והפרנסה ולהתחיל ללמוד תורה ברצינות, מובן כי בני הבית מתקשים לעכל את הרעיון 'פרנסה מנילך? אולם לא יכולתי להתאפק, פשוט סירפתי בבית שאני יוצא לעבוד ורגלי היו מוליכות אותי לביהמ"ד

שם הייתי לומד בחיות עצומה, בערב בחזרתי לביתי הייתי מלמלך את עצמי במעט חול וחצץ כדי שניכר יהיה שבתי מעבודת כפיים... רק כעבור חודש כאשר הגיע תלוש השכר המזערי, נפתחו ב'קלקלת' ולמפרע התברר לזוגתי כי עבדתי בעבודה שונה...

ברוך ה', הפעם בהסכמתה של זוגתי, אני נכנס לכולל של בעלי תשובה, אמנם המלגה החדשה של הצנועה היא 500 ₪, אולם התורה כובשת את ליבי וכל חפצינו לא ישוו בה, במקביל מסתבר שאני זכאי לדמי אבטלה למשך חצי שנה וכך אני זוכה ללמוד ביישוב הדעת מספר חודשים.

אומן ראש השנה בפעם הראשונה

ואז נשמעים פעמי חודש אלול, השנה שנת תשנ"ג, ראשית ימי ההתקבצות הגדולה באומן בראש השנה שהחלה לצבור תאוצה משנה לשנה. ידיד היה לי בכלל ור' אליהו אחרר שמו, זכרוננו לברכה, הוא היה מקורב לרבינו הק' בכל רמ"ח ושמ"ה, והוא יציע לי לנסוע לרבינו הק' לראש השנה. כאמור לא היה לי שמץ של מושג מי היה רבינו אולם מתוך שלא לשמה בא לשמה, תדיר היה בליבני רצון לנסוע לטיול בחו"ל, והייתה זו סיבה מספקת עבורי להגיע לציונו הקדוש, דא עקא שמומן לא היה בידי וידעתי היטב כי גם את הסכמת בני ביתי לא יהיה קל עבורי להשיג, אולם ידידי ר' אליהו לא התרשם מכך, הוא לימני דבר אחד: 'לך תתבודד על זה', אמר לי, 'תפעל את ה'אומן' שלך בשדה'. מעולם לא התבודדתי, ללכת ליער ולדבר עם ה' היה נשמע דבר רחוק בעיניי, אולם עשיתי כמצוותו בפשיטות והייתי הולך מידי יום להתבודד ולבקש מה' שיביא אותי לאומן לראש השנה, ידידי ר' אליהו היה מרחיב בדבר מידי יום, מלהיב אותי ואת חבריי, ומתאר ברגש רב את ההתעוררות והחיבור האדיר לה' יתברך לו זוכים כל הבאים בשערי הציון הקדוש... לאחר מספר ימים עלה בדעתי לנסות למשוך מהכספומט מעט כסף, ולמרות שיודע אני כי קל יותר להוציא מים מסלע מאשר מומן מכספומט ריק - הלכתי לנסות את מזלי. ניגשתי למכשיר ואני רושם סכום למשיכה 350 ₪ שכן זה היה הסכום המקסימלי הניתן למשיכה ביום אחד, לפתעתי הכספומט הראה סימנים חיוביים... הסכום המבוקש יוצא! אני מביט מופתע, סכום הכרטיס לאומן באותם ימים עמד על כ- 1700 ₪, מאחר וראיתי כי טוב החלתי להגיע מידי יום לכספומט למשך 350 ₪ כאשר אין לי שמץ מושג מדוע הסכום יוצא, מה שמפתיע הוא שלאחר שגייסתי את כל הסכום וניסיתי למשוך מעבר לו נבלע לי הכרטיס והתברר כי הוא שקב חיים לכל חי. כנראה סיים את תפקידו. רק לאחר

עובר זמן לא רב וכדרכו של בעל תשובה שגילה את האור וחפץ להסתער עליו בכל כוחו אני חש צורך עז להתקדם, לעזוב את כל העולם של העבודה והפרנסה ולהתחיל ללמוד תורה ברצינות, מובן כי בני הבית מתקשים לעכל את הרעיון: 'פרנסה מנילך? אולם לא יכולתי להתאפק, פשוט סירפתי בבית שאני יוצא לעבוד ורגלי היו מוליכות אותי לביהמ"ד שם הייתי לומד בחיות עצומה

תקופה ארוכה הסתבר לי כי עליי להחזיר את ההלוואה אותה נתן לי הבנק ברוחב ליבו, אולם באותה העת הדבר מדויק ונצרך ביותר... במקביל המשכתי להתבודד על כך שבני ביתי יסכימו שאסע וברוך ה' פעלתי, עוד טרם הגעתי אני לאומן זכיתי ובי"ב נסעו גם הם לשם עם קרובת משפחה, וברוך ה' שבו משם בהתחדשות גדולה, קריאת שמע, ברכות, אמונה חדשה מתגלית, ומצוות מעשיות והפכות להיות דבר שבשגרה.

יצאנו לדרך, נחתנו בנמל התעופה שבאודסה, האולם קטן, אטום, הרוסים הידועים בקבלת הפנים שלהם נועלים אותנו שם שעות, אט אט יורד לי האור, לא מבין מה אני מחפש כאן... סופסוף נוסעים לרבינו, אולם אין לי שום חיבור, הגעתי לאומן אבל לא לרבינו... מה גם שעולם התשובה שלי טרם היה בנוי כראוי ועדיין מהלך הייתי בין עולמות שונים, אני נוטע לטייל בן סופיה, קונה פה ושה ומשוטט, בערב ראש השנה פתאום נגש אלי יהודי ושואל אותי: 'היית כבר בציון הקדוש?' מששמע שלא, אמר לי: 'וכי איך יודע שאם עומדים אצל הציון של הצדיק ניצולים משאלו תחתיות?' דבריו נכנסים בליבי כאשר של עכנאי 'מתאים לי להינצל משאל תחתיות'... הגעתי לציון, אני לוקח תיקון הכללי, ואז אני שומע בחור אחד שצועק במרו ליבו ושופך את מררתו בככי על כך שאינו שומר את עניו, דבריו נכנסו בלבבי, חשתי שהוא מבטא את אשר אני צריך לצעוק גם כן, הייתה בדבריו עוצמה ואמונה שאכן מי ששוכן כאן יכול לפעול זאת, אולם טרם פתחתי את פי בהתבודדות בציון הקדוש.

מלחמת עולם רוחנית

מגיעה שעת תפילת מנחה של ערב ראש השנה אני נכנס לקלויז ורואה את השלט הגדול 'אכלו מעדנים ושתו ממתקים' עשה לי טוב על הלב... ממתקים... מעדנים... אולם לאחר כמה דקות שוב יורד האור, הולך לי לאכסניה בה שהיתי, עולה על יצועי ומתפלל שייגרם הסיטון... כך עד למחרת אחר הצהריים... לא ידעתי איזה קרב איתנים מתחולל על ראשי בין כוחות הקדושה לטומאה... באותה שעה של אחר צהריים גובר כוח הקדושה שבנשמתי, פתאום שב לי הרצון ללכת לקלויז, אני נעמד צמוד לארון הקודש ומתחיל להתפלל תפילת מנחה של ראש השנה בדביקות עצומה, פתע פתאום לא נותר זכר מאותו איש וזו ומנוכר שהיה כאן לפני רגע, חשתי הארה רוחנית שלא חשתי מעולם, זכיתי להארה אינסופית אותה לא חשתי מעודי, התענגו היה גדול מאוד, אין לתאר! ממש מתנה הניתנת לעייתים לאנשים רחוקים כדי לעודדם להתקרב.

אבל התפילה מסתיימת ו... 'בוש' ההארה

הבנתי כי משימת חי היא להתחיל לעבוד עם אמת מוחלטת, בלי שום חן של שקר, ובלי שום כוחנות, רק בתפילה בפשיטות ובתמימות על כל דבר מתוך המתנה וסבלנות עצומה, ככל שהצלחתי להירפא מהשקר הבנתי שכלום לא בידיי באמת, רק שאני יכול לעשות זה אך ורק להתפלל תקטיו תפילות על כל נקודה

הלכה, פתאום אני לא מוצא את עצמי במקום הזה, לא נוח לי להיות חלק מהציבור הזה, עד כדי כך שבחזור בשדה התעופה אני מוצא את עצמי מתרחק מאיש, שלא יחשבו שאני קשור אליהם... כגודל הקרבה גודל הריחוק, אני גומר בליבי שאינני רוצה לשוב למקום הזה יותר, 'אני עם רבי נחמן סיימת'...

יצוין כי פה ושם כשחברים שאלוני איך היה ראיתי לנכון לתאר להם את החוויה בצבעים פים למרות שלא חשתי כך באותה עת, חברי ר' אליהו שכן היה מחובר לרבינו בכל ליבו הקים מניין בצנ, ונבנה מקווה, והדבר מאוד הגביר ועורר את ההתקרבות לרבינו בקרב הקבוצה בבית שמש, ואני ממשיך את חיי עדיין חצוי בין עולמות. יום אחד חשתי לפתע געגועים גדולים לשוחח עם ה' יתברך ביער, התחלתי פשוט ללכת כל יום להתבודד שעה שלימה והתחלתי להתעלות רוחנית, הייתי מרגיש בהתבודדות מתיקות עצומה, בכית עצמות, וחוויתי התעלות רוחנית לא מוסכרת, כך שנה שלימה, ההתקדמות שלי הייתה אדירה גם בלימוד וגם בדקדוקי הלכה והייתה ממש לפלא בעיני חברי שחשבו בחוש כיצד אט אט פנים חדשות באות לכאן, התחלתי לשמור את עיני בצורה מוחלטת, והתעליתי ממש, אולם דווקא לראש השנה לא רציתי לנסוע, היה לי זיכרון לא טוב, לא נתתי את ליבי לקשר בין אותו ראש השנה לבין השנה הנפלאה שעברה עלי, 'הצדיק אבד ואין שום על לב'... שגארתי בארץ.

רק בבוקרו של ראש השנה כשאני מוצא את עצמי בבית כנסת קטן בבית שמש 'נופל לי האסמון', הריק הזה והכבדיות יצרו אצלי בכיות געגועים נוראים, וכולי מתייסר. למה לא נסעתי?... נראה כי תחושת הריקנות הנוראית הזו היא שדחפה אותי לנסוע בשנה שלאחריה...

כדרכם של בעלי תשובה שחפצים בלבוע את כל העולם ולהספיק את כל אשר נזחו בימים שהלכו בחושך, הייתה שנה זו גם כן מלאה בהתעלות שאין דוגמתה, לא הכרת את העולם הזה, תפילות בנץ התמה, מקוואות קורים, התבודדות מרטיטות ושמירת עיניים מופלגת...

'בהגיע ימי ראש השנה זכיתי שוב לנסוע לאומן אולם פתאום נפל עלי שוב חושך ענן וערפל שאין דוגמתם בכל העולם... 8 ימים של חושך עצום שאין כמוהו, קשה לי להיזכר באותם ימים ממש בבחינת 'ערפל ששם הוא האלוקים' ולהשלמת ההסתרה הרי מיד כשאני שב ארצה הכל משתחרר ואני שב להיות כאחד האדם. וכך עבר עלי משנה לשנה, פעם אני נוטע ופעם לא, ובכל פעם חש שהדבר הזה חזק ממני וכשאי נוטע אני מתאכזב...

איה הקדשה היא בעיניים

"כאמור, בכל אותה תקופה אני זוכה במשך כמה שנים לשמירת עיניים מוחלטת, אינני רואה מאומה מהבלי עולם הזה, מלא בדביקות, עצמי מתרחק מאיש, אף אחד בעולם לא כל תפילה שיופה בדמעות, עולם אחר לגמרי, אולם מעל הכל משום מה ריחפה לה עננה כבדה של עצבות ודיכאון, חשתי כי טרם הגעתי אל המנוחה והנחלה, עדיין שרוי הייתי בחיפוש מצמיא מלוח ותוחלת ממושכה.

באותם ימים ריחם עלי הבורא ולאחר שנים של חוסר הבנה בלימוד פתאום חשתי שנפתח לי משהו: התחלתי לאהוב את התורה ואפילו קצת לחדש בתורה, שכן עד לאותו היום הלימוד שלי היה מאוד חלש, והייתי בוכה הרבה לזכות להבנת התורה ומאוחו יום נפתח לי פתח רחב לחדש חידושים בתורה שבכתב, זכיתי לכתוב חידושים על פרשיות השבוע שאין לי מושג מאין באו לראשי, שכן לא הייתי ידען כזה גדול, אולם תלמידי תמימים שראו את דבריי אמרו לי שברבים מהדברים אני מכוון לגמרא פלונית הזו ולמדרש פלמוני... בהמשך כשעשיתי עבודת חיפוש מקורות באמצעות תוכנות מצאתי גם אני אסמכתאות ממדרשים וגמרות...

דבר זה החיה אותי מאוד, יום אחד כשהראיתי את דברי התורה שלי לידידי ר' אליהו שכבר זכה למלא כריסו בשי"ס וראשונים ואף בספרי קבלה, הוא שמח מאוד למקרא דבריי וביקש שאדפיסם, ולבסוף אף זכיתי שימנן את הדפסתם, היה זה עת חלה את חוליו האחרון ממנו לא קם, טיפולי הדיאלוזה הכריעו את גופו, ולמצער הסתבר כי השאיר צוואה להקצות לי סכום מירושתו לצורך הדפסת ספרי הראשון.

ר' יוסף משתף אותנו בכל פרטי ושלבי התקרבותו ובכל נפתולי הליכותיו בעבודת ה' כפיירוש רב, מדבריו עולה כי שנים רבות הוא משתוקק ומתייגע להגיע לעבודת ה' מלאה ולמרות כל הקשיים הוא לא נואש עד עצם היום הזה למצוא את האיוון הנכון והמקום המתאים לו לפי שורש נשמתו ונטיית ליבו:

בהמשך, מגולל ר' יוסף, זכיתי להוציא ספרים בתחומים רבים בתורה, ואף פתחתי בית כנסת

לבעלי תשובה בבית שמש, אולם בכל אותה עת עברתי תחושות לא פשוטות והשמחה היתה ממני והלאה, ולמרות כל זאת מסרתי את נפשי להתגבר על כך, ורק התורה וההתבודדות החיו אותי ושמרו על שפיותי, אף אחד בעולם לא ידע מכך, אפילו בני ביתי. למרות שלעיתים היו אומרים לי: 'מה איתך יוסף, אתה הולך כמו צל בבית חסר שמחה וחיות'...

הבבא סאלי - רבי ישראל אביחוצירא

הויעיקר - לחטוף את היגון ואנחה לתוך השמחה

ר' יוסף משתף אותנו כיצד כבר מגיל צעיר חווה מספר מאורעות שבהם גילה צד חזק מאוד באישיותו שנמשך לעצבות ומרה שחורה, אם זה בעת שהתרחש אובדן במשפחה המורחבת, או כאשר נקלע לקטטה וסכסוך עם בני גילו, חרדה זו שבאה לידי ביטוי גם כאשר כילד לא היה מסוגל להתקרב לחלון ביתו שהיה מצוי בקומה גבוהה, הביאה אותו לבלות שנים רבות מחייו בחיפוש אחר הדרך לצאת מעצבות ולהילחם במרה השחורה, ר' יוסף מפרט זאת על מנת להדגיש את השועה הגדולה לה זכה לאור

הכרתו רבת השנים עם תורת רבינו הקדוש. ר' יוסף ממשיך: לפני כ-10 שנים, ביום בהיר אחד, ב"ב מראים לי כתבה שלמה הסוקרת את אחוזי הדיכאון והחרדות באוכלוסייה, ואת שיטות הטיפול בהם, הבנתי באחת כי ישנם מאות מיליוני בני אדם בכל העולם הסובלים מאותה הבעיה שיש לי, בארץ ישראל לבדה למעלה מרבע מיליון איש סובלים מכך, וישנם דרכים שונות טובות יותר ופחות לטפל בכך, המשבר שחטפתי היה נורא, הייתי בטוח כי כל הסבל שלי הינו חלק מעבודת ה' העצומה שלי, מתיקון הנפש הייחודי לי (ר' יוסף מסייג את דבריו: 'מה שגם נכון כפי שהבנתי בשלב מאוחר יותר בחיי, אולם לא באותה העת) אולם דימיתי לחשוב באותו רגע כי מה שהבנתי כל השנים - שדווקא ההתקרבות לאורו העצום של רבינו טומנת בחובה ייסורים גדולים שנועדו לתקן את נפשי - הבנה זו בטעות יסודה, פתאום מסתבר לי שאני כאחד האדם, וייסורים אלו הינם מנת חלקם של רבים... התחושה הייתה קשה מאוד, זר לא יבין זאת, רק מי שקצת טעם את טעמה הארוך של מסירות נפש ומירות אין קץ במשך שנים רבות יוכל להבין את אשר התחולל בנפשי 'כל התיאוריה השלמה של התקרבות לרבינו ומניעות על הקדושה שהעסיקה את מוחי ודעתי יום יום שנים רבות קרסה כמגדל קלפיס' - - -

נפלתי למשכב. ובמשך תקופה של סבל לא יכולתי לתפקד כלל.

הייתי מאוד מאוכזב, חשתי שאני מאבד את קשר האהבה שהיה לי עם ה', לא רציתי לשוב אחורנית, אבל גם איבדתי את החשק ללמוד תורה, אולם מאידך ברור היה לי שאין לי דרך אחרת ורק דרכו של רבינו היה הדרך שלי, כעת נותר לי לברר מ מ ד ש מהי - - -

מחשב מסלול מחדש - - -

יום אחד דופקים על דלת ביתי שני חסידים ברסלב שבקשו צדקה, בצר להם סיפור להם ב"ב על מצבי, הללו ביקשו שאבוא לסלון... גררתי את עצמי בכוח והנהגתי להם לשלום: 'מה קורה אתך חבר יקר?', שואל אותי אחד מהם. 'דיכאון, אה?', 'תקשיבי', הוא אומר לי, 'הייתי שוקד שנים על התורה, יום אחד הקב"ה לקח אותי ונהיית ירקן,

אל אהים יקרים וקוראים נאמנים!

עם מלאות שלוש שנים מאז זכינו להופעתו והוצאתו לאור של גליון ובטאון

אבקשה

אין בפינו מילה להודות ולהלל לשמו יתברך על רוב חסדיו שהפליא עמנו והנחנו בדרך אמת, ונסך בנו כוח ואוסף ונבורה שלא כערכינו לעמוד נגד כל נחשולי המניעות העצומות ולהתמסר במסירות נפש נוף וממון כדי לזכות להאיר ולהפיץ ולהזריח מדי חודש בחודשו את התנוצצות נעימות אורו הנצחי שלא יכבה לעולם של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה בטהרתו ואמיתותו

כפי שהנחיל לנו התלמיד הנאמן בירח יכון עולם מוהרנ"ת ז"ע

אשר גם ונמלט מכל התמנות והתנשאות וכל מגמתו ותשוקתו אחת ויחידה לגלות ולפרסם את אמיתת רוממות וגדולת רבו הקדוש והנורא אור שבעת הימים

וכל זה נזקף ברובו אודות לחיזוק הגדול והעצום והעידוד של האחים היקרים

בזי בית אבקשה

אשר מדי חודש בחודשו חוסכים מפת לחמם להיות שותפים במפעל ההפצה הגדול ובקיום הצוואה הגדולה: "שכל עסקכם יהיה: יפוצו מעיינותיך חוצה".

ואולם יחד עם ההודאה על העבר הננו

צועקים על העתיד

כי עדיין לא באנו אל המנוחה והנחלה ועדיין יסודות הבית זקוקים לחיזוק ויצבות כלכלית של

שמונים אבני קודש (כ"א ע"ס 100 ש"ח לחודש)

על מנת שנוכל לבססו ולהחזיקו (ובעתיד א"ה אף להרחיב את הגליון במדורים חדשים ובתוספות מאידות לב ונפש) להגדיל ולרומם את תורות ועצות הנחל נובע מקור חכמה כפי שהם נובעים ומתחדשים בשורשם העליון

והננו בקריאה נאמנה ובתחינה לכלל הקוראים הנלבבים שעדיין לא נטלו חלק בבית "אבקשה" שייצטרפו בלב טוב ורוח נדיבה כדי שנוזכה יחדיו לראות במהרה בתפארת עוזו וקדושתו של רוח אפינו משיח ה' תיקון ותקוות כל הדורות

טלפון: 02-5396363

שלוחה 2 (מענה אנושי בין 18:00-14:00)

והמאוס בעיני ה'.

התחלתי לשנות כיוון, במקום לחפש פרסום התחלתי לחפש צניעות ובריחה מן הכבוד, זכורני כיצד ככל העשור שלפני כן הייתי מתפלל הרבה לפני ה' שאזכה להחזיר אנשים בתשובה, שכן למרות שהביטחון העצמי שלי היה נמוך הרי שהיה לי רצון חזק להפיץ את בשורת התשובה והאמונה לכמה שיותר אנשים, יום אחד ידיד הזמין אותי לאיזה בית לשיעור תורה, הוא הביא כמה חברים, ואני שרתי בפניהם ושוחחתי עמם דיבורי אמונה, כך מידי מוצאי שבת ערכנו סעודת מלווה מלכה, משבוע לשבוע התפרסם הדבר בפרברי בית שמש הוותיקה, עד שהיו מגיעים מאות איש בכל פעם והאש וההתלהבות היו בשיאם, הייתי מדבר דיבורים חוצבי להבות, אולם כאמור עמוק בלב הייתי מלא ייסורים, חצי מת, כמובן שאסור להראות כלום לאף אחד, חלק מהבאים הופכים להיות אברכים ואתה הופך להיות דמות מוכרת ומשפיעה. אולם, כעת משהתחלתי לחשב מסלול מחדש ביקשתי מה' יתברך שייקח את זה ממני, הרגשתי שזו האמת, שזה לא בא ממקום נקי, וברוך ה' משמים נלקחה נשיאות החן הזו ומשבוע לשבוע פחת מספר הבאים... לבסוף נותרו רק שניים שעממי בקשר עד היום...

'התחלתי לשוב בתשובה אמיתית מחדש' - - - הבנתי כי משימת חיי היא להתחיל לעבוד עם אמת מוחלטת, בלי שום פרסום, בלי שום חן של שקר, ובלי שום כוחנות, רק בתפילה בפשיטות ובתמימות על כל דבר מתוך המתנה וסבלנות עצומה, ככל שהצלחתי להירפא מהשקר הבנתי שכלום לא בידי באמת, רק בידיו יתברך, מה שאני יכול לעשות זה אך ורק להתפלל תקט"ו תפילות על כל נקודה. השינוי היה עצום, אחרי כ- 10 שנים שבהם הכל היה כביכול בידיי, 10 שנים שבהם קבעתי יעדים וכבשתי מטרות, התחלתי פתאום לעבוד רק על ידי תפילה, להתפלל בהכונה רק על נקודה אחת עד שאגיע אליה בשלימות, מתוך שלווה רוגע שמחה וענוה, והעיקר עם הרבה אמת, לעשות את מה אני עושה מתוך אמת מוחלטת, לא בשביל שום בריה.

כשאנו מסיימים את השיחה עם ר' יוסף, זיק של שמחה נגלה בעיניו, "ברוך ה' זה כמה שנים שאני חש הרבה יותר טוב, ומרגיש ממש כיצד ניתנו לי חיים חדשים, חיים של התם הקדוש בשמחה פשיטות ואמונה, אני בטוח שיחד עם הרבה תפילה נזכה להגיע לתכלית האמתית. ■

שמעתי את דבריו ופתאום הבנתי כי זה מה שה' יתברך רוצה ממני... הייתי בכבודו של עולם, שמירת עיניים שאין דוגמתה, לימוד תורה בהתמדה מופלאה, חידושי תורה כמעין המתגבר, אבל נראה שהכל היה שזור בגאווה שהיא תועבת ה'... ולכן הקב"ה זרק אותי מכל המדרגות האלו... הבנתי שיתכן שהגעתי לרמה רוחנית דמונית שאין לי קשר אליה... 'קעת הבנתי כי אני חייב לחשב מסלול מחדש' - - - מאחר שהבנתי כי כיוון שכל מטרתי הייתה כדי להיקרא רבי וכדי להגדיל את כבודי - אני חייב שינוי כיוון חד, חייב להיראות כאיש פשוט, קשה לתאר את הייסורים והגיהינום שחשתי, פתאום אני הולך ברחוב כאחד האדם, התנהגות רגילה של איש רגיל... זה היה מעבר חד מאוד אחרי עשור שלם! מוכן כי השינוי הגדול מצד לצד שבר את רוחי מאוד... הייתי מלא בהאשמות עצמיות וחי בתחושה שאני החייב הפושע

3 שנים הייתי ירקן בשוק ואז הבנתי שכנראה תורתית הייתה מלאה בגאווה, ראיתי את כולם מגבוה, לא יכולתי לומר תהלים בפשיטות, ולכן הושלכתי משמים לארץ...

ר' יוסף פותח את ליבו ועיניו מצטעפות: שמעתי את דבריו ופתאום הבנתי כי זה מה שה' יתברך רוצה ממני... הייתי בכבודו של עולם, שמירת עיניים שאין דוגמתה, לימוד תורה בהתמדה מופלאה, חידושי תורה כמעין המתגבר, אבל נראה שהכל היה שזור בגאווה שהיא תועבת ה'... ולכן הקב"ה זרק אותי מכל המדרגות האלו... הבנתי שיתכן שהגעתי לרמה רוחנית דמונית שאין לי קשר אליה... 'קעת הבנתי כי אני חייב לחשב מסלול מחדש' - - -

מאחר שהבנתי כי כיוון שכל מטרתי הייתה כדי להיקרא רבי וכדי להגדיל את כבודי - אני חייב שינוי כיוון חד, חייב להיראות כאיש פשוט, קשה לתאר את הייסורים והגיהינום שחשתי, פתאום אני הולך ברחוב כאחד האדם, התנהגות רגילה של איש רגיל... זה היה מעבר חד מאוד אחרי עשור שלם! מוכן כי השינוי הגדול מצד לצד שבר את רוחי מאוד... הייתי מלא בהאשמות עצמיות וחי בתחושה שאני החייב הפושע

הספגנייה הבלתי נשפחת

מנחה למעריבי, וענקל'ע סובב אנה ונאנה כמנסה לתור אחרי דמוות שתבין לנפשו הרעבה. מבטו נפל על רבי שמואל שפירא הספון בפנתו, ותכף נגש אליו לתנות את צערו:

"רבי שמואל! ותרתי היום על ארוחת הערב כדי להשביע את נפשי במעט חיות דקדושה, אך ככל אפן גופי דורש את שלוו! אוי! יש כאן משהו לשבר את רעבוני?"

"בנדאי! בנדאי! וענקל'ע שליו" - ענה רבי שמואל בתביבות, אמןם כאן בבית-הכנסת אין מאומה, אך לפני שהגעתי לכאן שמעתי שבבתי מתכוננים הערב להכין ספגניות, תבוא עמי תכף אחר מעריב לביתי ושם אכבדך מהספגניות, אה! איזה אורח חשוב! איזה זכיה!"

יעקב יצחק הבטי בעיניו נוגות בשמש השוקעת לאטה, ולבו שקע גם הוא, עוד מעט ידליקו גרות חרקה בכל בתי ישראל ואורן הבהיר יחמיר ומעט וילכד את הלבבות ורק הוא ישאר בכדידותו ובעליבותו. כמה שינסו לשמחו ולהפיח בו חיות כאן בבית היתומים, עדין תשאר נפשו צמאה ומתגעגעת למעט תמימות משפחתי.

"האם גם היום אשאר בבית היתומים להדלקת הנרות, ואחשב ללא הרף על בני גילי המצויים במחצת בני משפחתם, ואשבע ברחמים עצמיים?" - חשב בעצב. לפתע נתקף ברצון עז ללכת אל ה"שטיבל" של חסידי ברסלב בשכונת קטמון, שם קנה להשיב את נפשו השוקקה בזמון רוחני ונשמי, שם ידע כי מצא נחם לנפשו ומרגוע ללבו. אין זו לו הפעם הראשונה שמבקר הוא אצל הברסלבער ותמיד יצא עם מטענים שמלאו את נשמתו זמן רב.

"האם אוכל היום ללכת לקטמון לשטיבל של ברסלב?" - שאל את אב הבית.
 - "אבל וענקל'ע, מה יהיה עם ארוחת ערב?" - שאל בדיאנה.
 - "כבר אסתדר!" הפטיר וענקל'ע וכבר פנה ללכת...

רוחו של יעקב יצחק נרגעה קמעה, והוא צפה בדריכות לסיים התפלה, תפלת מעריב היתה אף היא פדרפם של ברסלבר חסידים לוחטת ויוקדת ומגביה את האדם טפח מעל הקרקע. בסיימה לא שכח רבי שמואל את הבטחתו ופנה אל יעקב יצחק:

"וענקל'ע טייערער! בא! התלנה עמי לביתי ונוכל לקים מנהג ישראל באכילת הספגניות".

הדרך הקצרה עברה על וענקל'ע בצפייה מתוקה, הנה... כבר כבר יוכל להשקיש את הרעב המציק.

"א פרייליכן חנוכה!" תראו איזה אורח חשוב הבאתי! - אמר רבי שמואל בהתרומומות הרוח.

ועוד לפני שפנה להדלקת נר חנכה בקש לכבד את האורח היקר בספגניה חמה וטריה.

"מה? ספגניה?" - נתכרמוו פניה של אשת החיל.
 "אוי לוי! כי לא נשאר פרוו מכל הספגניות..."

הילדים היו פה רעים שלא היה ביכלתם להמתין עד שיחזרו מבית הכנסת...

לבו של רבי שמואל נחמץ, הוא לא ידע לשית עצות בנפשו, הרי הבטיח! והילד - ילד יתום ושבור, ובמה ישיב את נפשו פעת? הן תקוות פה רבות תלה הילד בספגניה המבטחת...

ובבית הדל אין דבר שייכל להוות תחליף לספגניה, בעצם

למחר תפלת מנחה מרוממת הרגיש יעקב יצחק איך העצבות והמרה שחורה פנו את מקומם להרגשת קרבה וחדוה עילאית, אך בד בבד החל הרעב להציץ לו, העדר ארוחת הערב נתנה את אותותיה.

החסידים היו שקועים עמוק בשעור "לקוטי מוהר"ו" שבין

אין שום דבר, ואין גם אמצעים לקנות... רבי שמואל נגש בראש מרפו אל וענקל'ע ובשפל קול התחיל לפסו:

"אוי! וענקל'ע שלי! איך צערתי אותך! במה אוכל לפיסך? התסלח לי?"

וענקל'ע הנהן קלות בראשו, ובאצבה צורבת פנה לאחוריו אולי ימצא מישהו בבית הכנסת שיאות לכבדו באזה מאכל.

בית הכנסת היה קמעט ריק, רק רבי נחמן שותק ישב שם וכתגובה לבקשת הילד פשפש ונפש באמתחתו עד שמצא איזה בסקויט יגש שבליית בררה היה פתליף עלוב למדי לארוחת ערב משביעה...

רבי שמואל לא מצא מרגוע לסערת רוחו - הוא שצער הזולת נגע עמוק בנפשו - לא היה יכול לחשוב שהוא גרם אפלו בעקיפין לצער ילד יהודי, ועוד איזה ילד, ילד יתום!

"כיצד אוכל לפצותו? כיצד אוכל לשמחו?" - הרהר ללא הרף.

וההזדמנות לא אחרה להגיע...

כבר למחרת, בליל שבת, פגש רבי שמואל שוב את וענקל'ע בבית הכנסת.

"אה! וענקל'ע! איך חקיתי לך! האמו לי! לא ישנתי כל הלילה! אוי! איך צערתי אותך! אך הפעם לא אאכזבך! בא לביתי לסעודת שבת ואתה לך מעדנים כד המלך - הפציר רבי שמואל בילד.

במשך הסעודה פרפר רבי שמואל סביב יעקב יצחק והרעיף עליו טללי אהבה ועדוד, ופנקו בכל מה דאפשר במשגי הימים ההם.

רבי שמואל לא נח ולא שקט עד שראה שהשביע את נפשו וגופו של הילד יעקב יצחק.

מני אז לא נשכח מארע זה מרבי שמואל העבדה שהוא היה זה שגרם לצערו של יתום נצרב עמוק בנפשו ובנשמתו.

בכל הזדמנות היה מחפש להיטיב ליעקב יצחק ולגרום לו

קורת רוח. פעם אחת כשנודע לו שרבי משה בורשטיין מתכונן לנסיעה בת כמה ימים למקומות הקדושים (טיול בלשוננו...), מיד עלה במחשבתו של רבי שמואל דמיונו של יעקב יצחק.

"לכטח יוכל יעקב יצחק להנות מנסיעה כזו" - חשב. וממחשבה למעשה נגש לרבי משה והפציר בו שיאות לצרף עמו את הילד יעקב יצחק.

בקשתו אכן התגשמה ולשמחת הילד לא היה קץ... ובכל זאת לא נתקרה דעתו של רבי שמואל, ושנים רבות לאחר שהילד כבר גדל והיה לנער ולאברך, כל אימת שהיה פוגש את ר' יעקב יצחק היה שוב ומפיסו ומתנצל לפניו ואומר לו בצער: "עד היום אינני יכול לסלח לעצמי על פה שצערתי לך יתום..."

רבי שמואל לא מצא מרגוע לסערת רוחו - הוא שצער הזולת נגע עמוק בנפשו - לא היה יכול לחשוב שהוא גרם אפלו בעקיפין לצער ילד יהודי, ועוד איזה ילד, ילד יתום!

"כיצד אוכל לפצותו? כיצד אוכל לשמחו?" - הרהר ללא הרף.

וההזדמנות לא אחרה להגיע...

כבר למחרת, בליל שבת, פגש רבי שמואל שוב את וענקל'ע בבית הכנסת.

"אה! וענקל'ע! איך חקיתי לך! האמו לי! לא ישנתי כל הלילה! אוי! איך צערתי אותך! אך הפעם לא אאכזבך! בא לביתי לסעודת שבת ואתה לך מעדנים כד המלך - הפציר רבי שמואל בילד.

במשך הסעודה פרפר רבי שמואל סביב יעקב יצחק והרעיף עליו טללי אהבה ועדוד, ופנקו בכל מה דאפשר במשגי הימים ההם.

רבי שמואל לא נח ולא שקט עד שראה שהשביע את נפשו וגופו של הילד יעקב יצחק.

מני אז לא נשכח מארע זה מרבי שמואל העבדה שהוא היה זה שגרם לצערו של יתום נצרב עמוק בנפשו ובנשמתו.

בכל הזדמנות היה מחפש להיטיב ליעקב יצחק ולגרום לו

בראשית שמונת ימי החנוכה

יתחילו המוני בני בינה אנשי שלומינו היקרים די בכל אתר
ואתר להיטיב את נרות נשמתם בשמן משחת קודש ולהצית
ולהדליק את שלהבת לבם בלימוד

החלק השמיני של הספר הקדוש ליקוטי הלכות בסדר ה'דף היומי'

הצטרפו עוד היום!

ללימוד הקדוש הזה אשר כל האוחז בו לא ימוט רגליו לעולם

מועד הסיום קרב ובא!

ויחול בעזה"י בעוד עשרה חודשים
ביום הבהיר אסרו חג דחג הסוכות תשפ"א

הצטרף כבר עכשיו ללומדים - וסיים בצוותא חדא עם כלל אנ"ש

במחזור הבא אי"ה תהיה כבר בפנים!

